

არსენალი

73
საქართველოს
არსენალი

22 (143). 28 თებერვალი-10 ნოემბერი, 2011 წ. საბერძნეთ-ანალიტიკური ჟურნალი. ფასი 1,5 ლარი.

ქართულ „კობრას“
მოსკოვში ისევ მსვრიან...

ივანიშვილის
შეუღებობები

1425
2011

ქადავის „სტრელები“ მთელ მსოფლიოს დაეხმარება

რუსული
დაჯავშნული
მანქანები

30

იარაღი
ქლარანი
საქართველოს
საზღვრებთან

13

შავი ზღვა
დაპირისპირების
არეალი ხდება

7

„კროკოდილების“
ეპოლეზია

49

100 დიდი
მხედართმთავარი
ალაჩის I

47

საფანგის თოფი
ავგოგაგის ლულის ქვეშ

53

სარჩევი

- 4 სახმადრო სიხსლავები **კალენოსკოპი**
- 7 შავი ზღვა ღაპირისნიკების არაპალი სღვაბ **სტრატეგიული გითვლა**
- 9 მიწაული კაღაუის „სტრალევი“ ვითელ მსოფლიოს ღაღვპერება **კენდორას ყუითი**
- 11 ივანიშვილის შვეულფრენები **ქართულ საუთი**
- 13 ანტიტერორისტული სნაღვლება თუ ისე იარაღის ქვარენი? **საფრთხე**
- 16 სტალინ-გერინას აგვანება ქართულ ეთიკასით **საესსამსახურების არქივიდან**
- 20 „ანსარ ელ-ილავი“ – სღვაბ ზუსიონის იღვანის ვრთხული ქართი ზავაგითავი **ტერორისტული ორგანიზაციები**
- 24 კავკასიური მიწვლანვის მიოხილვა... **რეგიონი**
- 26 ქართულ Cobra-ს მოსოვში ისე ანკინან... **ოგაგოვილი**
- 30 ჯავანანტომოგოილები ღა გორბლეგინი ჯავანანტრანსპორტირება **განკვეთილი ქვენები**
- 35 ნიღარლანღების სავითაული ოგარასითვის სავღვი კღვები **სავანაყუფები**
- 38 პირველი ქართული სავრძოლუ კავარება **ქართული ფლოტი**
- 41 რავაგები სნავირის ღვასავად **ინოვაციური ტექნოლოგიები**
- 44 ქარაბე ჯარისსავებში ვებრძოლ სულს აღვიგებს **მოსაზრება**
- 47 აღარის I **100 დიღი გეღვარეთითავარი**
- 49 „ქრომოლიგინ“ ევოლუსია, ანუ რა გეღვლინ Mi-35M-ს... **გიოთხველის გვარღი**
- 53 სავანგის თოფი ავოგავის ლღის ქვე **„არსნელის“ იარაღის გღვანი**

კალენოსკოპი

„ეინც ჩვენს მოქალაქეებს ხელყოფს, კბილებში მუშტს მიიღებს“, — ასე გავიხატა გასულ კვირას მეზობელი დიდი ქვეყნის პრეზიდენტმა თავისი დამოკიდებულება საქართველოს მიმართ და თან დაიტრატა, რომ რუსეთის 1 მლნ-იანმა არმიამ 2008 წელს საქართველოსთან ომში დასახულ ამოცანას თავი კარგად გაართვა.

საქართველოს სავღვრების ახლოს კი სავხედრო სწვლებები ერთმანეთს ენაცვლება და სავხედრო ძალის დემონსტრირებით მეზობელ ქვეყნას საქართველოს პროღასღვლური კურსის მოსკოფურთი შეცვლის იმედი აქვს.

ასეთ ვითარებაში ვეღვანე მოგეღვინია შვეიღობიანი პოლიტიკა და მათ შორის — ოკუპირებული აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონის სავოლოდ დარეგულირების საკითხი.

მოგარი რეღვქტორი ირავლი აღვღვმილი რეღვქტორი თემურ ჩანინიძე კომიუტერული უბრუნეღვლოღა ღატიო მისინავიღი

შვრღვღვღა!
გამოიშორეთ „არსენალი“ ღა მიღვთი შიგ, ორ კვირავი მრთხელ! ტღვლ: 238-26-74; 238-26-73

რეღვქციის ღავიღვსავღ მასღვგის გღვავგღვავ აბრავღვღღი

გღვღვღვღი ღვსავგღვღვღ 24.10.2011

გავთი „კვირის კალიტრის“ ღვგავღვღღ
რეღვქციის მისავრთი: თიღვისი, ორსავიძიძი ქ. N49 ტღვლ: 238-83-07 (121)

სარეღვღვღ გავოფიღვღ: ტღვლ: 237-78-07; 238-78-70
E-mail: arsenal@kvispalitra.com
შვრღვღი გავოღის ორ კვირავი მრთხელ აბრავგღვღ

გერმანულმა აირაკველი სუბილოტო Euro Hawk-ი მიიღეს

ევროპულმა სამხედრო-სამრეწველო კომპანია Cassidian-მა გერმანიის სამხედრო-საჰაერო ძალებს პირველი ხუთი უბილოტო საფრენი აპარატი Euro Hawk-ი გადასცა. უბილოტოები გერმანიაში აშშ-დან ჯერ კიდევ ზაფხულში ჩაიტანეს და დამატებითი მოწოდებებით აღჭურვეს.

გერმანელებმა ახალ უბილოტოებს მომავალ წელს კომპანია „კასიდიანთან“ ერთად გამოცდიან და მხოლოდ ამის შემდეგ მიიღებენ მას შეიარაღებაში.

აპარატი Euro Hawk-ი გერმანულთა ინტერესის გათვალისწინებით, ამერიკული უბილოტო RQ-4 Global Hawk Block 20-ის ბაზაზე შეიქმნა. უბილოტოს გერმანული ფრისა ამერიკულისგან რადიოტექნიკური დაზღვევის აღჭურვილობით განსხვავდება. ამასთან, Euro Hawk-ის მიწიდან სამართავ კომპლექსში ინფორმაციის გადასამუშავებელი აპარატურა სწორედ კომპანია „კასიდიან-ის“ შექმნილია.

მოსაგებთლავ სივრცელი „სუპერგმირი“ ქუჩას დაუბრუნდა

სიეტლელი თვითმარქვია სუპერგმირი, მტკსახელად ფენიქს ჯონსი, მოქალაქეებზე თავდასხმის საქმეზე სასამართლოს წინაშე წარდგა და მისდა ვასახარად, მართლმსაჯულებამ მისთვის ბრალის წყვეტა არ იქმარა და საქმე ხანგრძლივი განხილვისთვის გადადო.

ახლანდელთა, რომ „გმირი ფენიქსი“ სასამართლოს შერთამაც თავისი საფრთხი შვ-ოქროსფერი კოსტიუმითა და ნიღბით გამოცხადდა, თუმცა „გმირს“ სასამართლო დარბაზში სახის გამოჩენა მოსალოდლევა მოთხოვნიტ მინც მოუხდა.

სასამართლო დარბაზიდან გამოსული 23 წლის სუპერგმირი ფურნალისტებთან მუსაიფის ხასი-

ათზეც მოვიდა და განაცხადა, რომ გადაწყვეტილებით კმაყოფილია, რადგან თანამოაზრებებთან ერთად სიეტლის ქუჩების პატრულირებას კვლავ შეუძლებს.

„სიეტლელი სუპერგმირი“, რომლის სახელი და გვარია ბენჯამინ ჯონ ფრენსის ფოლორი, 9 ოქტომბერს პოლიციამ მამის დააკავა, როცა მიჩხუბართა გამველებსას აეროზოლი გამოიფინა. ფენიქსი სამართალდამცელებმა დაკავებიდან 7 საათის შემდეგ, 3.800 დოლარის გირაოს სანაცვლოდ გაათავისუფლეს.

სუპერგმირი და მისი გუნდი სიეტლის ქუჩებში 2010 წლიდან „პატრულირებენ“.

ახალ რადარს უბილოტოს არ უნდა გამოეპაროს

კომპანია Northrop Grumman-მა მრავალფუნქციური რადარის HAMMR-ის (Highly Adaptable Multi-Mission Radar) სადემონსტრაციო გამოცდა მოაწყო, რომლის შექმნითაც აშშ-ის არმიაა დაინტერესებული.

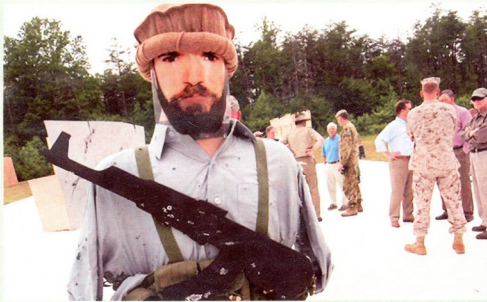
რაკეტების, ჭურვების, ბომბების, შეუვლუმფრენებისა და თვითმფრინავების აღმოჩენის რადარი არიზონას პოლიგონზე გამოცდაეს.

ახალი რადარის დამონტაჟება ყველა სატრანსპორტო საშუალებაზე შეიძლება და მას ნებისმიერი მოძრაეი საჰაერო მინის აღმოჩენა შეუძლია.

HAMMR-ის საფუძველი რადიოლოკაციური სადგურია, რომლის მზრუნევი ცხაური საჰაერო სივრცის 360 გრადუსით სკანირებას უზრუნველყოფს.

მკანძმელები კომპანია რადარის ტექნიკურ მახასიათებლებს არ ამხაურებს, თუმცა ცნობილია, რომ რადარი პოულობს Osprey-ს, Raven-ის, Outlaw-ის, Scan Eagle-ს, Alpha 60-ის, Big Stick-ის, Bandito-ს და Intimidato-ს ტიპის მიგრე ზომის უბილოტო საფრენ აპარატებსაც კი. ამითგან ყველაზე მოძვროს სივრცე 36,6 სმ-ია, ხოლო ფრთების გაქანია კი 51,8 სმ.

მორიგეანი სემინარი-კოვოზი

ვირჯინიის შტატში, ქალაქ კენტიკოში გამართულ გამოფენაზე, რომელიც აშშ-ის საზღვაო ქვეითთა თანამედროვე აღჭურვილობას ეძღვნებოდა, თანამედროვე რობოტი-სამიზნე წარადგინეს. შეიძლება ითქვას, ამ სახალკემ მისწანში სროლაში მომზადება სრულიად ახალ დონეზე აიყვანა.

ავსტრალიური კომპანია **Marathon Targets**-ის შექმნილი რობოტი დისტანციურად იმართება, აღჭურვილია დასპროგრამებული ბლოკით, ბორბლებითა და ადა-მიანის მანქანით ამ ყველაფრის წყალობით, „გონიერი სამიზნის“ სასურველი მიმართულებით, განსხვავებული სისწრაფით გადაადგილება შეიძლება.

ავსტრალიური სამიზნე-რო-

ბოტი საუკეთესო საშუალებაა სწრაფად მოსამზადებლად და შეიძლება ითქვას, დღეს ის ერთადერთია, რომელიც მოძრავი ადამიანისთვის ზუსტად სროლის სწავლის საშუალებას იძლევა.

Marathon Targets-ის რამდენიმე რობოტის გამოყენებით ქუჩაში მიმდინარე საომარი მოქმედებების „გაცოცხლებაც“ შეიძლება. წარმოიდგინეთ თამაში „მოზაანა“: დაიწყო სროლა, დაპროგრამებული „სამიზნეები“ კი სხვადასხვა მიმართულებით გარბიან და იმალებიან, ან პირიქით, შეტევებზე გადადიან. ყველაფერთან ერთად, ოპერატორს შეუძლია წინასწარ განსაზღვროს მიზანში მორტყმული ტყვიების რაოდენობა, რის შემდეგაც მანქანი „მოკვდება“.

ინოვანი გეოგრაფიკი კიოპოსიას ახალი პრეპარატიმთ პერკივიან

თავდაცვის სფეროში კვლევებისა და გამოკვლევების ორგანიზაციამ (DRDO) მცენარეული სამკურნალო პრეპარატი შექმნა, რომელიც მითან რაიონში მყოფ ჯარისკაცებს ამტანობასა და ფიზიკურ შესაძლებლობებს უშლიერებს.

პრეპარატის შემადგენლობაში ანტიოქსიდანტები და სხვა ბიოლოგიურად აქტიური ნივთიერებებია, რომლებიც სისხლის მიმოქცევას, გულის, თირკმლებისა და ფელტების მუშაობას აუმჯობესებს და ჰაიპოქსიის (ჟანგბადის უკმარისობა) სიმპტომებს ხსნის.

ახალ პრეპარატს „პერფორმაქსი“ უწოდეს და მისი გამოცდა ინდოეთში, მოხალიჯ ჯარისკაცებზე უკვე დაიწყო, რომლებიც კადაკას მალაშმიან რაიონში არიან დაბანაკებული. მედიკამენტი ასევე დაურეგდათ ჯამუსა და ქაშმირის შტატების მთებში მყოფ სამხედროებს.

ავიანოვზე ჩინელი ზილოზი კაგავალზიკეიონ სისხევეა დააღალაზა

ჩინეთის ქალაქ სიანში გამართულ ავიანოვზე ბომბდამშენ-გამანადგურებელმა **Xian JH-7 Flying Leopard**-მა („მფრინავი ლეოპარდი“) კატასტროფა განიცადა, რის შედეგადაც ორიდან ერთი პილოტი დაიღუპა.

მას შემდეგ, რაც თვითმფრინავი მიწას დაენარცხა, მაყურებლებმა ცა-

ში მხოლოდ ერთ პარაშუტს მოკერეს თვალი. როგორც ჩანს, მეორე პილოტს კატაპულტირების სისტემა უმტყუნა, გადარჩენილს კი მხოლოდ მცირე დაზიანებები ჰქონდა.

ბომბდამშენი მაყურებლებისგან 2 კმ-ის დაშორებით ჩამოვარდა. რა გაზდა კატასტროფის მიზეზი, ტექნიკური გამოართობა თუ პილოტის შეცდომა,

ჯერჯერობით უცნობია, თუმცა ექსპერტები ორივე ძრავის ერთდროულად გათიშვას საკლებსავარაუდოდ მიიჩნევენ.

ჩინურ „მფრინავ ლეოპარდებზე“ მუშაობა ჯერ კიდევ 70-იან წლებში დაიწყო, ქვეყნის სამხედრო-საჰაერო ძალებში კი გასული საუკუნის 90-იან წლებში მიიღეს.

„პაპერს“ კონკრეტში გამოვიჩნდა

ლევინდარულმა ჯეშმანმანქანა „პაპერ-მა“ ლამის 30 წელი იმსახურა აშშ-ის არმიამ და აი, ახლა მას შემცვლელი — ეკონომიური სამხედრო „ჯიბი“ FED Alpha გამოვიჩნდა.

ამერიკელებმა მცირეგაბარიტაინი „ვეველ-განმავლის“ პროექტირება და საველე პირობებში გამოცდა ინგლისურ კომპანია Ricard-ის მიანდევს, რომელმაც საქმეს თავი პირნათლად გაართვა, — ჯეშმანმანქანამ ვველა გამოცდა გაიარა და საგარეულოდ, უახლოეს ხანში აშშ-ის არმია შეიარაღებაში მიიღებს.

FED Alpha ბრწყინვალე მანევრულობით გამოირჩევა და ზედგამოჭრილია ქალაქში საბრძოლო ოპერაციებისთვის. მისი კიდევ ერთი უმთავრესი ღირსება საწვავის ეკონომიური ხარჯია.

ჯეშმანმანქანა გამოცდის მომდევნო ეტაპს უკვე საბრძოლო პირობებში გაივლის.

ბირთვული რაკეტებით სგზავრილავის წინააღმდეგ?

რუსულ გაზეთ „კომერსანტს“ თუ ვენდობით, რუსეთი აშშ-სა და NATO-სთან თანამშრომლობას კოსმოსური საფრთხეებისგან თავდაცვის სფეროში აპირებს. არაოფიციალური ცნობით, NATO-ში რუსეთის მუდმივმა წარმომადგენელმა დიმიტრი როგოზინმა აშშ-სა და ჩრდილოატლანტიკურ ალიანსს რაკეტსაწინააღმდეგო თავდაცვის ერთიანი სისტემის შექმნისკენ მოუწოდა, რომელიც მოკავშირეებს არა მხოლოდ რაკეტებისგან, ასტეროიდებისგანაც დაცევს.

ამ ინიციატივის კიდური სახელწოდება „დელამისის სტრატეგიული თავდაცვა“ და როგორც ამბობენ, პროექტის ავტორები პლანეტის კოსმოსური თავდაცვის ახალი სისტემის გაკონტროლებას გაეროს დააკისრებენ.

სხვათა შორის, ამ წლის აგვისტოში გაეროცვლდა ინფორმაცია, რომ რუსეთის სახელმწიფო სარაკეტო ცენტრი კოსმოსურ სისტემაზე მუშაობს, რომლითაც დელამისისთვის საშუაო ასტეროიდების ბირთვული იარაღით განადგურება შესაძლებელი უნდა გახდეს. სისტემის წინასწარი პროექტირება უკვე დასრულებულია.

ნიუ-მექსიკოში პირველი კოსმოპორგი გაიხსნა

ნიუ-მექსიკოში კაცობრიობის ისტორიაში პირველი კოსმოპორტი (Spaceport America) გაიხსნა, საიდანაც მგზავრებს კომპანია Virgin Galactic-ის ხომალდები მოემსახურებან.

კოსმოდრომი ბრიტანელმა მილიარდერმა რიჩარდ ბრენსონმა გახსნა, ცერემონიალს კი 150-მდე სტუმარი ესწრებოდა, რომელთაგან რამდენიმეს კოსმოსში სამოგზაუროდ ბილეთები უკვე შექმნილი აქვს.

ერთი კოსმოსური ექსკურსიის დიურბელება, რომელიც დაახლოებით 2,5 საათს გრძელდება (აქედან 5 წუთს მგზავრი უწინაოდ მდგომარეობაში გაატარებს), 200 ათასი აშშ დოლარი ღირს. ტურისტებს კოსმოსში აპარატი White Knight Two გაიყვანს. ეს დღე კი ბენდინერებს, საგარეულოდ, მომავალ წელს გაუთენდებათ, როდესაც აშშ-ის აჯაუწყება ბრენსონის კომპანიას ლიცენზიას მისცემს.

ტურმინალისა და ასაფრენი ბილიკის მშენებლობა 209 მილიონი დოლარი დაჯდა — თანხის ნაწილი აშშ-ის ბიუჯეტთან გამოიყო.

შავი ზღვა დაპირისპირების აკრედიტაციის სტრატეგია

ანგოსაკავებო სისხვევიანო აღჭურვილი ანტიკავშირული კავშირების შავ ზღვაზე სერიულ გამოყენება მოსკოვ შავი ზღვის ულომის გაღიარებაზე დაწყებინა

ოქტომბრის შუა რიცხვებში საკუთრივ ტერიტორიულ წყლებში მდებარე ვიზიტით ამერიკული სარაკეტო კრეისერი PHILIPPINE SEA (CG-58) შემოიდა.

სხვა დროს ეს მართლაც განსაკუთრებულად აღსანიშნავი იქნებოდა, რადგან „ტიკონდეროგას“ კლასის ეს ამერიკული სარაკეტო კრეისერი ერთ-ერთი მრისხანეა მსოფლიოში და ბირთვულქობინიანი ფრთოსანი რაკეტები-თაც არის შეიარაღებული.

თუმცა ხენსაცია არ შედგა, რადგან სულ სამოღე თვის წინ ბათუმს ერთმანეთის მივლებით უკვე სტუმრობდა ორი ასეთვე ამერიკული სარაკეტო კრეისერი — „ანციო“ (CH-68) და „მონტერეი“ (CG-61).

რამ განაპირობა საქართველოს ტერიტორიულ წყლებში ერთმანეთის მივლებით სამი მსოფლიოში უძლიერესი წყალბაზა საბრძოლო ხომალდის სტუმრობა?

პასუხი ერთია — „ტიკონდეროგას“ კლასის ამერიკული სარაკეტო კრეისერები აღჭურვილია Aegis-ის ტიპის მრავალფუნქციური საბრძოლო საინფორმაციო-მართვის სისტემებით, რომელიც შედის SM-3 Standard-ის ტიპის ანტირაკეტების.

Aegis-ის სისტემას „არსენალი“ დაწვრილებით უკვე ვსწრდით, ამიტომაც მის ტაქტიკურ-ტექნიკურ მინა-

ცვლად აღარ შეგერდებით რუმინეთში და აშშ-ში ხელი მოაწერეს შეთანხმებას, რომლის თანახმადაც შვიდწლიანი პირა ამ NATO-ს წევრ ქვეყანაში განთავსდება SM-3 ტიპის ანტირაკეტების სახმელეთო გასაშვები დანადგარები, ხოლო რუმინეთის სანაპიროსთან მორიგეობით იდრეიფებს Aegis-ის სისტემით აღჭურვილი „ტიკონდეროგას“ კლასის სარაკეტო კრეისერი, სწორედ ისეთები, რომლებმაც ბათუმში ვიზიტს მოუხშირეს.

თურქეთში ფაზიზებულიანტინიანი რადიოლოკატორის დაყენებაზე შეთანხმება, რუმინეთში ანტისარაკეტო სისტემის სახმელეთო და საზღვაო კომპონენტების განთავსება და ბოლოს ესპანეთში ქ. როტასთან ასევე Aegis-ის სისტემიანი კრეისერების ბაზის შექმნა იმაზე მიუთითებს, რომ აშშ-ებმა შეძლო 2011 წლის ბოლომდე ევროპაში ანტირაკეტო სისტემის ჩამოყალიბების პირველი ეტაპის შესრულება როგორც ეს დაგეგმილი იყო.

რუსეთის რეაქცია ასევე ადვილად პროგნოზირებადი გახლდათ — მოსკოვმა გააპროტესტა ევროპაში ანტისარაკეტო სისტემის კომპონენტების განთავსება. კრემლი ყველაზე მეტად სწორედ შუა ზღვაში ამერიკული სარაკეტო კრეისერების გამოჩენამ გააღიზიანა.

მოსკოვის შემოფიქრება წმინდა სამ-

ხედრო თვალსაზრისითაც გასაკებია — Aegis სისტემიანი შუა ზღვაში მოდრეიფე ამერიკულ სარაკეტო კრეისერს 320 კმ-ის რადიუსში შეუძლია მაღალ სიმაღლეზე საჰაერო-კოსმოსური ობიექტის აღმოჩენა, ანუ პერსპექტივაში რუსული საჰაერო სიძირის ბალისტიკური რაკეტების აღმოჩენა-განადგურებაც, რომ აღარაფერი ვთქვათ თვითმფრინავებზეც.

საგარეოდ, სწორედ ეს არის ის ძირითადი მიზეზი, რას გამოც მოსკოვმა რუსეთის შუა ზღვის ფლოტის გადართობა განიზრახა.

საერთოდ შუა ზღვის ფლოტი რუსეთის სამხედრო-საზღვაო ძალებში ყველაზე მოძველებულია (ძიუხდავად ამისა, 2008 წლის აგვისტოში ამ ფლოტმა მაინც გადმოსხა საზღვაო დესანტი ოჩამჩირესთან) და მისი ხომალდების განახლებაზე მოსკოვმა აგვისტოს ომის შემდეგ აქტიურად დაიწყო ფიქრი.

რუსულ პრესაში გამოჩნდა არაოფიციალური მონაცემები, რომლის თანახმადც ფაზიზის წლებში შუა ზღვის ფლოტში ექვსი ფრეგატის (პროექტი 11356), ექვსი დიზელის-ძრავიანი წყალქვეშა ნავის (პროექტი 636 „ვარშავიანკა“), 29385 პროექტის კორეტების და ათამდე მცირე სარაკეტო და საარტილერიო ხომალდების

მოსკოვი შუე ზღვაში ექვსი ახეთი თანამედროვე ფრეგატის შემოყვანას აპირებს

გაგზავნას აპირებენ. 2030 წლისთვის რუსეთის შუე ზღვის ფლოტს 30-40 ერთეული თანამედროვე წყალზედა და წყალქვეშა საბრძოლო მცურავი საშუალება უნდა ჰყავდეს.

ახალი, რუსული 11356 პროექტის ფრეგატი საბრძოლო შესაძლებლობებით, რა თქმა უნდა, ჩამორჩება „ტიკონდეროგას“ ამერიკულ სარაკტოკრეისერებს, მაგრამ პენტაგონს მოუსწევს მხედველობაში მიიღოს რუსული ფრეგატის ახალი შეიარაღება — Club-N-ის ტიპის ზომადსაინააღმდეგო კომპლექსი, რომლის ზებეკერი-

თი ფრთოსანი რაკეტა 300 კმ-მდე მიფრინავს.

მოსკოს თავისი შუე ზღვის ფლოტის გადართმობის დაწყებაში კიდევ ერთი პრობლემა გამოუჩნდა, — კიევში ოფიციალური ვიზიტით მყოფი რუსეთის თავდაცვის მინისტრი ანატოლი სერდუკოვი იმედოვნებდა, რომ უკრაინულ კოლეგა მიხაილ ეველთან ხელს მოაწერდა უკრაინის სეკსტოპოლში ახალი რუსული ზომადსების შეყვანას.

თუმცა შეთანხმება არ შედგა, რადგან უკრაინულმა მხარემ პრინციპული

პოზიცია დაიკავა. კიევი მოითხოვს, მოსკომა დეტალურად დაიხაროს ინფორმაცია თუ რა კლასისა და ტიპის ახალი მცურავი საშუალებების ჩაყვანას აპირებს სეკსტოპოლში, რა საბრძოლო მონაცემები ექნებათ მათ და ა.შ.

მოსკოვი და კიევი, ალბათ, მაინც შეთანხმდებიან და რუსეთი შუე ზღვის ფლოტი გადართმობას დაიწყებს. ეს პროცესი შეიზღვისპირა საქართველოსთვის საზღვაო საფრთხეების გაზრდას გამოიწვევს, თუმცა რუსეთს შუე ზღვის ფლოტის გაძლიერების ძირითადი მიზანია არ დაუშვან შუე ზღვის აკვატორიაში აშშ-ისა და შესაბამისად, NATO-ს სამხედრო-საზღვაო ძალების მნიშვნელოვანი გაძლიერება.

P.S. შუე ზღვის ფლოტის გადართმობის პროცესში მოსკოვი ოკუპირებული აფხაზეთის პორტებში (პირველ რიგში — რაზმიურში) აუცილებლად განათავსებს მცირე საბრძოლო მცურავ საშუალებებს (სარაკტო და საარტილერიო კატარღებს) და უფრო ინტენსიურად შეუდგება საქართველოს ტერიტორიული წყლებისა და სანაპირო ზოლის დაზვერვას.

მოსკოვში არ გამოიცხადებენ, რომ დროთა განმავლობაში საქართველოს ტერიტორიულ წყლებში მუდმივი საბრძოლო მორიგობაზე იდრეფონ იმ ამერიკულმა სამხედრო ზომადსებმა, რომლებიც ევროპაში ანტისარაკტო ფარის ერთ-ერთი კომპონენტი გახდებიან.

ირაკლი ალადაშვილი

Ticonderoga-ს კლასის ამერიკული სარაკტოკრეისერები შუე ზღვაში იდრეფებენ

მოკლული კადავის „სტრელაი“ თელ მსოფლიოს დაეშუქება

დასომილი კადავის არმიის საწყობებიდან გაიგზავნა ათასობით სუზენი „სტრელა“, რომელთა სერიზოზოვი მსოფლიოს ნაფიშიერი პეროპოტიდან პოკინილი საფიზიკო ლინიერი შიქილავა აღოჩნდა

კადავი მოკლეს, მისი რეჟიმი და-
ეცა, მაგრამ გამარჯვებულებმა თა-
ნამდროვე პანდორას ვუთი გააღეს,
რომლის საშინელი შედეგიდან ამიერ-
რიდან დაზღვეული არაფინაა — არც
პრეზიდენტები და არც ჩვეულებრივი
მოკვდეულები...

საქმე ის არის, რომ შუიარაღებულ-
მა ამბოხებულებმა ლიბიის არმიის
უპატრონოდ მიტოვებული საწყობები-
დან გაიტაცეს ათასობით „სტრელა“,
რომელთა კვლის მიგნება თითქმის
შუულებელია, სანამ ისინი თავის სა-
პაერო მსხვერპლს არ მოიხებნან.

პირველი შეშფოთება დასაუღლე-
თის დაზვერვამ ჯერ კიდევ მამის გა-
მოხატა, როდესაც კადაფი ტრიპოლის
ინარჩუნებდა. იმში გახვეული ლიბი-
ის ტერიტორიაზე გადაღებულ ვიდეო
და ფოტომასალებში ალაგ-ალაგ ჩან-
დნენ მხარზე მოგრძო მიღებგაღებუ-
ლი წვერგაბურბენილი პირები. მათი
იფრთხილეთიკაცია შეიძლება რთულია,
სამაგეროდ ადვილი ამოსაცნობი იყო
შეწავე ფერის ძილები — გადასატანი

საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსი **Стрела-2М**-ები!

გადასატანი საზენიტო საშუალებე-
ბის უკანონო გაერცელებას ყველა წამ-
ყვანი ქვეყნის ხელისუფლება უფრთხის
და ათულობით მილიონს არ იმურებს,
რომ გამოისყიდონ ან გაანადგურონ
ისინი.

თავის დროზე აშშ-ის ცენტრალურ-
მა სადაზვერუო სამმართველომ აღა-
ნელ მოჯაჰედებს გადასცა ათასობით
„სტინგერი“, რომლებმაც მართლაც
შეასრულეს მთავარი ამოცანა — საბ-
ჭოთა ავიაციის მოქმედება ნაკლებე-
ფექტური გახადეს.

სამაგეროდ საბჭოთა არმიის აე-
დნეთიდან გამოსვლის შემდეგ ამე-
რიკელი შვერეაგები „სტინგერებს“
სათითად ეძებდნენ და მოჯაჰედებს
აითათასობით დოლარს უხდიდნენ მათ
დასაბრუნებლად. მიუხედავად ამისა,
ათასამდე „სტინგერი“ მინც აღაღე-
თში დარჩა.

იგივე შეიძლება ითქვას საბჭოთა
„სტრელასა“ და „იგლებზე“, რომ-

ლებიც რუსულმა სპეცსამსახურებმა
და საზენიტოებმა აფხაზეთში ქართულ
ავიაციასთან საბრძოლველად გადას-
ცეს აფხაზ სუპერატისტებსა და ჩრდი-
ლოკავასიელ დაქირავებულებს. ერთი
წლის შემდეგ რამდენი „სტრელა“ მი-
უბრუნდათ უკან რუს პილოტებს ჩეჩ-
ნეთის ცაში, ალბათ, მხოლოდ მოსკოვ-
ში იციან.

გადასატანი სითბური დამიხნების
საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსები გა-
მოირჩევა კომპაქტურობითა და მცირე
მასით, რაც ერთ კაცსაც აძლევს სა-
შუალებას დაახინონ ის ჩამოაგდოს
დაახლოებით 3 კმ სიმაღლეზე მფრენი
თვითმფრინავი და შეუუღმფრენი.

დიდი გამჭირაობა არ სჭირდება
იმის მიხედვრას, რომ ყველაზე ადვი-
ლად დასახინებელი ის თვითმფრინა-
ვები იქნება, რომლებიც აეროდრომზე
ეშვებიან ან ფრინდებიან, შეუუღმფრ-
ენებისთვის კი ასეთი საზენიტო რაე-
ტები ფრენის მარშრუტის თითქმის
მთელ გაყოლებასზე სახიფათო.

**თუკი დაკარგული
„სტრულები“
„ალ-ქაიდას“
ხელში აღმოჩნდა,
მსოფლიო დიდი
საფრთხის წინაშე
დადგება**

დასულებით მასშედიის ცნობით, კადაფის არმიის საწყობებში 20 ათასამდე საბჭოთა და ბულგარული Стрела-2M ინახებოდა, რომელთა ნახევარი, თითქმის ათი ათასი, დაკარგულია.

თუად ეს ციფრები ცოტა უნდობლობას იწვევს, რადგან 20 ათასი გადასატანი საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსი კადაფის რეჟიმს ნამდვილად არ ექნებოდა. საერთოდ თითოეულ ასეთ კომპლექსში ერთი გასაშვები და ორი საზენიტო რაკეტა შედის, თუმცა მწელი დასაჯერებელია, რომ ლიბიის არმიის საწყობებში ათი ათასი გასაშვები მრეწობილობაც ყოფილიყო.

2011 წლის დასაწყისში, სანამ კადაფის რეჟიმს დასულებით მხარდაჭერილი შეიარაღებული ოპოზიცია დაუპირისპირდებოდა, ლიბიის არმიის საწყობებში სხვადასხვა ტიპის ორი ათასამდე გადასატანი საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსი თუ იქნებოდა. ამიტომაც ძალზე მწელად წარმოსადგენია, რომ ათი ათი „სტრელა“ გაიტაცეს.

თუმცა ეს ბერს არაფერს ცვლის, რადგან ათიოდე „სტრელასაც“ შეუძლია დიდი ტრაგედია დაატრიალოს.

დასულებითს პრესაში გაჟონილი ინფორმაციის თანახმად, NATO-ს სამხედრო კომიტეტის თვამჯდომარე, იტალიელი ადმირალი ჯამპაოლო დი პაოლო, რომელიც გერმანიის ბუნდესკრეტაგის გასაიდუმლოებულ სხდომაში მონაწილეობდა, გამოხატავდა ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის შემოერთებას კადაფის „სტრულებს“ დაკარგვასთან დაკავშირებით.

თავის მხრივ, ტრიპოლიში ჩასული

აშშ-ის სახელმწიფო მდივანი ჰილარი კლინტონი 10 მლნ დოლარის გამოყოფას დაჰპირდა ლიბიის დროებით მთავრობას, თუკი დაკარგულ „სტრულებს“ მოაგროვებენ. მანამდე აშშ-მა იმავე მიზნებისთვის 30 მლნ დოლარი გამოყო.

„სად „იმაღლებიან“ „სტრუმები““

„სტრულებს“ გაუჩინარების რამდენიმე ვარიანტი: მიტოვებულ სამხედრო საწყობებში ყველა შედიოდა. ბუღეინებს მათთვის ნაცნობი „კალაშნიკოები“ მიჰქონდათ. უფრო განათლებული ლიბიელები კი ისეთ იარაღს ეძებდნენ, რომლის გაყიდვას სარეზანად შეუძლებდნენ. უძრაველებსომ არც იცის „სტრელას“ გამოყენება, სამაგიეროდ გაუგია, რომ ამერიკელები ნაპოვნ საზენიტო რაკეტებში დოლარებს

იხდიან. ისინი დროებით ვადამალევენ ამ საზიფათო იარაღს და იმას გამოუჩნენ, ვინც მტრს გადახდის.

არადა, რეჟიმე ამერიკელი და ევროპელი სპეცსამსახურების აგენტების წინ შეიძლება „ალ-ქაიდას“ ემისრები აღმოჩნდნენ.

პოლკოვნიკი კადაფი „ალ-ქაიდას“ დაუძინებელი მტერი იყო. ერთ-ერთმა პირველმა დაგმო 2001 წლის 11 სექტემბრის ტერაქტები აშშ-ში, ხოლო 1998 წელს ოსამა ბინ ლადენის დაკავებაზე სანქცია გასცა (ეს მაშინ, რიფესაც ამერიკული სპეცსამსახურები ჯერ კიდევ შეგობობდნენ მომავალ მსოფლიო №1 ტერორისტთან).

„ჩემი მტრის მტერი ჩემი მეგობარია“ — ამ ფრთიანმა ფრზამ კადაფის რეჟიმს ვერ უშველა, რადგან აშშ-ის გარდა ლიბიელ პოლკოვნიკს „ალ-ქაიდაც“ ებრძოდა.

სუსებით შესაძლებელია, რომ კადაფის რეჟიმის დამხობაში მონაწილე „ალ-ქაიდას“ მებრძოლების ლიბიაში ჩასვლის ერთ-ერთი მიზანი სწორედ კადაფის „სტრულებს“ ხელში ჩაგდება იყო.

„ალ-ქაიდას“ არც „კალაშნიკოები“ აქლია და არც ყუმბარასტორცები, მაგამ მასშტაბური და რეზონანსული ტერორისტული აქტის მოწყობა სწორედ იმ საზენიტო „სტრულები“ შეიძლება, რომელიც დაახლოებით 4,2 კმ სიმაღლეა და 2,8 კმ სიმაღლემდე მფრენ სამეზურო თვითმფრინავს დაახიანებს ან სუელიც ჩამოაგდებს, ხოლო თუკი სამეზურო ლაინერში მათთვის საუფლებელი რომელიმე ქვეყნის პირველი პირიც იქნება, მაშინ საერთაშორისო ტერორიზმი დიდ გამარჯვებას იზეიმებს.

ირაკლი ალადაშვილი

კადაფის არმიის მიტოვებული საწყობებიდან „სტრულები“ ყველა მსურველს გაქვინდა

ივანიშვილის შვეულფრენები

სანამ პოლიტიკურ ასპარეზზე გამოვიდოდა, ქართული ბიზნესში ბიძინა ივანიშვილი ჩრდილში ყოფნას ამჯობინებდა, თუმცა მისი საშვეულმფრენო „ეკადრიალა“ ქართულ ცაში არ იმალებოდა.

როგორც ჩანს, ბიზნესმენს ტექნიკური სიახლეების გაცნობა უყვარს და ცდილობს არ ჩამორჩეს სოფერებს. ამაზე მიუთითებს ის შვეულმფრენები, რომლებიც მან შეიძინა და როგორც ამბობენ, თავადვე მართავს. სხვათა შორის, შვეულმფრენის პილოტირების სწავლა უფრო მწვია, ვიდრე თვითმფრინავის მართვა, მით უმეტეს, როცა არც ისე ახალგაზრდა ხარ.

ბიზნესმენ ივანიშვილის ავიაპარკში არის „ეკროკოპტერის“ EC-145 და რუსული Ми-171. გასული წლის ზაფხულამდე ქართულ ცაში დაფრინავდა ასევე „ეკროკოპტერის“ EC-350, რომელმაც აერია განიცადა, როდესაც დაბალ სიმაღლეზე დასვლას სპორტივლის საფარეგლებს წაძღვდა. „ეკროკოპტერის“ EC-145 ერთ-ერთი სრულყოფილ და კარგ სამართავ აპარატად ითვლება მცირე ზომის შვეულმფრენების კლასში.

EC-145-ს გერმანული ფესვები აქვს, მის „წინაპარდ“ ითვლება შვეულმფრენი BK-117, რომელიც გერმანულმა MBB-მ და იაპონურმა Kawasaki-მ გასული საუკუნის .70-იან წლებში შექმნეს ცნობილი გერმანული შვეულმფრენის Bo-105-ის ბაზაზე. პირველი EC-145-ები 1997 წლის

ბოლოს ფრანგული Securite Civile-ს სამსახურმა ფრანგულ-გერმანულ ერთობლივ კონცერნ Eurocopter-ს შეუკვია. ახალი შვეულმფრენის პრემიერა ლას-ვეგასის გამოფენაზე 2000 წელს შედგა. EC-145-ის ფასი სტანდარტულ კომპლექტაციით 5,3 მლნ დოლარს შეადგენდა.

„ეკროკოპტერის“ ეს შვეულმფრენი პრაქტიკულობითა და საიმედოობის წყალობით პოპულარულია როგორც სახელმწიფო სამსახურულ სამსახურებში, ისე ბიზნესმენებს შორის.

უფრო მეტიც, EC-145 არის ერთ-ერთი პირველი ევროპული შვეულმფრენი, რომლის სამხედრო მოდიფიკაცია შეიარაღებაში პენტაგონშიც მიიღო.

პირველი საცდელი გაფრენა 2006 წელს შესრულდა EC-145-ის ამერიკულმა სამხედრო ვარიანტმა UH-72 Lacota-მ, რომელსაც 9 სრულად ეკიპირებულა ჯარისკაცის გადაყვანა შეუძლია.

აშშ-ის შეიარაღებულ ძალებს დაეკავშირა აქეთ 332 ცალი UH-72 Lacota-ის შექმნა, რის შემდეგაც ამ ტიპის შვეულმფრენები ამერიკულ არმიასში ერთ-ერთი ყველაზე მრავალრიცხოვანი იქნება.

მეორე შვეულმფრენი, რომელსაც ბიზნესმენი ბიძინა ივანიშვილი იყენებს, რუსული Ми-171-ია, რომელიც სამხედრო Ми-8АМТ-ს საექსპორტოდ განკუთვნილი სამიქალაქი მოდიფიკაციაა. ივანიშვილის Ми-171-ის სალო-

ჩაჩედილონი: მრავალდანიშნულების შვეულმფრენი EC-145-ის სიგრძე — 13 მ-ს, ხოლო სიმაღლე კი 3,85 მ-ს შეადგენს. მთავარი ბრანხის დიამეტრი 11 მ-ია, კუდის საჭის ბრანხისა კი 1,96 მ. ცარიული შვეულმფრენი 2620 კგ-ს იწონის. მისი მაქსიმალური ასაფრენი მასა კი 3650 კგ-მდე აღის. საფრენი აპარატის ავზებში 750 ლიტრი საავიაციო ნავთი ეტევს. შვეულმფრენს ორი ტურბოპროპანაიანი ძრავა აქვს. EC-145-ს მაქსიმალური 295 კმ/სთ სიჩქარის განვითარება შეუძლია, კრეისერული სიჩქარე 250 კმ/სთ-ითა განსაზღვრულია. შვეულმფრენი საწვავის ერთი გაწვავით 650 კმ-ს ფარავს. ფრენის ხანგრძლივობა 2,4 სთ-ს აღწევს. ფრენის სიმაღლე ჭერი (დინამიკური) 5 კმ-მდეა, სტატიკური კი მხოლოდ 3,8 კმ-მდე. შვეულმფრენის ეკიპაჟი ერთი ან ორი პილოტიდან შედგება, სალონი 8-11 მგზავრი ეტევა.

ნი ძალზე კომფორტულია და თავის დროზე საავიაციო სექციის სტეპი კამათობდნენ კიდეც, თუ ვისი შვეულმფრენის სალონი იყო უფრო კეთილმოწყობილი — ბიძინა ივანიშვილის Ми-171-ისა თუ ბადრი პატარკაციშვილის Ми-8МТ-ბა.

ბიძინა ივანიშვილს ორივე შვეულმფრენი აღჭურვილია საპაერო თავდაცვის თანამედროვე აპარატურით, რომელიც ინფრაწითელ დიაპაზონში აღმოაჩენს საზენიტო რაკეტის სტარტისას მისი ძრავიდან გამოტყორცნილ მაღალტემპერატურულ ალს და პილოტს ატყობინებს, თუ რა სიძირიდან

EC-350

EC-350-ი შესაწამლი აპარატურით აღარამდე და მის შემდეგ (შუა სურათი)

და რა მიმართულებით იქნა გაშუებული საზენიტო რაკეტა. ამის შემდეგ შეუღლმფრენის გვერდებზე დაყენებული სპეციალური მიწვობილობებიდან გამოიტყორცნება მცირე ზომის რაკეტები, რომლებიც დიდი სიმაღლეზე

გამოყოფით იწვიან და „იზიდავენ“ საზენიტო რაკეტის სითბური დამაზნების მიწვობილობას.

ასეთი ანტისარაკეტო აპარატურა ძვირი სიახუნებაა და ისინი ჯერ კიდევ არა აქვს ბევრი ქვეყნის პრეზიდენტის შეუღლმფრენებსაც კი. როგორც ამობენ, ბიზნესმენმა ბიძინა ივანიშვილმა თავის დროზე ითხი ასეთი სისტემა შეიძინა და ორი მათგანი სახელმწიფოს გადასცა პრეზიდენტის მომსახურე ორ შეუღლმფრენზე დასაყენებლად.

ირაკლი ალადაშვილი

ჩვენი დონი: Ми-171-ის სა-მოქალაქო ვარიანტი განკუთვნილია 26 მგზავრის გადასაყვანად, სალონურ მოდიფიკაციაში კი შემცირებულია მგზავრების რიცხვი, სამაგიეროდ, იზრდება კომფორტულობა. შეუღლმფრენის მაქსიმალური ასაფრენი მასა 12 ტონამდეა. მას ორი ტურბოპროპულსიანი ძრავა აქვს (ითოთუეული 2200 ც.ხ.ძ-ის სიმძლავრის) და მაქსიმალური 250 კმ/სთ სიჩქარეს ავითარებს. მას აფრენა 5 კმ სიმაღლეზე შეუძლია. ფრენის სიშორე 650 კმ-ითაა განსაზღვრული. შეუღლმფრენის სიგრძე 18,6 მ-ია, სიმაღლე — 4,7 მ, სიგანე — 2,5 მ.

Ми-171

ანტიტერორისტული სწავლება თუ ისევ იარაღის ჟღარკანი?

საქართველოს ჩრდილო საზღვრების მიმდებარე რაიონებსა და ოკუპირებული აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონში რუსეთის შეიარაღებული ძალები სწავლებას რეგულარულად, ერთიმეორის მიყოლებით ატარებენ.

აპოცანებაი სამართლ-საპარტისო ელემენტები

ითიუელ სწავლებაზე დასამუშავებელ აპოცანებში მთავარი ადგილი უკავია ტერორიზმთან ბრძოლას, რომელიც რუსეთის ჩრდილო კავკასიის ფედერალური ოლქისთვის ყველდღიურ სინამდვილედ გადაიქცა.

სამხედროები ანტიტერორისტულ მოქმედებებთან ერთად იმუდროულად საქართველო-რუსეთის სახელმწიფო საზღვრის გაძლიერების ღონისძიებებსაც ამუშავენ.

ზაფხულში რუსეთ-საქართველოს სახელმწიფო საზღვრის ინტენსივის, ყაბარღო-ბალყარეთის მონაკვეთებზე ფედერალური უშიშროების სამსახურის მესაზღვრეებმა და შინაგან საქმეთა სამინისტროს შინაგანი ჯარის ქვედანაყოფებმა სწავლება „კავკაზ-2011“-ზე საზღვრის დასაცავ ერთობლე მოქმედებებში იარაღიშეს.

3-13 ოქტომბერს სამეთაურო-სამტაბო სწავლებას შეიარაღებული ძალების სამხრეთის სამხედრო ოლქის სარდალმა, პირადად გენერალ-პოლკოვნიკმა ალექსანდრ გალკინმა უხელმძღვანელა.

58-ე არმიის სამხედრო მმართველი

ლობის, შენაერთების, სამხედრო ნაწილებისა და ოლქის ორგანოთა 15 წარმომადგენელმა დაამუშავა შემდეგი ამოცანები: ტერორისტული საფრთხის აღკვეთისთვის შენაერთებისა და ნაწილების მზადყოფნა, ჯარების მობილური გადაყვანა სამთო მასივების ძნელად მისადგომ რაიონებში, დეალების შესასრულებელ რაიონში ქვედანაყოფთა მართვა, ურთიერთმოქმედების ორგანიზაციული წესი შინაგან საქმეთა სამინისტროსთან, ფედერალური უშიშროების სამსახურისა და საგანგებო სიტუაციების სამსახურებთან.

შემოქმდა ტერორიზმთან ბრძოლაში ჯარების მართვის სისტემის ეფექტურობა და შეფასდა ჯარების მართვის ახალი ავტომატიზებული სისტემის პრაქტიკული შესაძლებლობები.

აპოცანათა ჩამონათვლიდან ჩანს, რომ სწავლების მთავარი მიზანი კავკასიის მიდებში საქართველო-რუსეთის საზღვრის ახლოს მოქმედებათა სრულყოფა იყო.

ეს კი ნიშნავს, რომ მოსკოვი საქართველოს ისევ მტრულ ქვეყნად აღიქვამს და არმიის მომზადებაც იმ საფრთხეთა გათვალისწინებით მიმდინარეობს, რომლებიც შეიძლება კავკასიის სამხრეთიდან მოდიოდეს. რუსი

სამხედროები კი ამ საფრთხეთა შორის ხელავენ:

- ჩრდილოეთ კავკასიაში დაზვერვის მიზნით ქართული სპეცრაზმების შეღწევის შესაძლებლობას;

- უბილოტო საფრენი აპარატების ჩრდილოეთ კავკასიის საპაერო სფეროებში ფრენას რუსეთის ჯარების დისლოკაციის ადგილების გამოყენების მიზნით;

- ჩრდილოეთ კავკასიაში ბოვეციებისა და რელიგიური ექსტრემისტებისთვის (რუსული ტერმინოლოგიით) საქართველოს ტერიტორიაზე ავშესაფრის მიცემასა და შემდეგ უკან დაბრუნებაში ხელშეწყობას;

ანტიქართული განწყობის გაძლიერებას ემსახურება რუსული ძალოვანი სტრუქტურების წარმომადგენელთა ცილისმწამებლური განცხადებები ბოვეციებისთვის დახმარების გაწევაზე და ამ მიზნით მიმდინარე ფართომასშტაბიანი საინფორმაციო-პროპაგანდისტული ომი.

ბოვეცთა ძებნის საბაბით საქართველო-რუსეთის სახელმწიფო საზღვრის გასწვრივ აქტიურობს რუსული სადაზვერუო ავიაცია, რომელიც არცთუ იშვიათად არღვევს სუვერენული ქვეყნის საპაერო სფეროს.

ამ დროს კი საქართველოსგან სრულიად დამოუკიდებლად ჩრდილოეთ კავკასიაში ვითარება არ იცვლება.

სამხრეთის სამხედრო ოლქში სწავლებები ერთმანეთს ენაცვლება

**დანაპარვის მიუხედავად,
გომეშიკით რაოდენობა
არ მცირდება**

ჩრდილოკავკასიელი ბოვეეების მხარდაჭერაში თბილისის დადანაშაულებასთან ერთად ცნობილი ხდება, რომ ბოვეეები აფხაზეთის ტერიტორიაზე თავს არცთუ ურიგოდ გრძობდნენ.

18 ოქტომბერს ყარაჩაეთ-ჩერქეზეთის უმაღლესმა სასამართლომ 29 რელიგიურ ექსტრემისტს განაჩენი გამოუტანა. ისინი ბრალდებული არიან უკანონო შეიარაღებული ფორმირების შექმნაში, იარაღის უკანონო ბრუნვაში, მართლწესრიგის ორგანიზაცია თანამშრომლების სიცოცხლის ხელყოფასა და შეიარაღებული აჯანყებისთვის მზადებაში.

სასამართლოს გადაწყვეტილებით 23 მათგანს 7-დან 14 წელი მიეზავა, ხოლო დანარჩენები გაათავისუფლეს.

ეს საქმე 2007 წლის მაისში აღიძრა და საინტერესოა იმით, რომ ამ ფეკუმმა 2006 წლის ნოემბერსა და 2007 წლის სექტემბერში მომზადება ყარაჩაეთ-ჩერქეზეთის მოსახლერე აფხაზეთის ტერიტორიაზე სამხედრო ბანაკში გააიარა, საიდანაც ყარაჩაეთ-ჩერქეზეთში გადადიოდნენ და იქ თავდასხმებს აწყობდნენ.

ეს ის დრო იყო, როცა აფხაზეთს ე.წ. რუსული „სამშვიდობო ძალები“ აკონტროლებდნენ, ხოლო სეპარატისტულ ხელისუფლებას მოსკოვი მართავდა.

რამდენი ბოვეეი აფერებს თავს აფ-

ხაზეთს დღეს, ძნელი სათქმელია, მაგრამ რუსეთის ოფიციალური პირები რაღაც ციფრებს მაინც ასახელებენ.

2009 წლის მაისში რუსეთის პროკურატურის საგამომიებო კომიტეტის ხელმძღვანელმა ალექსანდრ ბასტრიკინმა განაცხადა, რომ ჩრდილოეთ კავკასიაში არანაკლებ 1500 ბოვეეი მოქმედებდა.

ცოტა ხნის წინ კი ჩრდილოეთ კავკასიის ფედერალურ ოლქში პრეზიდენტის სრულუფლებიანი წარმომადგენლის ალექსანდრ ხლოპინინის თქმით, ფედერალურ ძალებს არანაკ-

ლებ ათასი ბოვეეი ებრძოდა. ბოვეეებს 90%-ით ადგილობრივი მცირე ბიზნესი აფინანსებს, ხოლო დანარჩენი თანხა კი საზღვარგარეთიდან შემოდის.

ათასი ბოვეეი, ალბათ, რეალობასთან ახლოს არის, რადგან არასრული მონაცემებით 2009 წელს ფედერალურმა ძალებმა დაახლოებით 850 ბოვეეი და მათი ხელშემწყობი პირი მოკლეს ან დააკავეს.

ამავე მანქანებელმა 2010 წელს დაახლოებით 800 კაცი, ხოლო მიმდინარე წლის სექტემბერში დაახლოებით 600 კაცი შეადგინა.

ბოვეეები თავშესაფარს ოკუპირებული აფხაზეთის ტყეებშიც პოულობენ

გამოდის, ბოლო სამი წლის განმავლობაში ფედერალებს ყოველწლიურად დაახლოებით 2 ათასამდე ჩრდილოკავკასიელი ებრძვის.

სოჭის ზამთრის ოლიმპიურ თამაშების წინ უახლესი შეიარაღებული და სამხედრო ტექნიკით აღჭურვილი მრავალრიცხოვანი რუსეთის არმია და შინაგანი ჯარი ანტიტერორისტულ ბრძოლაში გარდატეხის შეტანას ვერ ახერხებს, რომ არაფერი ვთქვათ საბოლოო გამარჯვებაზე.

ახალი ტაქტიკა და მუსაპლო უმღამობა

მოსკომა ჩრდილო კავკასიაში ომის ტაქტიკა შეცვალა, მარცხის მიზეზს საქართველოში ეძებს, ხოლო თავისი საქმის გასაკეთებლად და ბოვეციბთან საბრძოლველად ისევ კავკასიელებისგან ჩამოყალიბებული ფორმირებები გამოჰყავს.

ფურნალ „არსენალიში“ უკვე დაიბეჭდა სტატიები 2008 წლის აგვისტოს ომში მონაწილე ჩეჩენურ და ოსურ ბატალიონებზე, აგრეთვე დაღესტნურ 450-ე ცალკეულ სპეციალურ მოტორიზებულ ბატალიონზე.

რამდენიმე წლის წინ ცნობილი გახდა იმ შეიარაღებული ძაღის შესახებ, რომელიც მიუღ ამრბას წარმოადგენს და ჩეჩნეთის რესპუბლიკის მეთაურის, რამზან კადიროვის განკარგულებაშია. ამ არმიის ძირითადი ბირთვი ჩეჩნეთის შინაგან საქმეთა სამინისტროში შედის და აერთიანებს: ნავთობჭაბურღილების არასაუწყებო დაცვის პოლკს (2.400-3.000 კაცი), სპეცდანიშნულების პოლკს (1.600-1.800 კაცი), საპატრულო სამსახურის 2 პოლკს (2.400-3.000 კაცი), ომონს (300 კაცი), კომუნდატურების დაცვის ასეულებსა (500-1.000 კაცი) და რამზან კადიროვის პირად დაცვას (500 კაცი);

გარდა ამისა, ჩეჩნებით არის დაკომპლექტებული რუსეთის შინაგანი ჯარის 46-ე ოპერატიული დანიშნულების ბრიგადაში შემავალი — რუსეთის გმირის აჰმად-ჰაჯი კადიროვის სახელობის 249-ე ცალკეული სპეციალური მოტორიზებული ბატალიონი „სევერი“ და 248-ე ცალკეული სპეციალური მოტორიზებული ბატალიონი „ოუკი“. ორივე ბატალიონში დაახლოებით 2 ათასამდე კაცი მსახურობს.

კადიროვის მოწინააღმდეგე იამადაეების კლანის მებრძოლებით დაკომპლექტებული ბატალიონები „ვოსტოკი“ და „ზაადი“ გაუქმდა. მათ მაგფრად შექმნილი სპეცასეულები

რამზან კადიროვის პირადი არმიის ერთ-ერთი ქვედანაყოფი

300-500 მებრძოლს ითვლიან და რუსეთის არმიის ერთ-ერთი მოტორიზოვანი ბრიგადაში შედიან.

სულ კადიროვის განკარგულებაში დაახლოებით 10-12 ათასი მებრძოლია და ეს შეიარაღებული ძაღა რიცხოვნობით ჩეჩნეთის პირველი პრეზიდენტის ჯოჰარ დუდაევის არმიას არაფერით ჩამოუვარდება.

კადიროვის არმიაში მდიდარი საბრძოლო გამოცდილებისა ოფიცერების მქონე ბევრი ყოფილი ბოვეცი მსახურობს, რომლებიც ჩეჩნური

ფორმირებების რიგებში იბრძოდნენ ყარაბაღისა და აფხაზეთის 1992-93 წლების ომებში, 2008 წლის აგვისტოს ომში და ა.შ.

მოსკოში უკვე ლაპარაკია, რომ ჩეჩენურმა ფორმირებებმა მიუღ კავკასიაში სადამსჯელო ძაღის დანიშნულება უნდა შეასრულონ და კრემლის პოლიტიკა გაატარონ. მით უფრო, რომ ჩეჩნური სამხედრო მანქანა რუსეთის ცენტრალური ბიუჯეტის ხარჯზე არსებობს.

თხზურ ჩარანიძე

რუს სამხედროებს ჩრდილოკავკასიელი ბოვეციბი მიწისქვეშა ბუნკერებში ემალებიან, სადაც არსებობს მინიმალური პირობები შექმნილი

სვალინ-ბერიას აგენტი ქართულ ემიგრაციაში

(გაგრძელება. დასაწყისი იხ.
„არსენალი“ N16-21, 2011)

ქართველი აგენტების „ომერისა“ და „59“-ის პიროვნებითა საიდენტოფიკაციოდ აუცილებელია სხვა საარქივო და მექანიკური წყაროების მოძიება. თუმცა მათი გამოყენება ობიექტურ თუ სუბიექტურ მიზეზთა გამო ძალზე ფრთხილ მიდგომას მოითხოვს.

საბჭოთა საგარეო დაზვერვის ისტორიის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი და საინტერესო წყარო ლეონტი ბერიას ერთგული კადრის, გენერალ-ლეიტენანტ პავლე სუდოპლატოვის მოგონებებია, რომლებიც რამდენიმე წინადა 90-იანი წლების მეორე ნახევარში გამოიქცა.

ჩვენთვის საინტერესო საკითხები განხილულია მოგონებებში: Разные дни тайной войны и дипломатии – 1941 год, სადაც მე-14 თავში Бакинские нефтепромыслы под прицелом — სუდოპლატოვი აგენტების: „ომერისა“ და „59“-ის შესახებ საუბრობს.

ირკვევა, რომ ორი საბჭოთა აგენტის წლებს განსწავლობაში მუშაობდა კავკასიური, კერძოდ კი ქართული ემიგრაციის გარემოცვაში. სუდოპლატოვის

ინფორმაციით, ესენი იყვნენ: „ომერი“ და „59“-ე — ქართული ემიგრაციის ცნობილი მოღვაწე ГИГЕЛИЯ (ასეა სუდოპლატოვის მოგონებებში).

„გიგელიასთან პირადად ჩვენს რეზიდენტებს (ვასილესკი და გუზოესკი) კონტაქტი ჰქონდათ პარიზში 1939-41 წწ. და 1944-46 წწ.-ებში. კავკასიის საკითხების მნიშვნელობამ განსაკუთრებით ომის დაწყების წინ წამოიწია: გვაძლიერებდა ჩვენი რეზიდენტურები თურქეთსა და საფრანგეთში. კავკასიური მიმართულება იმდენად მნიშვნელოვანი იყო, რომ ქართული ემიგრაციის შესახებ ინფორმაცია პირადად სტალინთან მიდიოდა ომის დაწყებამდე და ომის განმავლობაშიც“, — აღნიშნავს სუდოპლატოვი.

მოელი ამ ნაწევრებიდან ჩვენთვის მთავარი ის არის, რომ ამ პერიოდში საბჭოთა საგარეო დაზვერვის ერთ-ერთი ხელმძღვანელი (მაშინ სუდოპლატოვი საბჭოთა კავშირის საგარეო დაზვერვის ხელმძღვანელის პავლე ფიტინის მოადგილე იყო) შიფრავს აგენტ „59“-ის ნამდვილ ვინაობას და მას „გ ი გ ე ლ ი ა ს“ გვათხრობს მოიხსენიებს. დანამდვილებით შეიძლება ითქვას, რომ აქ გენერალი ცდება და ტექსტში „გ ი გ ე ლ ი ა“ უნდა იკითხებოდეს.

ამ გვარის მქონე პირი, კერძოდ კი ემიგრანტი და საბჭოთა დაზვერვის აგენტი გიორგი გველია კი კარგადაა ცნობილი სპეცსამსახურების ისტორიით დაინტერესებული მკითხველისთვის.

საბარამო დაზვერვის მიმართ აღვიანსებად სვავდა

ოკეპევი ხელმძღვანელობას (მათგან კი ოსებ სტალინიც) ამოწურავს ინფორმაცია ჰქონდა ქართველი ემიგრანტების შესახებ.

საბჭოთა საგარეო დაზვერვის ოპერატიული-აგენტურული საქმიანობა ქართული ემიგრაციის წინააღმდეგ შემდეგ ოპერაციების თივლისწინება:

— ქართული ემიგრაციის რიგებში ქველი აგენტურის გააქტიურება;

ქართული და რუსი ბოლშევიკები ჯერ კიდევ 1918 წლიდან ატარებდნენ „ლევანდირების ოპერაციებს“ და სოციალ-დემოკრატების (მენშევიკების), ეროვნულ-დემოკრატების (ედა), სოციალისტ-რევოლუციონერების (ესერები) და სხვა პარტიებში მყოფი ქართველი ეროვნების აგენტურის „ღრმა დაშფერვაში“ გადაყვანას.

1921 წლის მარტიდან ეს აგენტებიც თანდათან ემიგრაციაში გაკვეთნა-

ქართველოს კანონიერ ხელისუფლებას და საზღვარგარეთ განაგრძეს აგენტურული მუშაობა.

ქართული ემიგრაციის რიგებში ახალი აგენტურის შვებულება;

წილი არბიის მიერ საქართველოს ოკუპაციის შემდეგ ბევრ პარტიოტთან ერთად საზღვარგარეთ ემიგრაციაში საკმაოდ ბევრი ჩეკას ახალი აგენტიც „წვიდა“. სხვადასხვა წელს საქართველოს დაზვერვისა და კონტრდაზვერვის აგენტები ქართული ემიგრაციის რიგებს „ორგანულად შეერწყნენ“ და ოპერატიული დაჯალბების შესრულებას შეუდგნენ.

ქართული ემიგრაციის რიგებში აგენტურის გადამბრუნება;

ემიგრაციის რიგებში პოლიტიკურმა დაპირისპირებამ, მატერიალურმა სიდუხჭირამ და ნოსტალგიამ ბევრ ემიგრანტს თავის გადარჩენისა და უკან დაბრუნების სურვილი გაუღვივა. ეს კი ბოლშევიკების წინაშე დამსახურებისა და ემიგრაციაში მათი დაჯალბების შესრულების გარეშე მიუღწეველი ოცნება იყო.

ქართველი ემიგრანტების გადამბრუნება უპირატესად მანტაყით ხდებოდა. ბევრ მათგანს საქართველოში ოჯახის წევრები და ახლი ნათესავები ჰყვოდა, რამაც ბოლშევიკებს საშუალება მისცა მათზე ზემოქმედების გზით ემიგრაციაში მყოფი ქართველი სამხედრო თუ პო-

ლიტვიკური მოღვაწეებიდან ბევრი ცნობილი პირი გადაბრუნებინაო.

უნდა აღინიშნოს, რომ ქართველი ჩეკისტების პირველი თაობა ძალზე ახალგაზრდა და გამოუცდელი იყო. ყოველგვარი სპეციალური განათლების გარეშე საზღვარგარეთი სადაზვერვო მისიის მათი მშენებელია, ბუნებრივია, დიდ რისკთან იყო დაკავშირებული. ხშირად გადაწყვეტი ახალგაზრდა ჩეკისტების ქართველ ემიგრანტებთან ნათესაური კავშირებიც გამხდარა.

1925 წელს პარიზში საქართველოს ჩეკას დაჯალბებით გიორგი გვეგელია გაემგზავრა. მისზე ძალზე სერიოზული იყო — „სწავლის გაგრძელება“. ცნობილია, რომ გვეგელიამ პირადად ლეონტი ბერიასგან მიიღო დაჯალბება ქართულ ემიგრაციაში, უპირველესად კი ყოფილი მთავრობის წევრებთან დაახლოებისა და მათზე თვალთვალის დაწესების შესახებ. ასევე ცნობილია, რომ გვეგელია ნათესაოდ ეკუთვნოდა თვალსაჩინო პოლიტიკურ მოღვაწეს, საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის ერთ-ერთ ფუძემდებელ და უცუკელ თემჯომოშვიტ სპირიდონ კვიციანს, რომელიც 1923 წლიდან ემიგრაციაში საფრანგეთში იმყოფებოდა. სწორედ ამ გარემოებამ გადაწყვიტა გვეგელიას პერსონით ჩეკას დაიტყუროს.

20 წელზე მეტხანს გაგრძელდა გი-

ორგი გვეგელიას სადაზვერვო მისია. ის აქტიურად იყო ჩართული სადაზვერვო საქმიანობაში, ხოლო მეორე მსოფლიო ომის პერიოდში საფრანგეთის ტერიტორიაზე მოქმედ პარტიზანულ შენაერთებში გერმანელებს ებრძოდა.

1945-48 წლებში გიორგი გვეგელია პარიზის რუსიზენტურის თანამშრომლებთან (გუზნოვსკი და თაიპე) ერთად ქართულ ემიგრანტულ წრეებში საბჭოთა კავშირში დასაბრუნებლად აგენტობა ეწეოდა.

ამჟვე მისნი საფრანგეთში ხშირად ჩადიოდა ლეონტი ბერიას კიდევ ერთი ნიღბით აღჭურვილი პირი — პეტრე შარია.

სუდოპლატოვის ინფორმაციით, საქართველოს ემიგრაციული მენშევიკური მთავრობის წინააღმდეგ მუშაობა ომის განმავლობაშიც გრძელდებოდა. პარიზში ომის დამთავრების შემდეგ მენშევიკებთან მოსალაპარაკებლად ჩავიდა ბერიასა და სტალინთან დაახლოებული პირი, რომელიც მათი ნიღბითაც სარგებლობდა — პეტრე ათანასეს ძე შარია. ის იყო პროფესორი, აკადემიკოსი და ემიგრაციაში მყოფი ქართველების დაბრუნებაზე დათანხმებას ცდილობდა.

სუდოპლატოვის სიტყვებით „ის იყო ფილოსოფოსი და მეცნიერი, რომელიც თავს უფლებას აძლევდა, სტალინთანაც კი ეკამათა ფილოსოფიურ

საბჭოთა ქვეყანა ლამაზი ფასადის მშენებლობას ცდილობდა, რომლის უკანაც ჩეკისტები უამრავ ბინძურ საქმეს აკეთებდნენ

ქართულ ემიგრაციაში „ენ-კა-ვე-დეს“ აგენტურის მუშაობის ერთ-ერთი ამოცანა ემიგრანტების სამშობლოში დაბრუნება იყო, სადაც მათ შემდგომში დღა-ტის მუხლით გასამართლება და ციხეები ელოდათ

საკითხებზე. ხშირად პროფესორი იმდენად გაცხარდებოდა კამათის დროს, რომ მას მაგდის ქვეშ ფეხზე აბიჯებდნენ, ოღონდ დაწყენარებიანია“.

ჩხივილი ლოსია: პეტრე შარია (1902-83 წწ.) ბოლშევიკების პარტიის წევრი 1920 წლიდან იყო. 1922-23 წწ. საქართველოს ჩეკაში მსახურობდა. შემდეგ წლებში მოსკოვსა და თბილისში სამეცნიერო-პედაგოგიურ სამუშაოზეა. 1934 წლიდან კი უკვე პარტიულ სამსახურშია. 1936-38 წლებში საქართველოს კ(ბ) ცკ სკოლაშია და მეცნიერების განყოფილების გამგეა.

ლაგუნტი ბერიას ერთგული კადრი პეტრე შარია 1938 წლის სექტემბრიდან საბჭოთა ენ-კა-ვე-დეს ცენტრალურ აპარატში გადაიყვანეს და სამდინოს ხელმძღვანელად დანიშნეს. ამის შემდეგ, სუბლიტაციის მტკიცებით, სამდინოსში საქმიეობა სულ აირია და შარიას სამეცნიერო-მეოლოღურ სამუშაოზე დაბრუნება მოუხდა: ის ხელმძღვანელობდა ენ-კა-ვე-დეს სპეციალურ ბიუროს, რომელიც დიქტატორების დაშუშებასა და სადაზვერუო კონტრასადაზვერუო სამუშაოების შედგენა და მოპოვებული ინფორმაციის ანალიზთან იყო დაკავშირებული. თუმცა ამ სფეროშიც კარგად ვერ გაერკვა და ომის პერიოდში საგარეო დაზვერვის ხელმძღვანელის მოადგილის თანამდებობა ჩაიბარა.

მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ ბე-

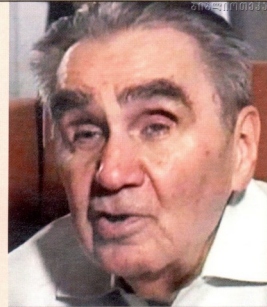
რიას დაკლებით პეტრე შარია მიავლინეს პარიზში ქართველი ემიგრანტების სამშობლოში რეემიგრაციის, ანუ ჩამოსატყუებელი სპეცოპერაციის შესასრულებლად.

ომის შემდეგ, 1948 წლამდე, პეტრე შარია საქართველოს კ(ბ) ცკ-ს მდივანია. ამ პერიოდში ის დიდი მონღოების ებრძოდა ქართველ მეცნიერებსა და მწერლებს.

აკადემიკოსი ალექსანდრე ბარამიძე იხსენებს, რომ შარიამ „შეუწყნარებლობა და მისიხანება გამოიხატა შალვა ნუცუბიძის წიგნის „რუსთაველი და აღმოსავლური რენესანსი“ საჯაროდ განხილვისას“. ასეთი შემთხვევა კი იმ პერიოდში ძალზე ბევრი იყო.

თუმცა სულ მალე პეტრე შარიას თავზეც შეიკრა შვიი დრუბლები. მისი გათავისუფლების ოფიციალურ მიზეზად იდეალისტური პოემის ავტორობა და მისტიციზმი დასახელდა. სინამდვილეში კი როგორც ლაგუნტი ბერიას ერთგული კადრი, იმ რთულ პარტიულ ინტრიგებს შეეწირა, რომლებიც მოსკოვსა და თბილისში მიმდინარეობდა.

პეტრე შარია 1952 წლის თებერვალში სტალინის პირადი ვესკარგულების საფუძველზე დააკავეს როგორც ე.წ. „მკვრელთა საქმის“ აქტიური მონაწილე. საბჭოთა დიქტატორის გარდაცვალების შემდეგ 1953 წლის 10 აპრილს ბერიას ბრძანებით პეტრე შარია გათავისუფლეს და ციხიდან გამო-

გენერალმა სუბოლბატომა თავის მოგონებებში ქართველ აგენტებთან დაკავშირებით რიგი ეპიზოდები გაიხსენა

სული პირდაპირ სსრკ-ის მთავრობის თავმჯდომარის პირველი მოადგილის, ლაგუნტი ბერიას თანამშემუქედ დანიშნა.

ორ თვეში ბერიას ლიკვიდაციის შემდეგ კვლავ დააპატიმრეს და 10 წლით თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯეს.

1963 წელს გათავისუფლდა, მაგრამ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტმა და ფილოსოფიის ინსტიტუტმა სამუშაოზე აყვანაზე უარი უთხრეს. ამის მიზეზი პეტრე შარიას წარსული და რთული პიროვნული თვისებები ყოფილა. ის გარდაიცვალა თბილისში, 1983 წელს.

დავუბრუნდეთ ისევ საბჭოთა აგენტ გიორგი გვეკლიას.

1948 წელს, მას შემდეგ, რაც გვეკლია ემიგრანტულ წრეებში საბოლოოდ გაიშვირა და სადაზვერუო საქმიანობის გაგრძელება პრაქტიკულად აღარ შეეძლო, საბჭოთა საგარეო დაზვერვის ხელმძღვანელობამ ის საქართველოში დააბრუნა.

სამი წლის შემდეგ, 1951 წლის 17 ნოემბერს, ე.წ. „მკვრელთა საქმის“ გამო სტალინის პირადი მოთხოვნით გვეკლია საქართველოს სახელმწიფო უშიშროების სამინისტროს თანამშრომლებმა დააპატიმრეს — როგორც „სფრანგეთში მცხოვრები ქართველი ემიგრანტ-კონტრრევოლუციონერების“ აგენტად. გვეკლია პატიმრობიდან მხოლოდ ორი წლის შემდეგ, 1953 წლის 14 დეკემბერს გათავისუფლეს.

ამჟამად წვეთვის ყუბაზე საინტერესოა გვეკლიას (სუბოლბატოვის მტკიცებით, აგენტ „59“-ის) ჯამშუქურა საქმიანობის 30-40-იანი წლების პერიოდი, რის შესახებაც სუბოლბა-

ტოვი ამგვარ ინფორმაციას გაწევდის: „59“-ე ჟორდანია მანიფესტით ახლო აღმოსავლეთში გაემგზავრა და ბერუთში ფრანგული ძალების მთავარსარდალ გენერალ ვეიგანს შეხვდა. თურქეთში ხვდებოდა სამხედრო ხელმძღვანელობასა და ანკარაში საფრანგეთის სამხედრო ატაშეს. „59“-ის საშუალებით ჩვენ შევიტყვეთ ინგლისელებისა და ფრანგების გეგმის შესახებ, რომელიც საბჭოთა კავშირზე შეტეგის ითვალისწინებდა, თუ ფინეთთან იმი გაჭიანურდებოდა და ამ საკითხზე თურქეთის მოღონების შესახებ“.

ეს ამონარიდი, ფაქტობრივად სიტყვასიტყვით ემთხვევა „ბერას დოკუმენტში“ მოყვანილ ტექსტს:

„1939 წლის სექტემბერში „59“-ე მენშვეიკების საზღვარგარეთის ბიუროს და პირადად ნოე ჟორდანია დაჯალბებით პარიზში აწარმოებდა მოლაპარაკებას საფრანგეთის, ინგლისისა და პოლონეთის წარმომადგენლებთან. მათ „59“-ს სირიაში გენერალ ვეიგანთან გამგზავრება, მასთან შეხვედრა და კავკასიის საქმეებში ექსპერტის ფუნქციის შესრულება შესთავაზეს.

გენერალი მაქსიმ ვეიგანი (1867-1965 წწ.) იმ პერიოდში ზმელთაშუაზღვის აღმოსავლეთ ნაწილში საფრანგეთის შეიარაღებული ძალების მთავარსარდალი იყო, ხოლო 1940 წლის ფლის-სექტემბერში ვეიგანს საფრანგეთის ვიშის მთავრობაში თავდაცვის მინისტრის პოსტი ეკავა.

ნოე ჟორდანია მანდატით „59“-ე ბერუთში გაემგზავრა და დაუკავშირდა ვეიგანს, რომელმაც მას სტამბოლში დანაკვირდება და მათი მითითებების მიხედვით მოქმედება შესთავაზა“.

და რაც მთავარია, „ბერას დოკუმენტი“ გვაძლევს ძალზე მნიშვნელოვან ინფორმაციას აგენტის ბიოგრაფიაზე. „59“-ს საქართველოს მენშვეიკური პარტიის აქტიური წევრია 1918 წლიდან და 1922 წელს ანტიმთავრობა საქმიანობისთვის ჩეკამ დააპატიმრა და ერთი წელი პატიმრობაში გაატარა. აქტიურად მონაწილეობდა 1924 წლის მენშვეიკურ გამოსვლებში და იმავე წელს ემიგრაციაში საფრანგეთში წავიდა, სადაც 1930 წლიდან მენშვეიკების საზღვარგარეთის ბიუროს, ხოლო 1939 წლიდან საქართველოს ეროვნული საბჭოს წევრი იყო.

„სტამბოლში ჩასვლის შემდეგ, მალე პარიზიდან „კავკასიის კონფედერაციის საბჭოს“ თავმჯდომარე აკაკი ჩხენკელიანთან „59“-მა წინადადება მიიღო აზერბაიჯანის მუსავატელებს ხელმძღვანელ ზოსრო-ბეკ სულთანთან ერთად სტამბოლში „კავკასიის კონფედერაციის საბჭოს“ ფილიალის შექმნაზე. ამ ფილიალის აუცილებლობა ახლო აღმოსავლეთში ემიგრანტული ორგანიზაციების გაერთიანებით იყო მოტივირებული.

ამ მიმართულებით ჩატარებული მუშაობის შედეგად 1939 წლის 26 დეკემბერს შეიქმნა „კავკასიის კონფედერაციის საბჭოს“ სტამბოლში ფილიალი, სადაც ქართველი მენშვეიკებიდან შევიდნენ: „59“-ს და ალექსანდრე გოზალშვილი... „59“-ს აგრეთვე ემიგრანტული ორგანიზაცია „პრომეთუს“ კომიტეტის წევრი იყო.

შემოადინიშნული შედარება იმისთვის დაგვიჭირდა, რომ გვეჩვენებინა „ბერას დოკუმენტსა“ და სულოლატის მემუარებში ნახსენები აგენტი „59“-ე ერთი შეხედვით ერთი და იგივე პიროვნებაა. თუმცა საბჭოთა დაზვერვის ევტერანის მინიშნება იმის შესახებ, რომ აგენტი „59“-ს გიორგი გვეჯლიას ოპერატიული ფსევდონიმი, სინამდვილის დადგენას ძალზე ართულებს და ახალ გამოცანებს გვთავაზობს.

ბესიკ ალაღაშვილი
ექსპერტი ეროვნული უსაფრთხოების საკითხებში, უშიშროების გადაწყვეტილების განყოფილება (გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

სახელმწიფო უშიშროების არქივები ჯერ კიდევ ბევრ საიდუმლოს ინახავენ და აგენტ „59“-ის ვინაობის დადგენა სამომავლო საქმეა

„ანსარ ალ-ისლამი“

საღამო ჰუსეინის ილაჰის ერთგული ქართი ჰაჰაბიზები

„ანსარ ალ-ისლამი“ („ისლამური პარტიზანული მოძრაობა“) ერაყის ქურთისტანში მოქმედი ტერორისტული დაჯგუფებაა, რომელიც ქურთისტანის ავტონომიის მთავრობასა და მემარცხენე მიმართულების ქურთულ პარტიებს ებრძვის.

„ანსარ ალ-ისლამის“ წევრებიც ეროვნებით ქურთები, მაგრამ რწმენით ვაჰაბიტები არიან. სხვათა შორის, დასავლელ ექსპერტთა განცხადებით, ხსენებული ორგანიზაცია XX საუკუნის 90-იან წლებში თვით ერაყის დიქტატორ სადამ ჰუსეინის მონღოებით შეიქმნა და ოფიციალური ბაღდადისაგან არასოდეს აკლდა მხარდაჭერა.

ამჟამად კი ქურთისტანის ავტონომიის მთავრობის ზოგიერთი რადიკალი წევრი იმასაც კი აცხადებს, რომ „ანსარ ალ-ისლამი“ უბირეულეს ყოვლისა, თურქეთის ფარული მხარდაჭერით სარგებლობს.

ამ ინფორმაციას ოფიციალური ანკარა თავიანთი უარყოფის, თუმცა დასავლელი ექსპერტების ცნობით, ისლამისტ პარტიზანების თურქეთის ტერიტორიაზე რამდენიმე საიდუმლო ბანაკი აქვთ. საერთოდ, ერაყში „ანსარ ალ-ისლამი“ „ალ-ჰაიდას“ შემდეგ მეორე ადგილზეა გავლენითა და სიძლიერით.

ქართი ავტონომიისგამო, ისლამისგამო და საღამო ჰუსეინის მზარბრული გამზამბი

სადამ ჰუსეინის ერაყის სათავეში მოსვლისა და ირანთან ომის დაწყების შემდგომ ერაყელი ქურთების უდიდესმა

გვებამდე, ერაყელი ქურთების გულმოსაგებად ირანში ბევრს მუშაობდნენ. ამან ნაყოფი მხოლოდ მას შემდეგ გამოიღო, რაც ერაყში რეგულაცია მოხდა, მეფე ჩამოაგდეს და მთელი ძალაუფლება „ბაჰისის“ პანარაზულმა პარტიისა და სადამ ჰუსეინის ხელში გადავიდა.

ამდენად, 1980 წელს, როცა ირან-ერაყის საზღვარზე პირველი ტყვია გავარდა, ერაყის ქურთისტანში „ფეშმერგებმა“ (ასე უწოდებენ ქურთები პარტიზანებს) მთავრობის ჯარებს ზურგიდან დაარტყვეს.

ქურთები მებრძოლი ხალხია და როგორც მოსალოდნელი იყო, მათი გააქტიურება სადამ ჰუსეინის გვერდით თვისებრივად

ქცა. „ფეშმერგები“ ისე ეფექტურად მოქმედებდნენ, რომ ერაყის სამთავრობო ძალებმა (რომელთაც, რაღა თქმა უნდა, პარალელურად ირანულ არმიასთან ბრძოლაც უწევდათ) ვერაფერი დააკლეს, რამაც სადამ ჰუსეინის გააცოცხლა, მან ყოველი ღონე იხმარა, რომ ქურთებს როგორმე გასწორებოდა, მაგრამ ამაოდ. ბოლოს მისმა მარჯვენა ხელმა, იმ-

მოლა ქერქარის ერაყელი პასპორტი

ნაილმა პროირანული პოზიცია დაიკავა, რადგან ჯერ ერთი, სადამ ჰუსეინმა მათ ის უფლებებიც წართვია, რაც იქამდე ჰქონდათ და მეორე — ქურთები ირანული წარმოშობის ხალხია და ოფიციალური თეირანი ამას ოდითგანვე სათავისოდ იყენებდა: ირან-ერაყის ომის (1980-1988) დაქ-

ხანად ერავის პრემიერ-მინისტრის მოადგილე თარიქ აზიშმა ურჩია, ქურთ ავტონომისტებთან ბრძოლაში ქურთ ისლამისტებს დაკერძობოდა. სადამმა მეგობრის რჩევა ჯერ ვერად იღო, რადგან თარიქ აზიში თავად ქრისტიანი იყო, მაგრამ მერე კი ჭკუაში დაუჯდა.

ერაველი ქურთები მუსლიმანები კი არიან, მაგრამ მათ შორის ისლამურ-ფუნდამენტალისტური იდეები პოპულარული არასოდეს ყოფილა. ამ ხალხის რელიგიურ ცხოვრებას, ისევე როგორც სეროსაც, ჩვეულებებისამებრ, აპლი ბარზანის კლანი წარმოადგენდა. ასე რომ, სანამ სადამ პუსეინი და ძმანი მისინ ქურთ ისლამისტებს გამოეპინდინენ, ამ კლანის ხალხი უნდა გაენადგურებინათ.

1983 წლის ზაფხულში ერავის შინაგანმა ვარმა ალფა შემოარტყა ბარზანების საგვარეულო სოფელს და ყველა მამრობითი სქესის მცხოვრები — 5-დან 85 წლამდე, დაუნდობლად გაქვებიტა. ვინც ამ სასაკლავოს გადაურჩა, სამხრეთ ერავის უდაბნოებში გადასახლეს.

ყოველივე ამის შემდეგ ისლამურ-ფუნდამენტალისტური იდეების ქადაგების დროც დადგა — ერავეულმა დახურულმა პარიზში გამოქეხნა ვინემეტკუდდინ ფარაკ აპქედ შალევი, მეტსახელად მოლა ქრექარი, რომელიც საფრანგეთში ვაკაბიტური მახპაბის

ქურთი ვაკაბიტები

(მიმართულების) ერთ-ერთი ცნობილი მქადაგებელი იყო.

ეროვნებით ქურთი მოლა ქრექარი დაახლოებით 1945 წელს, ერავის სუნიტურ კლასე პლაბაჯაში დაიბადა. შობილები ადრევე დაქოცა და საუდელი ვაკაბიტების გახსნილ ბუჟუთა სახლში მოხვდა, რამაც მის რელიგიურ შტედლეულებზე შემდგომში უდიდესი გავლენა მოახდინა.

16 წლის ქრექარი, რომელსაც ბუჟუთა სახლში დარჩენა უკვე აღარ შეეძლო, ქუჩაში ულუკსაპუროდ დარჩა და შიმშილით რომ არ მოეკვდარიყო, ქურტებს მიეყვალა.

20 წლისა უკვე მიოლ ბაღდადში სახელგანთქმული ბროტმოქმედი იყო, მაგრამ ერავის დედაქალაქი აღარ აკმაყოფილებდა და ამიტომაც გადაბარდა საფრანგეთში — თანამზარეულებიხვან

ერავის სამოჯრობო ძალების მიერ განადრებული ქურთი ვაკაბიტები

ერაყი. ვაჰაბიტა კონტროლირებადი ქალაქის — პალაბჯას ერთ-ერთი უბანი

სმენოდა, რომ პარიზში ჯიბის ქურდებისთვის ცხოვრება უფრო იოლი იყო, ვიდრე ადმოსავლეთის ქვეყნებში და გადაწყვიტა, ბედო ეცადა.

პარიზში მოლა ქრექარი პირველად „საქმეზე“ დააკავს, თუმცა დემორტი არ გაუკეთებიათ — საბუთები ვერ აღმოუჩინეს და შესაბამისად, ვერ აღიბულ სენ-ლუსის ციხეში მოიხადა, სადაც საკანში საუდელ ვაჰაბიტ ალიმთან — მუსა იბნ აბდულაჰთან ერთად იჯდა. ალიმბი ცოლის მკვლელობისთვის იჯდა ციხეში და იქაც ვაჰაბიტს ქადაგებდა.

მოლა ქრექარმა, რომელიც ისედაც ვაჰაბიტა საბუთო სახლში იზრდებოდა, ყური უგდო თანასაკნელის დარიგებას — ქურდობა ალაპისთვის სათინო საქმე არაა და ჯობს, შეეშუა.

მუსა იბნ აბდულაჰის ხელმძღვანელობით, მან ისლამის საფუძვლებისა და ვაჰაბიტური იდეოლოგიის შესწავლა დაიწყო და სულ მოკლე ხანში აითვისა ყველაფერი, შემდეგ კი სენ-ლუსის ციხის მეფეთში მოლაიც კი გახდა.

ამასობაში სასჯელის ვადაც ამოქურა, თუმცადა ციხის მეფითიდან წასვლა არც უფიქრია და პატიმართა შორის ქადაგებით დიდად მოიხვეჭა სახელი. მოლა ქრექარმა მალე პოპულარობით თვით მუსა იბნ აბდულაჰსაც კი გაუსწრო და, როდენ საკვირველიც უნდა იყოს, 1981 წელს საფრანგეთის

პენიტენციარული სისტემის ზედამხედველმა ორგანოებმა ის საგანგებო მდელითაც კი დააჯილდოეს, როგორც საინმეუმი სასულიერო პირი.

რასაკვირველია, ციხეში მოღვაწე სასულიერო პირს, რომელსაც ბოროტმოქმედები თვალდაზუჭული ენობიან, ძალოვან სტრუქტურებში დიდად უსვენ ანგარიშს.

მოლა ქრექარმა მალე გამოიხაზა საერთო ენა სენ-ლუსის ციხის მომსახურე პერსონალთან და მანიპულაციების წყალობით დიდადი ქონებაც დააგროვა.

სწორედ ამ დროს დაუკავშირდნენ მას ერაყელი რეზიდენტებიც და, არც მეტი, არც ნაკლები, ქურთული ისლამური დაჯგუფების შექმნა შესთავაზეს: „დღეს ქურთისტანში ჭკმურბატი ისლამი აღარაგის აინტერესებს... ამ ირანელმა შიიტებმა კი ხალხი სულ გარყვენს. დაგვეხმარეთ, რომ ალაპის სიტყვა იქ

კვლავ აღორძინდეს“, — უთხრა სადამ ჰუსეინის ხალხმა მოლა ქრექარს, სამაგიეროდ კი უპირობო მხარდაჭერას დაჰპირდნენ: „თუ რაიმე დაგჭირდებათ, საკმარისა მხოლოდ გვაგნობთ“, — ასეთი იყო მათი პირობა. როგორც წესი, მოლა ქრექარი ერაყის სამთავრობო წრეებს აშკარად არ უნდა დაჰკავშირებოდა და ყველაფერი საიდუმლოდ უნდა დარჩენილიყო.

სხვათა შორის, სანამ დასთანხმდებოდა, მოლა ქრექარმა ორი თვე იფიქრა, დიდად თუ არა სადამ ჰუსეინის წინადადებაზე დასტურის თქმა. საინტერესოა, რომ გადაწყვეტილების გამოტანა ერთმა ფუქტმა დააჩქარებინა: ციხის საგადამყოფოში გარდაიცვალა ახალგაზრდა პატიმარი, რომელიც ფილანთიში საბჭოთა ჯარებს ებრძოდა და მოიდან დასახინრებული დაბრუნდა. ულუკმაპურად დარჩენილი, პარიზის ქუჩებში ქურდობდა და ციხეშიც ამიტომ მოხვდა.

მოლა ქრექარმა გადაწყვიტა, სადამ ჰუსეინის წინადადებას დასთანხმებოდა, პატიმრების დიდი ჯგუფი გაეთვისებულენა და მათთან ერთად შებრძოლებოდა ქურთი მემარტოვნებს (ქურთისტანის ეროვნული თვითგამორკვევისთვის, ძირითადად, ისინი იბრძოდნენ), რომლებიც სსრკ-ის მხარდაჭერით სარგებლობდნენ.

შესაბამისად, ერაყის სადაზვერუო სამსახურმა მისი მითითებით სენ-ლუსის ციხიდან 100-მდე პატიმარი საიდუმლოდ დაიხსნა და 1987 წლის იანვარში ჩრდილო ერაყში გადაიყვანა. მათ შორის ქურთი არაგინ იყო, მაგრამ მოლა ქრექარმა ბრწყინვალედ იცოდა მშობლიური ენა და ქურთისტანში ჯერ კასტრეტზე ჩაწერილი მიმართვა გაუარცვლა, მერე კი უშუალოდ საქმეზე გადავიდა — 1987 წლის თებერვალში მშობლიურ ქალაქ პალაბჯას შეუტია, იქიდან ირანის არმიისა და „ფემქურების“

თალიზი
თმის გადსენარგვის კლინიკა

ქედანაყოფები განდევნა და ბრძოლას გადარჩენილ თანაქალაქელთა ვაჰაბიტური ისლამის შესახებ სიტყვით მიმართა: „ქურთისტანში ბარზანების კლანმა და მათმა მსგავსმა მწვალებლებმა ვეღლაფერი აურიეს... ჩვენი ხალხი რწმუნები მუსლიმანია, მაგრამ ისლამისა ბევრი არაფერი გავგება. ირანელი შიიტები ურწმუნოებზე უარესები არიან და ქურთებმა მათ მხარი არ უნდა დაუჭიროთ!“ — მოუწოდებდა მოლა ქრექარი პალაბჯელებს. ისე გულშოდგინებით ქადაგებდა, რომ სულ მალე ხანში უამრავი მხარდამჭერი გაიზინა შშობლიურ ქალაქშიც და მის ფარგლებს გარეთაც.

სხვათა შორის, მოლა ქრექარის ქადაგებამ და მისი ხალხის მიერ ჩატარებულმა საექსპერტაციებმა (მათ ქურთისტანის მთებში გამაგრებულ „ფეშმერებს“ — დიდი ზიანი მიაყენეს) ნაყოფი გამოიღო — ქურთების მნიშვნელოვანმა ნაწილმა ირანის მხარდაჭერაზე უარი თქვა და ვაჰაბიტური იდეოლოგია გაიზიარა.

მოლა ქრექარი ქურთისტანის მომავალს სწორედ ვაჰაბიზმს უკავშირებდა: „ჩვენ აქ უნდა შევექმნათ ისლამური საამირო, სადაც ვეღლა მცხოვრები დაიცვას შარიათს და ძალიან ბედნიერიც იქნება!“ — ამტკიცებდა იგი, თანაც ხალხს ირანელი შიიტებისა და მათი მხარდამჭერების განადგურებისკენ მოუწოდებდა, რათა ისლამური საამირო მალე შევექმნათ „ქურთისტანის ისლამური საამირო შექმნება მხოლოდ მაშინ, როდესაც აქ დარჯ ერთი შიიტი, კრპათავიანისმცემელი და „წითელი“ ადარ იქნება!“ — აცხადებდა მოლა ქრექარი; მისი მომხრეების რიცხვი იზრდებოდა და „ფეშმერები“ მათ ვეღარც კი უწევდნენ ჯეროვან წინააღმდეგობას — ქურთი ვაჰაბიტებიც პარტიზანული ტექტიკით მოქმედებდნენ და შეიარაღებაც უფრო უკეთესად ჰქონდათ.

1988 წლის დასაწყისში, როდესაც არა მარტო ქურთისტანში, არამედ მთლიანად ჩრდილო ერთაში ვაჰაბიტთა გავლენა შესამჩნევად გახდა, მოლა ქრექარმა ოფიციალურად გამოაცხადა, რომ ქმნიდა ვასამხედრობულ ორგანიზაციას, სახელად „ანსარ ას-სუნას“ („სხუიტიების პარტიზანული მოძრაობა“);

მალე მან პოლიტიკური პარტია „ქურთისტანის პარტიოთა კავშირი“ ჩამოაყალიბა, თუმცა პოლიტიკურ ასპარეზზე ქმედითი ნაბიჯები არ გადაუდგამს — პარტია მხოლოდ შირმაღლა იყო საჭირო, რათა ქურთისტანის ავტონომიის მოსურენი შემარცხენი გაერ-

ქურთ ვაჰაბიტებთან ბრძოლაში დაჭრილი ამერიკელი სამხედრო პოზიტივალში გადასვენებული

თიანებებისათვის პრობლემები პოლიტიკაშიც შევექმნათ. „ანსარ ას-სუნას“ აქტიური მხარდაჭერით, „ქურთისტანის პარტიოთული კავშირის“ წევრები ქურთისტანის ადგილობრივ პარლამენტშიც შევიდნენ, როცა სადაც პუსეინმა ცალკე დასავლეთის ზეწოლით, ცალკე კი ქურთთა მოთხოვნით ქურთისტანს შეზღუდული ავტონომია მიანიჭა.

შემდგომში „ანსარ ას-სუნამ“, რომელიც ქურთი ავტონომისტების რისხვად იქცა, სახელი შეიცვალა და „ანსარ ალ-ისლამი“ დაიქცა.

1990 წლიდან ეს ორგანიზაცია თურქეთის ქურთისტანში დაფუძნდა და იქ მკვეთრად ანტიისამთავრობო და ამახთან, მემარჯვენე პოზიცია დაიკავა.

თურქეთის ქალაქ დირბაქართან ახლოს, 1990 წლის სექტემბერში, „ანსარ ალ-ისლამი“ და ცნობილი „ქურთისტანის მუშათა პარტია“ დაუპირისპირდნენ ერთიმეორეს. ორდიანი ბრძოლის შემდეგ ქმ-მ უკან დაიხია და მოლა ქრექარის ხალხმა დირბაქართან და მახლოებულ რამდენიმე ქალაქში მათ ბიზნესზე კონტროლი დაამყარა.

შეტაკებაში არც თურქული პოლიცია ჩარეულა და არც არმია, მთუხდავად იმისა, რომ ეკლებოდათ.

ქმ-ის აქტივისტებმა ეს ხელზე დაიხვეს და ვეროპში მხაურიც ატყუეს, რომ თითქმის „ანსარ ალ-ისლამს“ ოფიციალური ანკარა მართავდა.

ანკარაში კი არც ქურთი ვაჰაბიტები ტაბტებოდათ გულზე და არც მათი ფართული მხარდამჭერი სალამ პუსეინი,

მაგრამ ხედავდნენ, რომ დასავლეთთან თვის მართლაც მოუწევდათ და ამიტომაც 1991 წელს „ანსარ ალ-ისლამი“ ტერიორისტულ დაჯგუფებად გამოაცხადეს.

ამ ნაბიჯით თურქეთმა დასავლეთის საყვედურებს თვის მართლაც აარიდა. სხვათა შორის, ამერიკის შვერთებულმა შეტატებმა და გაერომ „ანსარ ალ-ისლამი“ ტერიორისტულ დაჯგუფებად მხოლოდ 2003 წელს აღიარეს, როცა ერთაში სადაც პუსეინის რეჟიმის დასამხობად საომარი მოქმედებები დაიწყო.

მირა ლაბაძე

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

ვაჰაბიტი პარტიზანები თავანთი საქმიანობის პროპაგანდას არ ერიდებიან

ქართულ COBRA-ს მოსკოვში ისევ ესვრიან...

ცხინვალში დაზიანებული „კობრა“ რუსებმა კუბინკაში საჯაროდ გამოფინეს

რუსეთ-საქართველოს ომიდან სამ წელიწადზე მეტი გვიდა, მაგრამ იმ ხუთიდან ომის კვალი დღესაც გვხვდება.

რამდენიმე ხნის წინ ერთ-ერთი რუსულ სამხედრო ფორუმზე ცხინვალში ბრიძოლების დაზიანებული ქართული COBRA-ს ტაპის ფოტომანქანის (საბორტო ნომერი „307“) ფორტებს მიეგვიფით ჩანს, ომის დასრულებიდან სამი წლის შემდეგაც „კობრა“ ინტერესს ისევ იწვევს.

შინაგან საქმეთა სამინისტროს „კობრები“ საბრძოლო მოქმედებებში ომის პირველყოფილ დაზარალებულ, ცხინვალის ქუჩებში ქართულ ტანკებს უკან მიჰყვებიან.

ომის პირველ სათბებში ცოტა ვინმეს თუ სჯეროდა, რომ თურქულ „კობრებს“ საბჭოთაურ БТР-80-ზე უკეთესი ფოტომანქანა უქნებოდა. გაცხარებულ ბრიძოლებში „კობრას“ დაზიანება შეეჯიშებოდა ბორტებს მიწინააღმდეგის ნასროლი ტანკსაწინააღმდეგო რეაქტიული ყუმბარები რამდენჯერმე აისხლიტეს. თურქულმა ფოტომანქანებმა თავი ცხინვალის ქუჩებიდან დაჭრილების გუკუაციისასაც გამოიხიენს.

2008 წლის 9 აგვისტოს ცხინვალში მორიგი „კობრა“, საბორტო ნომრით „307“, შევიდა. მასში 9 კაცი იჯდა. „მანაის“ დასაწყისში ფოტომანქანას ტანკსაწინააღმდეგო ჭურვი წინა საბურავებში მოხვდა, მაგრამ სულა მანკე ვანაკობი, წინა საბურავში მოხვედრილმა მომდევნო ჭურვმა კი მანქანა ამოატრიალა. დაზიანებული „კობრიდან“ გამოსვლა ეკიპაჟმა შეძლო და იქვე მდებარე შენობას შეაფარა თავი.

სამმა შედარებით მსუბუქი დაზიანება მიიღო, იხინი დამხარე ძალის მოსაყვანად წავიდნენ.

ამის შემდეგ დანარჩენებიან კეპშირი დაიკარგა. საფარულად, ექვსი კაცი მოსალოდნელი თუდასხმის მოსაგერიებლად შენობაში გააფარდა, მაგრამ მისულ დამტკბეთი ძალებს არაუინ დახვედრია. ცნობილია, რომ სამი მათგანი დახვედრეს, ხოლო მეორე სამეულის – გიორგი მარსაგვიშვილის, გიორგი

ძირტილაშვილისა და ზურბ ბიბილურის ბედი უცნობია. ისინი დღემდე უგზო-უკვლოდ დაკარგულია საიმა ირიცხებიან.

დაზინებული „კობრა“ რუსებმა ალაყად წაიღეს და როცა გვირაბის გავლით ჯერ ვლადიკავკაზში, იქიდან კი მოსკოვში გადაიტანეს, საიდანაც საჯარო დემონსტრირებისთვის კუბინკაში გამოიწვიეს.

ამით „307“-ის თავდასავალი არ დასრულებულა. ამჟამად ეს მანქანა ისევ კუბინკაშია, ჯგუშანსტანკო ტექნიკის სამეცნიერო-კვლევითი საცდო ცენტრში, რომელიც რუსეთის თავდაცვის სამინისტროს მე-3 ცენტრალური სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის შემადგენლობაში შედის.

აქ ჯგუშანსტანკო გამოიცდება ავეთქებაზე, ჯგუშანსტიციებზე, მოქმდება მისი უსაფრთხოება და შედეგობა. გამოსადეგ

მოხვედრილი. მაგალითად, კარებსა და ჯგუშანკორპუსს შორის არსებულ ჭრილობაში, ჯგუშანსინების ჩამაგრების ადგილებსა და თავად ჯგუშანსინებში, სათიფურებში.

სავარაუდოდ, „კობრას“ 25-35 მ დისტანციიდან უსროლდნენ. სწორედ ეს დისტანცია განიხილება ქალაქში პრეზიდენტის პაროზით მაქსიმალურ მანძილად.

ალექსანდრე ავაძიძე

როგორც ფოტოებიდან ჩანს, ქართულ „კობრას“ მრავალი ნატევიარები ეტყობა. გამოცდისას მანქანას სხვადასხვა, მათ შორის სუსტ წერტილებშიც ესროლდნენ

ტექნიკის ესერიან ვეფლა სახის ავტომატურ იარაღსა და ფუმარსატორცენს.

სამაშული ჯგუშანსტექნიკის გამოცდის გარდა, ცენტრი არც უცხოური ტექნიკის შესწავლის შანსს უშუბებს ხელიდან. ამ შრობე უფრეული „კობრა“ რუსებისთვის ნამდვილი საწუქარი იყო — მსგავსი კომპაქტური, მაღალი მობილურობისა და დაცვის მქონე საბრძოლო მანქანები რუსეთს დღემდე არ ჰქვავს.

გერცელებული ფოტოებით ცხად ხდება, რომ „კობრას“ ინტენსიურად ამუშა-

უებენ“. მას მრავალი ნატევიარები ეტყობა. შუილება ვოქვაიო, რომ მანქანას AKM-ის ტაიის ავტომატისა და PK-ს ტაიის ტევიამფრცევის ჯგუშანგამტან ტევიებს ესოლდნენ. თანაც ტევიები მანქანას სხვადასხვა ადგილას, მათ შორის სუსტ წერტილებშიც აქვს

ავისტოს ომში დაკარგული კიდევ ერთი „კობრა“ ოს სეპარატისტებს ჰქვავთ

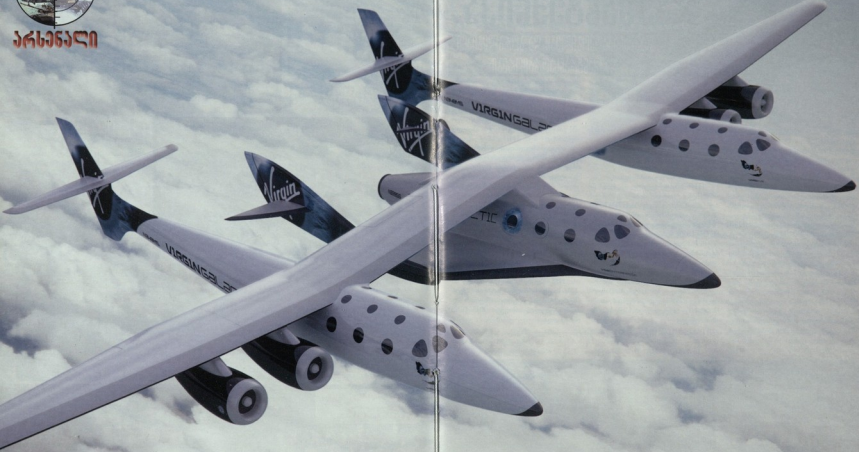

ავიაციის
სამსახური

საქართველოს
ავიაციის სამსახური

White Knight Two

რუსული ჯავახანაგზები

ჯავახანაგზოები და მოკლავიანი ჯავახანაგზოები

მეორე მსოფლიო ომში მომარაგებული არმიების შეიარაღებაში დიდი ადგილი დაიკავა ჯავახანაგზოები და სახმელეთო ჯარების ტაქტიკის რადიკალურად შეიცვალა, დაჯავახანაგზო ტექნიკა ქვეითების უკეთ იცავდა და მობილურობასაც აუზღო-ბეჭებდა.

გამონაკლისი წითელი არმია იყო, საბჭოეთი ჯავახანაგზოები არ აწარმოებდა. პრობლემა ომის მსვლელობის დროს და ისიც ნაწილობრივ დასწლიეს ამერიკიდან ლენდ-ლიზის მიღებული ბორბლებიანი M3A1 Scout-ისა და სახვერდა მუხილუხა M2-ების ხარჯზე.

ამერიკული ტექნიკა საბჭოთა სპეციალისტების შესწავლა-კომპირების საგანი გახდა და ომის დამთავრებიდან რამდენიმე წელიწადში პირველი საცდელი ნიმუშები შეიქმნა.

1947-49 წლებში გორკის საავტომობილო ქარხანაში მოტომობილული გადასაყვანად, მუკავშირისა და მუკავრების მოყვლების შესასრულებლად „სკაუტის“ მსგავსი პირველი საბჭოთა ჯავახანაგზოები BTP-40 (4X4) დაპროექტდა.

საბჭოეთი ავტომობილთა GA3-63-ის შასიზე აწოდებდა BTP-40-ს მარტავი კონსტრუქცია და თავდა ჯავახანაგზოები კქინდა, ხოლო საცდელად საშუალების დანიშნულებას 7,62 მმ-იანი CGM ან CGMB ტიპის ტექნიკ-ფრეკვი ასრულებდა. 1950 წელს დაწყებული სერიული წარმოება ათი წელი გაგრძელდა და საბაზო მოდელის ერთად დაწყებს სახენტო ჯავახანაგზო BTP-40A (აღჭურვილი იყო 14,5 მმ-იანი სახენტო დანადგარ 3НТУ-2-ით), დახურული ჯავახანაგზო BTP-40Б6 ლიანდაგზე სამორბო სამარჯვებიანი BTP-40ЖД და სხვ.

მეორე ამერიკული ჯავახანაგზო-სპორტარი M2 კი მისთვის „ზილის“

სავტომობილო ქარხანამ BTP-152-ის (6X6) დასაბრუნებლად გამოიყენა.

„ზილის“ სპეციალისტებმა მაღალი გამავლობის ავტომობილ 3ИЛ-151-ის შასიზე შევიდნენ და ჯავახანაგზო-სი დააყენეს და ერთი ტექნიკ-ფრეკვი აღჭურვეს. ჩახხიმა-გამოსხდომისთვის ქვეითები ბორბლებში გაჭვირილი ორი კართი სარგებლობენ.

BTP-152-ს სერიულად დიდხანს აწოდებდნენ, ხოლო მის ბაზაზე გამოუშვეს სახენტო დანადგარი BTP-152A, მოძრავი საკომანდო პუნქტი BTP-152C, დახურული ჯავახანაგზო BTP-152D და მრავალი სხვა.

სიმარტავის გამო ორჯე ჯავახანაგზოების ექსპლუატაცია მძლოლ-მუქანი კისებს არ უჭირდათ ამის წყალობით BTP-40/BTP-152-ები მრავალი ქვეყნის არმიის შეიარაღებაში შევიდა და ზოგან სამხატურს დღესაც აგრძელებს, თუმცა მათზე საბჭოური მხოლოდ კორპუსებია შე-ბრუნებული.

BTP-40: მასა — 5,3 ტ, კეიბაი — 2 კაცი, დენანტი — 8 კაცი, ჯავახანა — 4-15 მმ, კარბურატორი მრავა — 78ხ.ბალიანი, სიჩქარე — 78 კმ/სთ-ში, სელის მარავი — 480 კმ, შეიარაღება — 7,62 მმ-იანი ტექნიკ-ფრეკვი

ერთი გურცელების მიუხედავად, BTP-40/ < TP-152-ების ნაკლი და-ბალიმძლოვრიანი კარბურატორიანი მრავები იყო, რაც მთავორიან გარემო-ში განსაკუთრებით გამველობას აყერ-ხებდა.

არ გაპართა თავდა ჯავახანაგზო-პუსმაც. 1956 წელს ბუდაპეშტში შეჭრილი საბჭოთა არმიის ჯავახანაგზო-სპორტირებს უზრეული პარტირებში შენობებიდან ხელმუშარებს ესრდენ და მრავალი მთავარი ქვეითებთან ერთად გაანადგურეს.

პირველი თაობის ბორბლებიანი ჯავახანაგზოების ექსპლუატაციით მიღებული გამოცდებამ ახალი შე-ხედელები ჩამოაკალიბა და 1954-57 წლებში პერსპექტიული ჯავახანაგზო-სპორტირის (ბორბლების ფორმული 8X8) ეს კისური პროექტიც მომზადდა.

1958 წლიდან სამუშაოში ქუთაისის საავტომობილო ქარხნის საკონსტრუქციო ბიუროც ჩაერთო და გამოსაცდელად ობიექტი 1015 (8X8) მომზადდა.

1015-ს დახურული, ტყვიამფეხვი შიდი ჯავშანკორპუსი ჰქონდა. კინოში განთავსებული კარბიურატორიანი ძრავიდან მბრუნავი მოძენების ხიდე-ბამდე მიეგანას H-ებური ტრანსმისია უზრუნველყოფდა, ხოლო წყალმტვირცნი ამძრავის დახმარებით წყალზე დაცურავდა.

გამოცდის შედეგის გათვალისწინებით ქუთაისში მომდევნო ორი საცდელი 1015-ბ აიგო.

ამჟერად კონსტრუქციას ერთი სიახლე დაემატა: თვლებისთვის დრეკად ელემენტებად აირპიდრავლიკური რესორები იყო გამოყენებული, რომელიც უკეთეს სვლის სიმღოერესა და კლირენსის რეგულირების საშუალებას იძლეოდა.

ობიექტმა 1015-ბ-მ საქარხნოსაპოლიგონო საგამოცდო ციკლი გაიარა, მაგრამ სერიამდე ვერ მიაღწია. სპეციალურ სტატიას ამ თემასთან დაკავშირებით „არსენალის“ უახლოეს ნომერში შემოგთავაზებთ.

პარალელურად ოთხხიდიან ჯავშანტრანსპორტიორზე (ГАЗ-49) გორკის საავტომობილო ქარხანამიც მუშაობდნენ.

სამხედროების მოთხოვნათა გათვალისწინებით, ГАЗ-49 დიდი კუთრი სიმძლავრით, ტანკების ტოლი ლიანდით, კორპუსის სწორი ფსკერითა და მაღალი კლირენსით დაპროექტდა.

როცა ქუთაისისა და გორკის ქარხნის პროექტებს შორის არჩევანის გაკეთების დრო დადგა, უკანასკნელს მინიჭეს უპირატესობა. მიზეზი ქარხნის მაღალი ტექნოლოგიურობა, უფრო

БТР-152: მასა — 8,95 ტ, ეკიპაჟი — 2 კაცი, დენსატი — 17 კაცი, ჯავშანი — 4-13 მმ, კარბიურატორიანი ძრავა — 110ცხ.ძალიანი, სიჩქარე — 65-70 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი — 430 კმ, შეიარაღება — 7,62 მმ-იანი ტყვიამფრეკვეი

გამართული წარმოება და პროდუქციის ნაკლები ღირებულება იყო.

1959 წელს ახალი მცურავი ჯავშანტრანსპორტიორი БТР-60П საბჭოთა არმიის შეიარაღებაში შევიდა.

მასში საინტერესო სექციის ძალუგანი აგრეგატია გამოყენებული: კინოში მოთავსებული კარბიურატორიანი ორი ძრავიდან მარჯვენა მბრუნავ მოძენტს I და III, ხოლო მარცხენა კი — II და IV ხიდებს გადასცემს. ორეე ძრავის მუშაობას კი სინქრონიზაციას სპეციალური მოწყობილობა უკეთებს.

ოთხხიდიანი ჯავშანტრანსპორტიორისთვის მართავი წინა — I და II ხიდებია.

ერთი ძრავის მშეობრიდან გამოსვლისას ჯავშანტრანსპორტიორს მეორე ძრავით გადაადგილება შეუძლია, თუმცა შესაბამისად მასზე დატვირთვა მატულობს და საექსლუატაციო მახასიათებლებიც უარესდება.

წყალზე БТР-60П კინოში მოთავსებული წყალმტვირცნი ამძრავის დახმარებით დაცურავს.

თვლია, ტყვიამფეხვი ჯავშანკორპუსი ზემოდან მხოლოდ ბრეზენტით იყო დაფარული და შიგნით მსხდომ ქვეითებს ცეცხლის გახსნა კორპუსში დატანებული ამბრახურებიდან შეუძლოთ.

დენსატირებისას ქვეითებს 1,5-2 მ

БТР-70: მასა — 12,0 ტ, ეკიპაჟი — 3 კაცი, დენსატი — 7 კაცი, ჯავშანი — 6-10 მმ, კარბიურატორიანი ორი ძრავა — თითოეული 120ცხ.ძალიანი, სიჩქარე — 80 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი — 400-600 კმ, შეიარაღება — 14,5 მმ-იანი და 7,62 მმ-იანი ტყვიამფრეკვეიები

БТР-80А: მასა — 13,6 ტ, გეიპაუი — 3 კაცი, ღესანტი — 7 კაცი, ჯავშანი — 7-10 მმ, დიხელის ძრავა — 260 ცხ.ძალიანი, სიჩქარე — 80 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი — 200-600 კმ, შეიარაღება — 14,5 მმ-იანი და 7,62 მმ-იანი ტყვიამფრქვევები

სიმალიდან გადმოხტომა უწყველად, ხოლო ფარავით, ჩექმებითა და ავტომატით ამის გაკეთება იოლი არ იყო.

მოდერნო BTR-60PA-ზე ჯავშანკორპუსი მთლიანად დაიხურა და ნაწილობრივ გაუმჯობესდა საკალი ნაწილიც, მაგრამ ჩახსლომა-გადმოსხლომის სქემა ძველი დარჩა.

კორპუსის სახურავის წინა ნაწილში გამოჭრილი ორი პატარა ლიუკი მძლიერ-მექანიკოსსა და მეთაურზე, ხოლო შუა ნაწილის ორი დიდი კი —

ქვეითებზე იყო გათვლილი და მათგან დიდ სიმარჯვეს მოითხოვდა.

1966 წლიდან შეიარაღებაში BTR-60PB შევიდა, რომელსაც წინა მოდელისგან განსხვავებით ჯავშანკორპუსზე კოსკურა დაემატა. ბრძოლის დროს კოსკურის შეწყველებული 14,5 მმ-იანი და 7,62 მმ-იანი ტყვიამფრქვევები მწონელოვან საცეცხლე მხარდაჭერას იძლეოდა.

ჯავშანტრანსპორტიორში 8 ქვეითი სამრიგად სახით პირდაპირ იჯდა. ჩახსლომა-გადმოსხლომის გასაუმჯობე-

სებლად ბორტებში დამატებით 2 აეროული ლიუკი გამოიჭრა.

1972 წელს საბჭოთა არმიამ შეიარაღებაში უფრო ძლიერი ძრავებით აღჭურვილი ჯავშანტრანსპორტიორი BTR-70 მიიღო.

BTR-70-ში შიდა კომპონირებაც შეიცვალა, ამჯერად ქვეითები ორრიგად სახით ბორტებისკენ ისხდნენ. ჩახსლომა-გადმოსხლომისთვის II და III ხიდებს შორის ჯავშანკორპუსის ბორტების ქვედა ნაწილში 2 ლიუკი გამოიჭრა, მაგრამ გადმოსვლა გაჩერებული ჯავშანტრანსპორტიორიდან იყო შესაძლებელი და ისიც ნახევრად მოხრილი, წინააღმდეგ შემთხვევაში ბორბლებქვეშ მოხედრის დიდი რისკი არსებობდა.

BTR-70-ს უფრო დაბალი ხილუვტი ჰქონდა, მაგრამ სანაცვლოდ სადესანტო განყოფილება შეიღულდა და ის უფრო მოუხერხებელი გახდა.

საბჭოთა ჯავშანტრანსპორტიორებიდან გადმოსვლა განსაკუთრებით ბრძოლის დროს იმდენად რთული და მოუხერხებელი იყო, რომ ქვეითები ჯავშანზე გარედან ყოფნას ამჯობინებდნენ.

ორმრავიან სექმასაც ბევრი ნაკლი ჰქონდა: ხანმარსაში კარბიურატორიანი ძრავები, რთული ტრანსმისია, კონსტრუქციაში გამოყენებული სამოქალაქო ავტომობილების აგრეგატები, რომლებიც სამხედრო მოთხოვნებს ნაკლებად მიესადაგებოდნენ და სხვ.

ამის გამო ექსპლუატაცია განსაკუთრებით რთულ კლიმატურ პირობებში გამწვლელი იყო.

ამ პრობლემების გადასაჭრელად

БРДМ-2: მასა — 7,0 ტ, გეიპაუი — 4 კაცი, ჯავშანი — 2-14 მმ, კარბიურატორიანი ძრავა — 140 ცხ.ძალიანი, სიჩქარე — 95-100 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი — 750 კმ, შეიარაღება — 14,5 მმ-იანი და 7,62 მმ-იანი ტყვიამფრქვევები

შეიქმნა 1986 წელს შვიარაღებში მიღებული БТР-80, სადაც კარბურატორიანი ძრავები ერთი დნხლის ძრავით შეიცვალა.

ბორტებში ჩადგმული ორსაგდურაიანი ლოუკი ჯავშანტრანსპორტიორის დაბალი სიჩქარით მოძრაობისას ჩახსდობა-გადმოსვლის საშუალებას იძლეოდა.

თავად კორპუსს სიგრძე-სიგანე-სიმაღლეა და წონაში მოიმატა, ხოლო დაჯავშნა უმნიშვნელოდ გაუმჯობესდა.

ჯავშანტრანსპორტიორის კონსტრუქციას ავღანიეთის ომსაც დააწინა კვალი — შვინით მსხდომი ქვეითებისთვის სროლის პირობები გაუმჯობესდა.

ჯავშანტრანსპორტიორის მოდერნიზებული БТР-80А ვერსია კომპიუტერული შეწყველებულ 30 მმ-იანი ავტომატსა და 7,62 მმ-იან ტყვიამფრექვეს ატარებს. ერთ-ერთი პირველი, ვისაც БТР-80А მოქონა, თურქეთი იყო და ახლა თურქი ჟანდაძობები რუსული ჯავშანტრანსპორტიორებით ქვეით მემბოხებს ებრძვიან.

სუკეცალურად საბჭოთა შინაგანი ჯარისთვის აიწყო БТР-80С, რომელიც ლევეტური კომპონირების კომპლექსი შეწყველებული 14,5 მმ-იანი და 7,62 მმ-იან ტყვიამფრექვეებით იყო აღჭურვილი.

БТР-80-ის მცირე პარტიებიც წარმოება მცირე კონსტრუქციული ცვლილებებით დღესაც გრძელდება, თუმც სხვა მხრეც БТР-80 წინა მოდელითაა დიდად არ განსხვავდება.

2010 წელს ქალაქ არხამაის მანქანათმშენებელმა ქარხანამ (ბორაღებიანი ჯავშანტექნიკის ძირითადი მწარმოებელი) ჯავშანტრანსპორტიორის ბოლო ვერსია БТР-80М ახალი ძრავით (240-ც.ხაღიანი) და გაზრდილი ტყვიამფრექვის საბურავებით წარმოადგინა.

არხამასელთა კიდევ ერთი ახალი ნაშრომია БТР-82-ია, სადაც გამოყენებულია საბრძოლო მოდული (შეწყველებული 14,5 მმ-იანი და 7,62 მმ-იანი ტყვიამფრექვეები) შვიარაღების ორბორტოვანი სტაბილიზატორით, უფრო ძლიერი ძრავა და გაუმჯობესებული ტრანსმისია.

ჯავშანტრანსპორტიორის მეორე ვერსია — БТР-82А 30 მმ-იანი ქვეითებით არის აღჭურვილი და სერულად მზადდება.

რუსეთის თავდაცვის სამინისტროს ჩინოვნიკებში ინტერესი არ გამოიწვია კიდევ ერთმა სახელმწიფო ჯავშანტრანსპორტიორმა БТР-90 Росток-მა.

**რუსი
ოკუპანტების
„ტიგრები“
აგვისტოს
ომის დროს**

ГАЗ-2330 Тигр: მასა — 7,6 ტ, დნხლის ძრავა — 205ც.ხაღიანი, სიჩქარე — 140 კმ/სთ-ში

პერსპექტიულ ჯავშანტრანსპორტიორ „როსტოკზე“ მუშაობა გასული საუკუნის 90-იანი წლებიდან მიმდინარეობს და სიახლეებით (ავტომატური გადაცემათა კოლოფი, გადამართული ჯავშანდაცვა, საბორტო საინფორმაციო-გამოხვლითი სისტემა, V-ებური ფსკერი), მანქურულობითა და შვიარაღებით სხვებისგან გამოირჩეოდა.

არამაშ შვიარაღებშიც მიიღო, მაგრამ თავდაცვის სამინისტრო მწარმოებელთან შეკვეთის გაფორმებას არ ჩქარაობს. სასურდოების აზრით, „როსტოკის“ კომპონირება მოსკელეზულია და თანამედროვე ტენდენციებს (კორპუსის წინა ნაწილში ძრავის განლაგებით) აღარ შეესაბამება.

პრინციპულად ახალ ჯავშანტრანსპორტიორზე (პროექტი **Гильза**) მუშაობა 2000 წლის პირველი ნახევარში დაიწყო, მაგრამ მისი ბედი უცნობია. ახლა ეს ცნობილი შეიქნა, რომ მუშაობენ 25-ტონიან **Бумеранг**-ზე.

რამდენიმე ათეული წელი საბჭოთა არმიამ ჯავშანავტომობილების პარკი გორკის საავტომობილო ქარხანაში წარმოებული მცურავი, სამტაბო-საბრძოლო-სადაზვერუო მანქანა БРДМ-ითა (დაპროექტდა 1954-56 წლებში) და მისი გაუმჯობესებული ვერსია БРДМ-2-ით იყო დაკომპლექტებული.

БТР-40-ის შესაცვლელად შექმნილი БРДМ-ს უფრო მეტი მანძილის გავლა შეეძლო და გამკვლობის გასაუმჯობესებლად კორპუსში დამატებით ასაწყდა-დასაწყე ორ წველ ბორბალს ატარებს, რომელიც БРДМ-2-ზეც შენარჩუნდა.

БРДМ/БРДМ-2-ის პლატფორმაზე მზადდებოდა ქიმიური დაზვერვის

მანქანა, თვითმავალი ტანკსაწინააღმდეგო (ОП122-ზე 6 ტანკსაწინააღმდეგო **Малютка-М** იყო დაყენებული, 9П124-ზე ოთხი **Фаланга-М** და ა.შ.) და სახეირო-სარაკლო (9А31 ოთხ სახეირო რაკეტა **Стрела-1**-ს ატარებდა) კომპლექსები.

მარტვი კონსტრუქციის ეს დაჯავშნული ავტომობილები 50-ზე მეტი ქვეყნის არმიის შვიარაღებში შედიოდა და ზოგან დღესაც შემორჩენილია.

2002 წელს მოსკოვში ავტომობილების საერთაშორისო გამოფენაზე მრავალმხრეი დანიშნულების დაჯავშნული რუსული ავტომობილის **ГАЗ-2330 Тигр-ის** (4Х4) პრეზენტაცია შედგა.

„ტიგრი“ თვითდან არაბთა შეიქმნილი საამირების შეკვეთით იქმნებოდა, მაგრამ პროექტის ერთობლივი დასრულება არ მოხერხდა და რუსებმა ავტომობილი დამოუკიდებლად დაასრულეს.

ამერიკული **HMMWV-ის** რუსულ ანალოგს „ტიგრს“ უფროს მასიან ფორმით მსგავსებასთან ერთად გაბარებული შოშობიც აკავშირებს — განსხვავება მხოლოდ მდომიერებებშია.

პირველი „ტიგრი“ ამერიკული **Cummins-ის** ტურბოდინების ძრავებით, ჩხური **Praga-ს** შექმნილი გადაცემათა კოლოფებითა და ფრანგული **Michelin-ის** საბურავებით იყო დაკომპლექტებული.

2010 წელს გამოინდა **Тигр М** უფრო ძლიერი დნხლის ძრავით, ახალი დაჯავშნული კაპოტითა და დასაჯდომი ავაცილების გაზრდილი რაოდენობით.

„ტიგრის“ შასიზე არხამაის ქარ-

КАМАЗ-43269 Выстрел: მასა — 10,5 ტ, კეპაჟი — 2 კაცი, დესანტი — 8 კაცი, დიზელის ძრავა — 240ცხ.ძალიანი, სიჩქარე — 90 კმ/სთ-ში, სვლის მარაგი — 1100 კმ, შეიარაღება — 14,5 მმ-იანი ან 12,7 მმ-იანი ტყვიამფრქვევი

ხანა აწეობს დაჯავშნულ 3937 Водник-ს, რომელიც ძნელად მისადგომ ადგილებში ადამიანებისა და ტვირთის ტრანსპორტირებაზეა გათვლილი და მაღალი კლირენსით (475 მმ) მდინარეებსაც ადვილად სძლევს.

ჯეჟმანეგტომობილებს რუსეთის სხვა ქარხნებიც აწარმოებენ.

ქალაქ ნაბერეჟნე ლენინში ქარხანა „რემდზელი“ ორხიდიანი მაღალი გამკვლეობის სატვირთო „კამაზის“ შასიზე ორი მოდიფიკაციის КАМАЗ-43269-ს

(4X4) აწეობს. პირველს — **Выстрел**-ს ფედერალური სასაზღვრო სამსახური იყენებს, ხოლო **Дозор**-ი კი სახმელეთო ჯარების შეიარაღებაშია.

აფხაზეთში საოკუპაციო ჯარების მე-7 ბაზის განკარგულებაში რამდენიმე „დოზორია“, რომლებსაც ოკუპანტები სადაზვერვოდ და მსუბუქი უპილოტო საფრენი აპარატების გასაშვებად იყენებენ.

სპეციალურად შინაგან საქმეთა სამინისტროს შეკვეთით აიწყო დაჯავშნული **СМП-3 Медведь**-ი (4X4). მასში სატვირთო „ურალისა“ და **БТР-90**-ის კანძებიცაა გამოყენებული. აქვს V-ებური ფსკერი, დისტანციურად მართვად მოძული (შეიძლება სხვადასხვა კალიბრის ტყვიამფრქვევის ან 30 მმ-იანი ყუმბარსატყორცის დაყენება) და სხვა სიახლეები, თუმცა კორპუსის გეომეტრიით მოძველებულ **БТР-40**-ს იმეორებს.

რუსეთის მანქანათმშენებელი და საავტომობილო ქარხნები ყოველწლიურ გამოყენებზე ახალ-ახალი თუ მოძველებული დაჯავშნული ავტომობილების გაუმჯობესებულ ვერსიებს წარმოადგენენ, მაგრამ სამამულო წარმოების ბორბლებიან ჯეჟმანტექნიკას დიდად არ ენდობიან.

თეიმურ ჩახანიძე

**ყველა თაობის
საყვარელი გავითი
1934 წლიდან**

ნიდერლანდების სპეციალური ოპერაციების საზღვაო ქალები

(დასასრული. დასაწყისი იხ.
„არსნალი“ N21, 2011)

ისტორია

საუკუნეთა განმავლობაში ვერო-პაში პოლანდიელები ერთ-ერთი საუკეთესო ზღვაოსნებად ითვლებოდნენ, ხოლო ნიდერლანდების სამეფოს საზღვრები კარიბის ზღვიდან სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიამდე იყო გადაჭიმული.

მიუხედავად იმისა, რომ გასულ საუკუნეში ნიდერლანდების გავლენის სფეროები მსოფლიოში ძალზე შემცირდა, პოლანდიელი ზღვაოსნები მაინც მამაც შეომრებად დარჩნენ და თავიანთი ქვეყნის ეროვნულ ინტერესებს შეუღებური შეგარებით იცავენ.

NATO-სთან პარტნიორობის ჩარჩოებში ქვეყანას მცერე, მაგრამ ძლიერი და თანამედროვე ფლოტი ჰყავს.

მეორე მსოფლიო ომის დამთავრების შემდეგ ფლოტისთვის სპეციალური ოპერაციებში პოლანდიის სამხედრო-საზღვაო სტრატეგიის დამატებითი ელემენტად გადაიქცა და მისი ჩატარება ევალება საზღვაო ქვეითთა კორპუსს, რომლის დევიზია ლათინური Orbis Qua Pater, რაც „მთელ მსოფლიოში“ ნიშნავს.

პოლანდიელი მებრძოლი მყვინთავეების ისტორია 1959 წლიდან იწყება, როცა საზღვაო ქვეითთა კორპუსში ამ

სპეციალობის ორი ოფიცერი მომზადდა.

მას შემდეგ, რაც ოფიცრებმა გამოცდილება აშშ-სა და საფრანგეთში მიიღეს, ხელმძღვანელობამ გადაწყვიტა, მებრძოლი მყვინთავეების მომზადების პროგრამა ორ ნაწილად გაეყო, — დაწყებით მომზადებას ყველა მსურველი გადიოდა, ხოლო სპეციალური მომზადების კურსი ოფიცრებსა და უნტერ-ოფიცრებისთვის იყო განკუთვნილი.

საქართველი კურსები 1961 წელს გაიხსნა და 20 კანდიდატი შეირჩა, მაგრამ სწავლების სირთულისა და მკაცრი აკადემიური მოთხოვნების გამო კურსს მხოლოდ 12 კურსანტი შემორჩა.

1963 წელს შეიქმნა მებრძოლ მყვინთავთა პირველი ჯგუფი, რომელიც ერთ ოფიცრის, ორი უნტერ-ოფიცრის, ექვსი საზღვაო ქვეითისა და მედიკოსისგან შედგებოდა.

1975 წელს ამ ქვედანაყოფის სტრუქტურა შეიცვალა, რის შემდეგაც მას 7 NL SBS-ი ჰქონდა, ხოლო მისი ფუნქციები, ამოცანები და ოპერაციები ივდგებოდა და ტრადიციულ ბრიტანეთის სპეციალური სანაოსნო ფლოტის სპეციალისტებთან ერთად.

ტანდემი

1973 წელს ინგლისელებმა და პოლანდიელებმა შექმნეს ბრიტანულ-პოლანდიური ამბიბიური ძალები

(UK/Netherlands Amphibious Force (UKNLAF), რომელიც ბრიტანეთის სამეფო საზღვაო ქვეითთა მე-3 ბრიგადასა (Royal Marine Commando) და პოლანდიის საზღვაო ქვეითთა ნაწილის ოპერატიულ ჯგუფს (Group of Operation Unit Marines (Goum) აერთიანებს.

ამ შემთხვევაში 7 NL SBS წარმოადგენდა ქვედანაყოფს, რომელიც საბრძოლო უზრუნველყოფას უკეთებდა საზღვაო ქვეითთა ოპერატიულ ჯგუფს (Goum), ომიანობის დროს ან საერთაშორისო ოპერაციებში 7 NL SBS-ი ბრიტანეთის სარდლობას ექვემდებარება, ბრიტანეთის SBS-ის შემადგენლობაში C ესკადრონი ხდება და კომანდოს მე-3 ბრიგადაში სადანაწევრო ქვედანაყოფის სახით მოქმედებს.

პოლანდიურ 7 NL SBS-სა და ბრიტანულ SBS-ს შორის უნიკალური ურთიერთობა-თანამშრომლობა დამყარდა, რომელსაც საფუძველი 1702 წელს ჩაეყარა, როცა თითხასმა პოლანდიელმა საზღვაო ქვეითმა გიბრალტარის სრუტისთვის იბრძოლა.

NATO-ს სამხედრო ორგანიზაციაში პოლანდიელი საზღვაო ქვეითები ალიანსის ატლანტის ოკეანის გაერთიანებული შეიარაღებული ძალების უმაღლესი მთავარსარდლობის განკარგულებაში არიან, ხოლო მათი ნაწილი

შველმფრენები სპეცოპერაციებში ტრასპორტირებისა და საპერო უზრუნველყოფის დანიშნულებას ასრულებენ

გაერთიანებული ბრიტანულ-პოლანდიური სადესანტო ქვედანაყოფის შემადგენლობაში ირიცხება.

მობილიზაციის შემთხვევაში, მთავარსარდლის ბრძანებით, პოლანდიის საზღვაო ქვეითთა ელიტა, ქვედანაყოფი „იუსიკი“ ბრიტანელთა კომანდოს 45-ე ბატალიონის განკარგულებაში გადადის.

ბრიტანული SBS-ი თავისი სადესანტო საშუალებებით გამხსნულია არქტიკაში მოქმედებებზე და სამეფო საზღვაო ქვეითებში 539-ე მოიერიშე ესკადრონის სახით შედის.

პოლანდიელი საზღვაო ქვეითები ბრიტანელ კოლეგებთან ერთად არქტიკულ მომზადებას ნორვეგიის სამხედრო ბაზებში გადიან, ხოლო უდაბნოში სამოქმედო ჩვევებს კარბის ზღვასა და კუნძულ კიურასაოზე იმაღლებენ. ჯუნგლებში საომარ მოქმედებათა კურსს კი ფრანგებთან ერთად მარტივიკის კუნძულზე ადრეუბენ.

სტრუქტურა

პოლანდიური 7 NL SBS-ი ბრიტანული SBS-ის ანალოგიურად შეიქმნა. ქვედანაყოფის ოფიციალური დასახელებაა — Amfibisch Verkenning Peloton-ი დაზვერვის ამფიბიურ ოცეულს ნიშნავს.

7 NL SBS-ის შემადგენლობაში სხვადასხვა ფუნქციის რაზმდენიმე ჯგუფი შედის: სანაოსნო ქვედანაყოფი, მყვინთავთა ქვედანაყოფი, გაყვანის ჯგუფი (იყენებს წვალქვეშა მატარებლებს, ჯუჯა წვალქვეშა ნაგებსა და გასაბერ საცურაო საშუალებებს) და ანტიტერორისტული ჯგუფი.

ოცეულში 2 ოფიცერი, 23 ჯარის-

კაცი და სერჟანტი ირიცხება და 4-5 რაზმად იყოფა.

აზოცანები

7 NL SBS-ის მოვალეობაში შედის წვალქვეშა დაზვერვა, მცირე მასშტაბის რეიდები, BBE-სთან ერთობლივი წვრთნები კონტრტერორისტული ამოცანების შესასრულებლად და პოლანდიური ნაუთობმომოყვებელი პლატფორმების უსაფრთხოების უზრუნველყოფა.

გარდა ამისა, იგი ასრულებს შემდეგ ოპერატიულ ამოცანებს:

— სამხედრო-საზღვაო ძალების პირად შემადგენლობას სანადირო საფრთხეებთან საბრძოლველად და ანტი-დეერისიული ოპერაციების ჩასატარებლად ამზადებს;

— ატარებს ანტიტერორისტულ საზღვაო ოპერაციებს პოლანდიის სხვა ანტიტერორისტულ ქვედანაყოფებთან ერთად საზღვაო ობიექტებზე და მით შირის ნავთობისა და ბუნებრივი აირის მომპოვებელ პლატფორმებზე;

— აწარმოებს წვალქვეშა დაზვერვას და სადაზვერვო მონაცემებს აგროვებს;

— აწინააღმდეგავს ზურგში აწყობს დეერისიებსა და საბოტაჟებს;

7 NL SBS-ის ბრიტანეთის სამეფო-საზღვაო ქვეითებთან თანამშრომლობისას განსაზღვრული აქვს შემდეგი ამოცანები: ერთობლივი პოლანდიური-ბრიტანული დესანტის გადმოსხმის მხარდასაჭერი საიდუმლო ოპერაციები; შეტყეითი ოპერაციები მოწინააღმდეგვის ყურადღების გადასატანად

მომზადების ერთი ეტაპი წვალქვეშა ნაგებიდან გამოსვლის ტექნიკის დამუშავებას მოიცავს

ან დესანტის გადასხმის ინსაირება; სანაპირო ზოლისა და ვურეების, დესანტის გადასხმისა და ვეკუაციის მარშრუტების დაზვერვა; სხვა სპეცკვადანაყოფებთან კავშირის დაცვა-უზრუნველყოფა და სხვ.

**პირადი შიშაღმგნლოვის
შირჩევა და მოზხადევა**

7 NL SBS-ში შესარჩე გამოცდებზე დასასუებად საზღვაო ქვეითთა რკრუტებს სამავალითო სამსახურებრივ მონაცემებთან ერთად აუცილებელია, გავლილი ჰქონდეთ კომანდოსების, სამითო, საპარაშუტო-სადესანტო და არქტიკის პირობებში საბრძოლო მომზადების პროგრამები.

კანდიდატთა საწყისი მომზადების ძირითადი კურსი მებრძოლ მყვინთავთა წვრთნებისა და წყალქვეშა ცურვის უნარ-ჩვევების გამომუშავებას მოიცავს.

პირველი 8 კვირა მყვინთავთა კურსს აქვს დათმობილი და ზომილდინ ჩვალქვეშ ჩაშვების ტექნიკას ამუშავებენ. კურსი ნიდერლანდების სამხედრო-საზღვაო ძალების მყვინთავთა საერთო-სასწავლო მომზადების აუცილებელი ნაწილია.

წვრთნები მყვინთავთა და ამფეთქებელთა მცურავი სკოლის ზომილდინ Thetis-ის პორტზე მიმდინარეობს.

თორმეტკვირიანი სწავლება უკიდურესად დაბალთა და დელ-დამეში 14 სთ-ს გრძელდება. იმავდროულად წვრთნები ხშირად ძლიერ დელკოლა და დიდ სიღრმეებზე ტარდება.

მეცხრე და მეთათ კვირა საბრძოლო დისციპლინების ეთობა, სადაც ამფეთქებელთა მუშაობის საბაზო და წყალქვეშა ნავიდან დია ზღვაში გასვლის ტექნიკა უმუშავდება.

მეთათ კვირის ბოლოს ინსტრუქტორების მონხილთა თი საკუთარი სურვილით კანდიდატთა ითი მუშის ნახევარი კურსიდან უკვე ამორიცხებულია, ხოლო განთესილთა რაოდენობა დაახლოებით 70%-ს აღწევს.

მომზადების მქორე ფაზა მე-11 კვირით იწყება, როცა კანდიდატები „შეზღულულ“ სიღრმეზე ჩავევითავსა და კანურ Clipper-ით ცურვის ოსტატობას ამუშავებენ.

მე-12 და მე-13 კვირა წყალქვეშა ოპერაციების დამუშავებასა და დესანტიების პლანდრამზე სადაზვერვო ფარული სითავლთავლო პუნქტის მოწყობისა ეთობა.

იმვე პირობებში მუშავდება ობიექტთან წყალქვეშ შეზღულული ზედვის

პირობებში შეუმჩნეველად მიახლოების ტექნიკა.

მქორე ეტაბი მე-14 კვირას ტაქტიკური სცენარით დაგკმილი სასწავლო წყალქვეშა სპეცოპერაციებით მთავრდება და მას ერთკვირიანი, თვითგადარჩენის სპეციალური წვრთნები მოჰყვება, სადაც ტყვედ ჩაურდნის თავიდან აცილებისა და ტყვეობიდან თავის დაღწევის მეთოდები შეისწავლება.

მე-16 და მე-20 კვირების შუალედში კანდიდატები კონტრტორის-ტულ ტაქტიკასა და ტექნიკას, ზღვაზე მძველთა გათავისუფლების ზერხებს სწავლობენ, თვისებენ სანავიგაციო ხელფუნებასა და წყალქვეშ ცურვის უნარ-ჩვევების ტექნიკას.

სწავლებლები პრაქტიკული აფეთქებებით (პლაცფორმების, ზომილდების) მთავრდება.

სწავლების პირველი ეტაბი მომქანცეული ფიზიკური ტესტით მთავრდება, რომელიც მოიცავს: კანითი 100 კმ მანძილის დაძლევას, კროსს, 10 კმ-ზე ცურვას გაძლებამდე, წყალქვეშ ცურვას აკუალანგი 5 კმ-ზე და ვანგბადის ერთცილინდრიათი ბალონით სამსაათიან ვევითავს.

იარაღი

SBS-ის პოლანდიელ მებრძოლ მყვინთავთა შვიარდებამში იარაღის მრმელიც მოიცავს: პისტოლეტები Glock 17 და Browning High Power-ი, პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევ უიზი-სა და HK MP-5-ის სხვადასხვა მოდიფიკაცია ახლო ბრძოლასა და დახშულ სფრცე-ში გამოიყენება; საიერიშო შაშხანებში FN-FAL-ითა და HK G3-ით ჩვეულებრივ ბრძოლაში სარგებლობენ, ხოლო სნაიპერული მიხნებისთვის ავტომატური

შაშხანები Steyr SSG-ია განკუთვნილი.

მწინააღმდეგვის ზურგში შეუმჩნეველი შეღწევისთვის მფარფსკერიან RIB-ის ტიპის გასაბერ ნავებს, კანურ Clipper-ს და ჩაკეტული ციკლის, წყალქვეშ ცურვის სასუნთქ აპარატებს იყენებენ.

ვზომნებაი

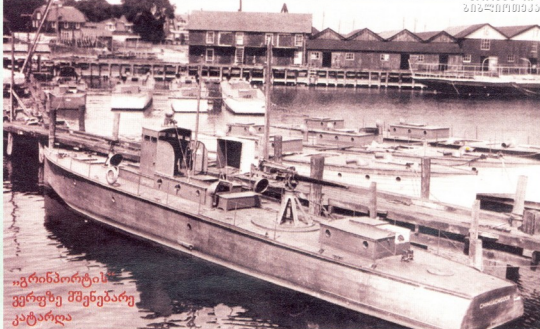
ბნელი, ნილთიანი დამეა. როტერდამის ნავსადგურში გემები იტვირთება. დოკრები ჩვეული მონღომებით შრომობენ. მალე ეს საეაჭრო გემები პლანეტის სხვადასხვა კუთხისკენ აიძვრებ გემს.

არავის შეუნიშნავს, მახუითა და სხვა საყოფაცხოვრებო ნარჩენებით დაბინძურებული წყლიდან წაბით როგორ ამფეთქნოს შუკოსტიუმინამა არსებებმა. ერთმა განაპირა მზარეს მფარ ტანკრისკენ გაცურა და მას კვადში მქორე მიჰყვა, რათა მისი მოქმედება ზურგიდან დაეცვა. მას დამის ზედვის სათაველ ეკვე, ხელში ა კქონდა პისტოლეტ-ტყვიამფრქვევი MP-5, რომელიც მამყითი და აღის ჩამხმობით იყო აღჭურვილი.

პირველი მყვინთავი ტანკერს მიუახლოვდა და კორპუსზე ორი ცილინდრული ასაფეთქებელი მწყობილობა წყალზაჩის ქვეითი მიამავრა და გაააქტურა. შემდეგ ასთოფე მწყობილობა მყვინთავებმა კიდევ სხვა ობიექტებზე დააყენეს.

გამოცდამ ბრწინეველად ჩაიარა და ორმა მებრძოლმა მყვინთავმა ოთხსაათიანი მუშაობით 4 ტანკერი, 2 გემსადგომი საწყევუგასამართი ტერმინალებით და 1 საპარტული კატარა და „განადგურა“.

პირველი პატრული საბრძოლო კატარა

„გრინბორტის“ ვერფზე შექმნილი კატარა

ფლოტებში კატარა, როგორც პატარა, სწრაფსელაინი და მანევრული მცურავი საშუალება, დიდხანს მხოლოდ მშვერავისა და მეკუძირის ფუნქციას ასრულებდა.

XIX საუკუნის დასაწყისიდან კატარებმა საბრძოლო დანიშნულება შეიძინა და წვრილკალიბრიან არტილერიასთან შეიარაღებაში დნითის უმართავი რაკეტები, ჭოკ-ნაღებში, თვითმობრავი ნაღები და სხვა საშუალებები შეეღია. შესაბამისად, გაფართოვდა ამოცანათა წრე, თუმცა ჯერმონსანი ფლოტის ერაში კატარები მაინც მეთრეხარისხოვან როლს თამაშობდა.

კატარებზე მოთხოვნა ბევრად გაიზარდა პირველი მსოფლიო ომის პირველვე თვეებში, როცა წყალქვეშა ნავებმა საზღვაო ომის ხასიათი საფუძვლიანად შეცვალა.

ბრიტანეთის ფლოტში შოკი გამოიწვია 1914 წლის 22 სექტემბრის შემთხვევამ, როცა გერმანულმა წყალქვეშა ნავმა U-9-მ ერთ საათში ერთი-მეორის მივლულებით 12 ათას ტონა წყალქვეშის სამი ბრიტანული ჯგუფისანი კრეისერი Aboukir-, Cressy და Hogue ჩაიძრა.

აღმოჩნდა, რომ „ზომადლებს“ ესკორტირებისა და წყალქვეშა ნავებთან ბრძოლისთვის ვეფლავზე მოსახერხებელი საშუალება კატარა იყო.

იმვე დანიშნულებას წვრილკალიბრიანი ქვემეხებით შეიარაღებული მობილურებულმა სამოქალაქო გემებმა ასე თუ ისე ასრულეს, მაგრამ დაბალი სიჩქარით და არასაკმარისი მანევრულობით კატარებს ბევრად ჩამოუვარდლებინდნენ.

წყალქვეშა ნავებთან ბრძოლაში ვეფლავზე ცუდ მდგომარეობაში რუსეთის ფლოტი იყო. ტექნიკის განვითარების

მხრივ ჩამორჩენილ რუსეთს სწრაფსელაინი კატარაბებისთვის საჭირო კომპაქტური და სათანადო სიძლიერის ძრავების წარმოება არ შეეძლო, გემთსამშენებსაც კატარალების მშენებლობის დიდი გამოცდილება არ ჰქონდათ.

მთავარი საზღვაო შტაბი სსსრ-ფოდ შეუდგა კატარალების პარამეტრებსა და შეიარაღებაზე ტექნიკურ მოთხოვნათა ჩამოყალიბებას, რაც შრომატევადი და თან ხანგრძლივი პროცესი გამოდგა.

წინადადებათა განხილვა 1915 წლის იანვრის პოლიდან დაიწყო. ვეფლავზე საინტერესო წინადადებები წარადგინა საშუაპელო საზოგადოება „აკჟელ ბეკელმა“, რომელიც აშშ-ში, ლონგ-აილენდში, კომპანია Greenport Basin & Construction Company-ს ვერფზე ავეზულ კატარალებს სთავაზობდა.

კონტრაქტით გათვალისწინებული ვადის დაცვა არ მოხერხდა, პროექტის ზოგიერთი დეტალის შეთანხმებამ დრო მოითხოვა და პირველმა კატარალებმა რუსეთში მხოლოდ 1915 წლის სექტემბერში ჩამოაღწია.

ამერიკიდან დაშლილი ორ-ორი კატარა და სტეიროლი გემები რუსეთის ჩრდილოეთში, პორტ არხანგელსკში ჩამოქონდათ, საიდანაც კატარალებს დიდი ნაწილი რკინიგზით სვეაუსტოპოლსა და ოდესაში გაიგზავნა.

პირველი 12 „გრინბორტ“ შვედეთში 1915 წლის გვიან შემოდგომაზე ჩავიდა, ხოლო სულ შავი ზღვის ფლოტს 31 ამერიკული კატარა და შემატა.

დაიწყო ეკიპაჟების ჩამოყალიბება და ახალი ტექნიკის ათვისება, რასაც მრავალი ტექნიკური ხარვეზი აბრკოლებდა და კატარალებს მეტ დროს საერქონტო სახელონობებში ატარებდნენ, ვიდრე ზღვაში.

1916 წლის ზაფხულისთვის ძრავების გამართვა მოხერხდა და ეკიპაჟებმაც კატარალების ექსპლუატაცია აითვისეს.

„გრინბორტები“ სამსახურს საპატრული დავალებათა შესრულებით შეუდგნენ, თუმცა საზღვაო მფრინავები და წყალქვეშა ნავების ეკიპაჟები კატარალების დახმარებას საბრძოლო მოქმედებათა უზრუნველსაყოფად და სწავლებებში მხარდაჭერისთვის ითხოვდნენ.

ეს პერიოდი შვედეთში გერმანული წყალქვეშა ნავების აქტიურ მოქმედებებზე გადასვლას დაემთხვა.

მსოფლიო ომის წინ გერმანია შვედეთს მეთრეხარისხოვან საზღვაო თერატად განიხილავდა, რაც ნაწილობრივ სწორიც იყო, — რუსეთის პროტების საზღვაო გადაზიდვები დიდი არ იყო და მისი მოშლა მომწინდლოვან ძალებს არ მოითხოვდა.

ომის დაწყებასთან ერთად მოიმატა სამხედრო გადაზიდვებმა კავკასიისა და რუმინეთის ფრონტებზე. ლაზეთის სანაპიროზე რუსეთის არმიის წარმატებამ გაზარდა ერთ მხარეს ქვანახშირისა და პირტყვას, საპირისპირო მიმართულებით კი დაჭრალთა ტრანსპორტირების მოცულობა.

გარდა ამისა, რუსეთის ეკონომიკისთვის დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა მართუპოლიდან ქვანახშირის, ბათუმიდან — ნავთის, ფთილიდან მარგანცის, ნოურონისიციკიდან — ზორბლისა და ცემენტის გამოტანას.

1915 წელს გერმანიის საზღვაო სარდლობამ შვედეთში აქტიურ მოქმედებებზე გადასვლა გადაწყვიტა.

ამ დროისათვის გერმანული პატარა წყალქვეშა ნავები ადრიატიკის ზღვაში აუსტრია-უნგრეთის ფლოტთან ერთად უკვე დატყვევდნენ და შვე

ზღვაში უპირველესად ამ ნაუბების გადაყვანა გადამწყდა.

1915 წლის 8 თენის კონსტანტინოპოლში პირველად UB I სერიის UB-8 შევიდა, რომელსაც 21 თენის UB-7 შეუერთდა. ორეუ წყალქვეშა ნავი ბულგარეთში, ვარნის მახლობლად მდებარე ვესინორგარში 1915 წლის ოქტომბრის ბოლოს შევიდნენ.

ავგუსტო-ოქტომბერში შუა ზღვაში გერმანელებმა დამატებით UB I და UC I სერიების სამი ნავი — UB-14, UC-13 და UC-15 შეიყვანეს.

შეზღუდულ საბრძოლო შესაძლებლობათა მქონე პატარა წყალქვეშა ნაუბი სათანადო ეფექტს არ იძლეოდა და გერმანია-თურქეთის ფლოტის სარდლის, ადმირალ სუმინის დაყენებული მოთხოვნით, 1916 წლის მარტ-დეკემბერში საშუალო წყალწვეის UB II/UC II სერიების — U-33, U-38, UB-45, UB-42, UB-46 და UC-23 გაიგზავნა.

რუსეთის ფლოტთან წყალქვეშა ომი 1916 წლის მეორე ნახევარზე მოდის და სუბმარინების მთავარი ამოცანა — ვირძობის, კავკასიისა და ლაზეთის პორტებს შორის საზღვაო კომუნიკაციების მოშლა იყო. „გერინორტებს“ კი წყალქვეშა ნაუბისთვის ამ ამოცანათა შესრულებაში ხელი უნდა შეემაღლა.

იმედროულად, ამერიკული კატარალების მოვალეობაში შევიდა სატრანსპორტო გემების გაცელება, სა-

ცეცხლე მხარდაჭერა, საპატრულო სამსახური და სხვ.

1916 წლის გაზაფხულზე ექვსი კატარა 6 ოფიცრითა და 60 დაბალი-ნოსანი მეზღვაურით ბათუმში სევასტოპოლიდან სატრანსპორტო გემს (№12) „ტუაპსკე“ (ყოფილი ავსტრიული Gerania) ჩამოიყვანა.

ბათუმში „გერინორტების“ სამსახური არაფრით განსხვავებული არ იყო და რუსეთის არმიის წინსვლის გამო ლაზეთის პორტებისკენ გადაინაცვლეს.

1916 წლის მაის-თენისში კატარალები მარიუპოლიდან ტრაპიზონში 127-ე კვეითა დეიზიის ნაწილების გადაყვანაში მონაწილეობდნენ და სატრანსპორტო გემებს (ოპერაციაში 30 სატრანსპორტო გემი მონაწილეობდა) დაცვით უზრუნველყოფდნენ, ხოლო ტრაპიზონში ჯარების ნაპირზე გადასხდომისას რაიონში პატრულირებდნენ.

1917 წლის დეკემბერსა და 1918 წლის იანვარში ლაზეთის პორტებში დარჩენილი კატარალები (№521, 523, 524, 525, 526, 545, 547) შავი ზღვის ფლოტის საბრძოლო ხომალდებისა და დამხმარე გემების ერთ ნაწილთან ერთად ბათუმში გადმოვიდა.

1918 წლის 17-18 მარტს ბათუმის პორტში ჩატარებული ოპერაციის დროს ქართულმა ჯარმა „გერინორტის“ ტიპის 6 კატარა, ანუ მაშინდელი კლასიფიკაციით, გამანადგუ-

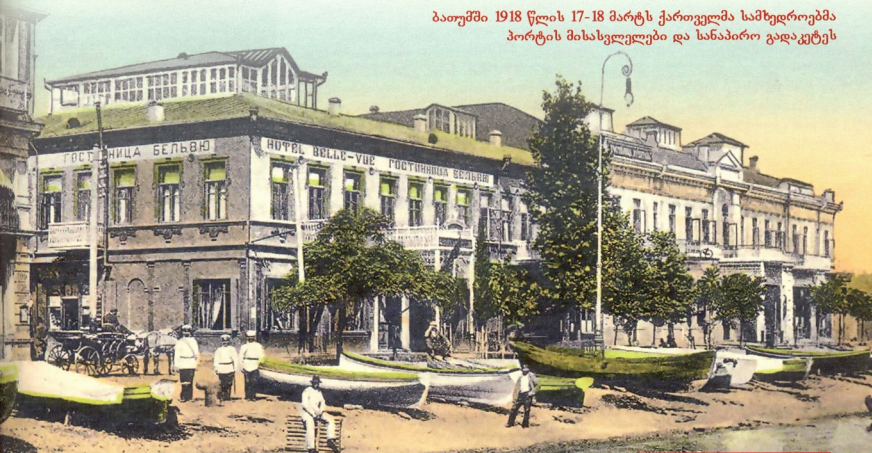

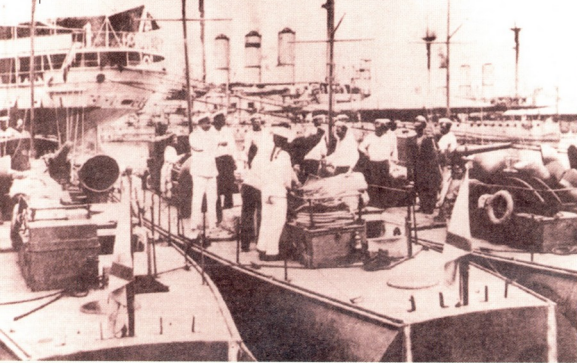
ადმირალი თეოდორ სადევი, რომელიც 1918 წელს ქართულ ფლოტს უმსახურებოდა

რებელი დააკავა. არის განსხვავებული ინფორმაცია, რომ სულ 7 კატარა იყო. ყოველ შემთხვევაში, ქართული წყაროებით, კატარალები — №521, 523, 524, 525, 526, 545, ქართველი სამხედროების ზღვაში აღმოჩნდა, მაგრამ ეკიპაჟების პრობლემა შეიქმნა და არცერთ მცირე შრომა შავი ზღვის ფლოტის ლატივიელმა ლეიტენანტმა თეოდორ სადევმა გასწია.

სადეს ბოვრანფიაში ნათქვამია, რომ 1918 წელს ის ამიერკავკასიის კომისარატის სწრაფსვლიანი კატარალების დეიზიონს მეთაურობდა, იმედროულად, ფლაგ-ოფიცრის მოვალეობასაც ასრულებდა, რაც ფლაგმანის, ანუ სარდლის განკარგულებაში შესრულებას გულისხმობდა.

ბათუმში 1918 წლის 17-18 მარტს ქართველმა სამხედროებმა პორტის მისასვლელი და სანაპირო გადაკეტეს

1916 წლის გაზაფხულზე „გერინპორტების“ პირველი პარტია ბათუმში ჩამოვიდა

ამერიკელების კომისარიატის ბრძანებით ბათუმის პორტში ჩატარებული ოპერაციის დროს გამოჩენილი გამბედაობისა და მამაცობისთვის ბათუმის კომენდანტის თანაშემწეს, უფროს ლეიტენანტ ალექსანდრე ჭეჭუაძეს II რანგის კაპიტნობა და შვიი ზღვის სამხრეთ სანაპიროს სამხედრო ხომალდების მთავარსარდლობა უბოძეს.

ჭეჭუაძის ბიოგრაფიიდან ცნობილია, რომ პირველი მსოფლიო ომის ბოლოს ის ბალტიის ფლოტში დამხმარე კრეისერ „მიტავას“ უფროს ოფიცრად მსახურობდა.

ლეიტენანტი სპადე, როგორც დივიზიონის მეთაური, კატარღების ეკიპაჟების დაკომპლექტებასა და საბრძოლო მომზადებაზე აკვდა პასუხს და პრობლემები მალე მოავკარა.

1918 წლის 23 მარტის (ახალი სტილით 5 აპრილი) ვახეთ „საქართველოში“ დაბეჭდილი ინფორმაცია იცოცხინებოდა, რომ კატარღების ახალმა „კამანდებმა“ სროლა უკვე იცოდნენ.

ბათუმის სივრცეებიდან 2-3 კვირაში ეკიპაჟებით დაკომპლექტებული კატარღები უკვე საბრძოლო დაჯალბებს ასრულებდნენ.

კატარღების ციფრული ნუმერაცია საქართველოს კუთხების წარმომადგენელი სახელმწიფო შეიცვალა, ბათუმის დამცველის ზღვიდან კატარღები „ფხაზი“, „აჭარელი“, „კახელი“ და „გურული“ შეუერთდნენ.

სხვა კატარღებზე ინფორმაციის მიკვლევა ვერჯერობით ვერ მოხერხდა.

მიღობინდელი პრესიდან ჩანს, რომ

კატარღები სპატრული, სადაზერეო და საცეცხლე მხარდაჭერის დაჯალბებს ასრულებდნენ.

4 აპრილს, დღის 3 სთ-ზე დასაზერად გაგზავნილ „გურულსა“ და „კახელს“ ლიმიანსა და მაკრიალის სიმაღლეებს შუა თურქებმა თოფებითა და ტყვიამფრევეებით სროლა აუტყეს. საპასუხო სროლის შემდეგ კატარღები უკან უეჭვლად დაბრუნდნენ.

5 აპრილს, შუადღისას, „ფხაზი“, „აჭარელი“, „კახელი“ და „გურული“ მდინარე არხაზის შესართავამდე მიედნენ, სადაც რამდენიმე ფელეკა შენიშნეს, რამდენჯერმე ესროლეს და საღამოს 6 სთ-ზე ბათუმში დაბრუნდნენ.

კატარღებმა ბათუმს ვერ უშველეს და თურქეთის არმიამ ქალაქი დააკავა, „გერინპორტები“ კი სხვა მცურავ საშუალებებთან ერთად 14 აპრილს ფლოტში გადმოვიდნენ.

თხზურ ჩანაწიმი

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

„გერინპორტის“ ტიპის კატარღების ტემინიპურ-ტაქტიპური მონაცემები

კატარღების კორპუსები მუხისა და ორგონის წითელი ფიჭვის ფიჭებისა და ძილებიხან იყო დამზადებული.

წყალწევა 14,5 ტონას, ხოლო სიგრძე 18,29 მ-ს, სიგანე 3,05 მ-ს და წყალჯდომი 0,76 მ-ს შეადგენდა.

საშტატო შეიარაღება კიონზე Hotchkiss-ის 47 მ-იანი ქვემუხისა (50 გასროლა) და ცვიორზე სამფეხზე დამაგრებული Maxim-ის 7,62 მ-იანი ტყვიამფრევეისგან (10 ლენტი თითოეული 250 ვახნით) შედგებოდა.

ეს შეიარაღება არასკმარისად ჩაითვალა და სფეასტოლოლო დამატებით დაუფენეს ცვიორზე — 37 მ-იანი Hotchkiss-ი, რომელსაც საპერო სამიზნეებზე შექმლო და კიონზე Maxim-ის კიდევ ერთი ტყვიამფრევეი დაემატა.

შიდღეის სამი ძრავა (თითოეული 150ც.მალანა) 24,4-26,6 კვანძის განვითარებას უზრუნველყოფდა და ეკონომიური 10 კვანძით 1300 მილის გავლა იყო შესაძლებელი.

დასაშვები იყო ძრავების მცირე ხნით ფორსირება და ამ დროს სიმაღლეზე 165 ცხ.მალამდე მატულობდა.

საწევი ბონის მარავა 2,2-2,3 ტონა თვის ცისტრნაში ინახებოდა და 22,5 კვანძით ცურვის დროს 600 მილის დასაფარად საკმარის იყო.

ეკიპაჟი ოფიცერი-მეთაური სა და 9-10 დაბალჩინოსნიხან შედგებოდა.

„ლიბა“
სამკურნალ(ო) ბაპართიანება

სამსოკატიოლობია

- ერექციის ხარისხის გაუმჯობესება
- სქესობრივი აქტის განაზრდლიება
- ყველა სახის სექსუალური დარღვევის მკურნალობა
- სექსუალური წარუმატებლობის მოლოდინის შიშის მოხსნა

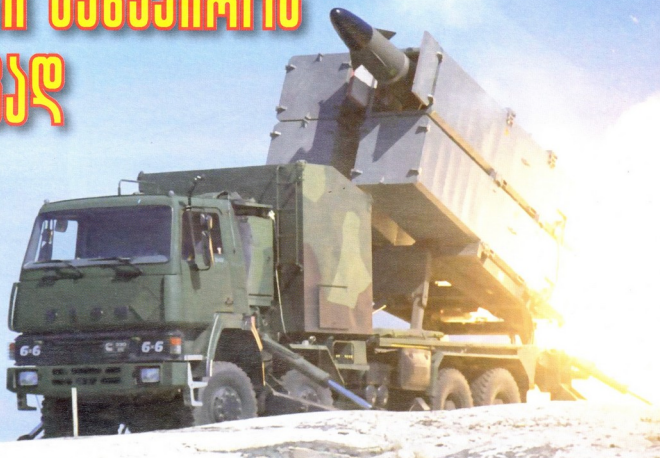
ხელმძღვანელი პროფესორი არჩილ ბაქრაძე

მის: თაბუკაშვილის №19ა ☎ 890 32-21-21; 32-21-21, 72-59-39

www.league.ge

ჩაკეზები სანაპიროს დასაცავად

ფინეთის სანაპირო დაცვის მობილური რაკეტული კომპლექსი MTO85M

(გერმელბა, დასაწყისი იხ. „არსენალი“ N20-21, 2011)

საზღვაო ქვეყნებისთვის სანაპირო ზოლის დაცვა მნიშვნელოვანი საქმეა, მაგრამ იმ სახელმწიფოებში, სადაც საზღვაო საზღვრების სიგრძე სახმელეთის არ ჩამოუვარდება, მას განსაკუთრებული პრიორიტეტი ენიჭება. ერთ-ერთი ასეთი ქვეყნის საუკეთესო მაგალითია შვედეთი.

შვედეთის შეიარაღებული ძალები სამაშულო წარმოების საბრძოლო თვითმფრინავებით, ჯავშანტექნიკით, ხომალდებით, სხვადასხვა სახის საარტილერიო-სარაკეტო კომპლექსებით არიან აღჭურვილი.

ქვეყნის გეოგრაფიული მდებარეობიდან გამომდინარე, შვედეთში სანაპირო დაცვას ყოველთვის დიდი ყურადღება ექცეოდა.

70-იანი წლების ბოლოს შვედურმა ფირმა Saab Missiles-მა ახალი ხომალდსაწინააღმდეგო რაკეტის შექმნა დაიწყო. უნივერსალური რაკეტა RBS-15-ის გამოყენება თვითმფრინავებიდან, ხომალდებიდან და სანაპირო დაცვის მობილური სისტემებიდან იყო ჩაფიქრებული.

რაკეტა შეიარაღებაში 1986 წელს შევიდა, ხოლო ერთი წლით ადრე კი მისი სერიული წარმოება დაიწყო. საუბაოცო კარანტისგან განსხვავებით

სახმელეთო და საზღვაო-გამშვებ კონტეინერებში გამოყენებულ რაკეტებს სასტარტო ამაჩქარებლები აქვს და სტარტის შემდეგ 3 წმ-ს მუშაობენ. ძირითადი ძალური დანადგარი მოძვრობ რეაქტიული ძრავაა, რომელიც ჩვეულებრივ საეაიაციო ნაეთხე მუშაობს.

რაკეტის სამარშო უბანზე ფრენასა და სამიზნისთვის დამიზნებას ინერციული სისტემა და რადიოსიმალირეზონანსი უზრუნველყოფს. ამ დროს RBS-15 სწორი ტრაექტორიით ან წინასწარ დაპროგრამებული გეზით მიფრინავს და წინააღმდეგობების შემოღაც შეუძლია.

ამ რაკეტის გამოყენებით შვედებმა სანაპირო დაცვის მობილური ხომალდსაწინააღმდეგო სარაკეტო კომპლექსი RBS-15KA შექმნეს. მისი სამოქმედო რადიუსი 100 კმ-ია და მიერე და საშუალო ტონაჟის ხომალდების განადგურებაზეა გათვლილი.

კომპლექსი ბატარეის შემადგენლობაში მოქმედებს, რომელიც საშტაბო, მართვის, ორი საცეცხლე, დაცვის, რემონტისა და მომსახურების ოცეულებს აერთიანებს. თვად საცეცხლე ოცეულები კი მართვის პუნქტი რადიოლოკაციური საზღვარი და სამი გამშვები დანადგარი შედის. ეს უკანასკნელი მაღალი გამაგლობის ავტომობილზე ალუმინისგან დამზადებულ ოთხ გამშვებ კონტეინერს ატარებს.

ხომალდსაწინააღმდეგო კომპლექსი RBS-15KA საკმაოდ მობილურია. რაკეტის გამოშვების შემდეგ, საცეცხლე პოზიციის შესაცვლელად 5 წთ, ხოლო ოთხზე გამოშვები კონტეინერის ახალი რაკეტებით დატენვას კი საშუალოდ 1 სთ სჭირდება.

ინფორმაციას სამიზნის კოორდინატებზე სამთაურო პუნქტი რადიოლოკაციური სადგურიდან იღებს და გამშვებ დანადგარს ვადაცემს. კომპლექსის საცეცხლისუნარიანობის გასაზრდელად გამშვები დანადგარი, ცეცხლით მართვის პუნქტიდან 500 კმ-მდე მანძილით შეიძლება იყოს დაშორებული. პირველი რაკეტის სტარტის შემდეგ, მეორე გამოშვება 10 წმ-ის შემდეგ შეიძლება.

2004 წლიდან სერიულად თანამედროვე მდიფიკაცია RBS-15Mk3 იწარმოება და მისი გამოყენება უკვე 200 კმ-ის დისტანციაზე შეიძლება. მას კომბინირებული რადიოლოკაციური და პასიური ინფრაწითელი თვითდამიზნების ქობინი აქვს, რაც მოწინააღმდეგის მხრიდან ძლიერი რადიოელექტრონულ დაბრკოლებათა გამოყენების პირობებში სამიზნის განადგურების ალბათობას ზრდის.

სახმელეთო ხომალდსაწინააღმდეგო კომპლექსის გამოშვებ მანქანაზე ორ ახალ რაკეტას ათავსებენ.

RBS-15KA-ს ტიპის მობილური კომპლექსი

RBS-15KA-ზე ახალი რაკეტების გამოყენებით, სამიზნის განადგურების დისტანცია 200 კმ-მდე გაიზარდა, მაგრამ გამწვებ მანქანაზე რაკეტების ოდენობა 2-ჯერ შემცირდა

კომპლექსი — RBS-15MKA
 რაკეტის ტიპი — RBS-15MK3
 რაკეტის სიგრძე — 5 მ
 ფრთის გაქანი — 1.4 მ
 სასტარტო მასა — 407 კგ
 საბრძოლო ქობინის მასა — 200 კგ
 ფრენის საშუალო სიჩქარე — 0.8M
 ფრენის მანძილი — 200 კმ
 გამწვები მანქანა — Scania 112H
 თვლებს ფორმულა 8X8
 რაკეტების რაოდენობა გამწვებ მანქანაზე — 2 ცალი

პლექსს სანაპიროების დასაცავად შეუდგის გარდა, პოლონეთი, ხორვატია და ფინეთი (45 გამწვები მანქანა) იყენებენ. ფინეთში კომპლექსი ნიშნულს MTO85M ატარებს.

ბოლო პერიოდში ზომიდანსა და მდგრად რაკეტებით სანაპირო ზონის დაცვაზე ნორვეგიაც ფიქრობს. 15-წლიანი მუშაობის შემდეგ კომპანია Kongsberg Defence&Aerospace-მა თავის პირმშოზე მუშაობა დაასრულა. სულ ახლახან რაკეტა NSM-მ (Naval Strike Missile) აშშ-ის ერთ-ერთ სამ-

ხედრო-საზღვაო პოლიგონზე გამოცდის უკანასკნელი ციკლი გაიარა.

პირველ რიგში ახალი რაკეტებით, ნორვეგიის სამხედრო-საზღვაო ფლოტის Nansen-ის ტიპის ფრეგატები და ასევე სანაპირო დაცვის კორპეტები აღიჭურვებიან.

NSM-ის უპირატესობა მრავალფუნქციონირებაში მდგომარეობს. მისი გამოყენება ზომიდანსა და მდგრად მფრინავებიდან, თვითმფრინავებიდან, შეუვლმფრენებიდან და სახმელეთო ბაზირების სანაპირო დაცვის კომპლექსებიდანაც შეიძლება.

რაკეტა ნორვეგიის კლიმატური პირობებისა და ნაპირის თავისებურებათა გათვალისწინებით შეიქმნა. შეიძლება ვთვარაუდოთ, რომ ამ რაკეტის შექმნისას ნორვეგიელები უპირველესად საკუთარ თავდაცვისუნარიანობაზე ფიქრობდნენ, ექსპორტი კი მეთორხარის-ხოვანი საკითხი იყო.

რაკეტა ზღვაში, სრუტეებსა და ფიორდებში ფართო სპექტრის საზღვაო სამიზნეების გასანადგურებლადაა განკუთვნილი. მისი გამოყენება სტაციონარული სახმელეთო სამიზნეების გასანადგურებლადაც შეიძლება, მაგრამ სამიზნის კოორდინატების ცოდნა აუცილებელია.

NSM ნორვეგიის შეიარაღებაში

რაკეტის ტიპი — NSM
 რაკეტის სიგრძე — 3.96 მ
 ფრთის გაქანი — 1.4 მ
 სასტარტო მასა — 790 კგ
 საბრძოლო ქობინის მასა — 120 კგ
 ფრენის საშუალო სიჩქარე — 1000 კმ/სთ
 ფრენის მანძილი — 185 კმ
 რაკეტების რაოდენობა გამწვებ მანქანაზე — 4 ცალი

უახლოეს მომავალში NSM-ის რაკეტებით შეიარაღებული კომპლექსები პოლონეთის სანაპიროს სადარაჯოზე დადგებიან

არსებული მოძველებული Penguin-ის ტიპის ხომალდსაწინააღმდეგო რაკეტების შესაცვლელად შეიქმნა. უკვე 2007 წელს მთავრობასა და რაკეტის მწარმოებელ კომპანიას შორის სერიული წარმოების დაწყების შესახებ წინასწარი ხელშეკრულება გაფორმდა.

3.9 მ სიგრძის NSM-ს აქვს მცირე ზომის ფრთები, რომლებიც სტარტის შემდეგ იშლება. კომპოზიციური მასალებისგან დამზადებული რაკეტის კორპუსი გარედან ნაკლებშემწვევადობის მიზნით რადიომთანსეუი მასალებით არის დაფარული.

ხომალდიდან ან სახმელეთო კომპლექსიდან რაკეტა სტარტს 4 მ სიგრძის გამშვები კონტეინერიდან იღებს. შესაბამისად, მას ორი ძრავა აქვს, პირველი სასტარტო კონტეინერიდან ამოსასვლელად გამოიყენება, ხოლო ძირითადი, სამარშო, შემდგომ ირთება.

2008 წელს სახმელეთო ბაზირების რაკეტების მიწოდებაზე შედეგითან კონტრაქტი გაფორმდა პოლონეთმა, რომელიც მათი გამოყენებით ბალტიის ზღვის აკვატორიის დაცვას ეტეძვის. 2012 წელს პოლონეთის სახმელეთო საზღვაო-ფლოტო სანაპირო დაცვის სარაკეტო დევიზიონს მიიღეს. მასში ორი ბატარეა იქნება, კონტრაქტის დირექტორმა დაახლოებით 115 მლნ დოლარია.

მოსალოდნელია, რომ რაკეტის საავიაციო მოდიფიკაცია მრავალფუნქციური გამანადგურებლების — ამერიკული F-35-ის, ევროპული Typhoon-ისა და შვედური Gripen-ის არსენალს დაემატება.

ასევე განიხილება NH90-ის ტიპის შეუქმნაფრენების შეიარაღების საკითხიც. საავიაციო ვარიანტში რაკეტის ნიშნული JSM-ით (Joint Strike Missile) შეიცვლება. ამ მოდიფიკაციაში ფრენის სიშორე 240 კმ-მდე გაიზარდება. გაუმჯობესდება რაკეტის დამხმეობისა და ინფორმაციის გაცემის სისტემებიც.

2009 წლის აპრილში აშშ-მა და ნორვეგიაში ამერიკული F-35-ის JSM-ის ტიპის რაკეტებით აღჭურვაზე შეთანხმება გაფორმეს, მაგრამ ხელშეკრულება მხოლოდ აშშ-ის შეიარაღებაში არსებულ თვითმფრინავებს შეეძება.

საფრანგეთში ხომალდსაწინააღმდეგო რაკეტების თემატიკა ყოველთვის აქტუალური იყო. 70-იანი წლების დასაწყისში ფრანგულმა კომპანიამ Aerospatiale-მ დაიწყო მუშაობა სო-

ბერძენი მოზრებულები აღმოჩნდნენ — სანაპირო დაცვისთვის, ჩამოყრებილი ხომალდებიდან მოხსნილი Exocet-ის გამშვები კონტეინერები, მანქანებზე დააყენეს

მალდსაწინააღმდეგო რაკეტა Exocet-ზე, რომელიც უნივერსალურობის მოთხოვნებიდან გამომდინარე ოთხ მოდიფიკაციად შეიქმნა: MM-38 — ხომალდებისთვის, SM-39 — წყალქვეშა ნაუბრისთვის, MM-40 — მობილური სანაპირო დაცვის დანადგარებისთვის, AM-39 — თვითმფრინავებისა და შეუქმნაფრენებისთვის.

ერთ-ერთი პირველი, ვინც სანაპირო დაცვის ფრანგული მობილური ხომალდსაწინააღმდეგო კომპლექსები შეიძინა, საბერძნეთი იყო. კომპლექსი მაღალი გამკობის „ერნოს“ ტიპის სამხიდან ავტომობილზე დამონტაჟებული გამშვები რაკეტის წარმოადგენს. პაკეტში რაკეტები დაცვილი ფრთებით ცილინდრული ფორმის გამშვები კონტეინერებშია მოთავსებული.

გამშვებ მანქანას ერთი საინტერესო თვისებურება აქვს: გამშვები პაკეტი გარედან ოთხკუთხე კონტეინერთი არის დაფარული. შესაბამისად, ის დაზურულძარბან ჩვეულებრივ სატვირთო ავტომობილს ჰგავს.

Exocet-ების საბრძოლო ნათლობა 1982 წლის 4 მაისს დიდ ბრიტანეთსა და არგენტინას შორის ფოლკლანდის კუნძულებისთვის 1982 წელს დაწყებული კონფლიქტში შედგა. იმ დროს არგენტინას შეიარაღებაში ხომალდსაწინააღმდეგო Exocet-ებით შეიარაღებული ფრანგული Super Etendard-ის ტიპის საკვამპანი მოიერიშეები ჰყავდა და მათი შეუქმნაფრელობა ინგლისელებს ძვირი დაუჯდათ.

იმ დღეს არგენტინელმა მფრინავებ-

მა საესკადრო ნაღმოსან Sheffield-ს და ფრეგატე Plymouth-ს შუეტებს და ორივეს 37 კმ დისტანციიდან ორ-ორი რაკეტა ესროლეს.

Sheffield-ის ეკიპაჟმა რაკეტა შეჯახებაზე მხოლოდ 6 წმ-ით ადრე შეამჩნია. რაკეტამ ბორტი ვატერზახიდან 1.8 მ-ით ზვეით გაზურბდა, მაგრამ ამფეთქება არ მოხდა. დარჩენილი რაკეტული საწყევისგან ბორტზე ძლიერი ხანძარი გაჩნდა. ხანძართან ზუსთაითანი უშედეგო ბრძოლის შემდეგ ეკიპაჟმა ხომალდი დატოვა და 10 მაისს ის ჩაიძირა.

Plymouth-მა მოსკენ მფრენი რაკეტები 40 წმ-ით ადრე აღმოაჩინა და დიპოლური ამფეთქების წყვალბობით მათი არიდება შეძლო.

25 მაისს არგენტინელების მორიგი მსხვერპლი გახდა კონტეინერშიხიდი Atlantic Conveyor-ი, რომელსაც ინგლისელები იმპროვიზებულ ავიამზადად იყენებდნენ. არგენტინელმა მფრინავებმა თავიდან რაკეტები ავიამზიდ Hermes-ს ესროლეს, მაგრამ დიპულური ამრეკლებით დეზორიენტრებულმა რაკეტებმა მიზანში მისგან 6 კმ-ში მყოფი Atlantic Conveyor-ი ამოიღეს. ხომალდს ორივე რაკეტა მოხვდა და ცოტა ხანში ჩაიძირა.

1987 წლის 17 მაისს ერაყულმა გამანადგურებელმა Mirage F-1-მა ორი რაკეტა ამერიკულ ფრეგატე Stark-ს ესროლა. მიზანს ორივე მოხვდა, მაგრამ მხოლოდ ერთი აფეთქდა. მიუხედავად ამისა, ხომალდი ძალზე დაზარადა.

ალექსანდრე ავანაძიძე

კარაზე ჯარისკაცებში შეხილულ სულს აღვიძებს

„ქართული არმიას
მოტყეავია აკლია“

**ბბბა ბბბნილია, „კარატე დოს“
ეროვნული ფედერაციის პრეზიდენტი,
VII დანის მფლობელი:**

— ქართული მამაკაცი ბუნებით მეომარია და თუკი მისი აღზრდა ბავშვიდანვე სწორად არ წარიმართა, თვითრეალიზაციას ვერ ახლენ და მისი ენერჯია სხვა რამზე იხარჯება. არადა, საყოველთაოდ ცნობილია, რომ მეომრული სული ჩვენს გენში დევს. საბჭოთა წლების კა-გე-ბესთვის ქართული გენი შეუმჩნეველი არ დარჩენილა. ისინი ყველანაირად შეეცადნენ ერთი ეს თვისება ჩაეკლათ და მათ ძალისხმევას უკვალოდ არ ჩაუვლია. მართალია, ჯერჯერობით მეომრის სული შევინარჩუნეთ, მაგრამ თუ რამე არ შეივალა, რამდენიმე წლის შემდეგ შესაძლოა ვითარება შეიცვალოს და ქართველმა კაცმა თავის მთავარი ფუნქცია დაკარგოს. ეს საფრთხე რომ რეალურია, ჩვენი ისტორიიდანაც კარგად ჩანს, — საქართველო საბრძოლო მუხტით შეკრული და გამძლიანებული ქვეყანა არასდროს ყოფილა. ისტორიას თავისი თავგანწირვითა და გამირუბის სულისკეთებით რამდენიმე ათასი ადამიანი ქმნიდა, დანარჩენები მხარეთუბნე იყვნენ წამოწლილი. თანამედროვე ტექნიკის განვითარებამ ახალი

თაობის ფსიქოლოგია კიდევ უფრო შეცვლიდა და თუ ახალი თაობა მეომრის სულისკეთებით არ აღიზარდა, გენოფონდი დაიკარგება. არადა, ქართველ საზოგადოებას ძალზე მდიდარი საბრძოლო ხელოვნება აქვს და მის დაკარგვას მომავალი თაობა არ გვაპატიებს. ქართველ ერს გადარჩენისთვის ორი ფენომენი აქვს, — რელიგია და საბრძოლო ხელოვნება. ქართველი ბავშვი გენეტიკურად მეომარია და მისი აღზრდა ამერიკული და ევროპული სტანდარტებით არ შეიძლება.

— ბატონო კახა, რამდენიმე წლის წინ „კარატე დოს“ ფედერაციამ თავდაცვის სამინისტროს შეიარაღებული ძალების მომზადება შესთავაზა. რას გულისხმობდა ეს პროექტი და ამ ეტაპზე რა ხდება?

— ცოტა შორიდან დავიწყებ. დავით თევზაძეს ჯერ კიდევ მაშინ ვიცნობდი, როცა დაარსდა „ქართული და აღმოსავლური ასოციაცია“, სადაც სპორტსმენები ვიციით გაერთიანებულიყვნენ. იგი 1989 წლის 8 აპრილს 15-მა კაცმა დაეფუძნეთ. დათომ გვითხრა, მთავრობის სასაზღვეოსთან არეულობა მზადდება, საღამოს რუსთაველზე შევიკრიბოთ, რათა ხალხის გვერდით ვიყოთ. თან ხელკეტები გვქონდა. ვიცოდით, რუს სამხედროებთან ასეთი „შეიარაღებით“

ვერაფერს გავხვდებით, მაგრამ მიგვაჩნდა, რომ რაღაცის გაკეთებას შევძლებდით როცა შეტაკება დაიწყო, ჩვენმა ვკუფუნა ნიტაძის ქუჩაზე ომონეტების ალყა გააჩვენა. რამდენიმე ჩვენი თანამოაზრე დაიჭრა, მაგრამ ბევრი მშვიდობიანი მომიტყევა გადაუარჩინეთ წლების შემდეგ, როცა დავით თევზაძე თავდაცვის მინისტრი გახდა, დავიკავშირება და გვითხრა, კარატესა და ქართული საბრძოლო ხელოვნების სინთეზი შეიარაღებულ ძალებში მეომრის სულის ასამაღლებლად, ფსიქოლოგიური და ფიზიკური მომზადების საშუალებად უნდა გამოვიყენოთ. ერთი სიტყვით, „კარატე დოს“ ფედერაციამ ქართული ჯარისთვის დანიშნული და ფსიქოლოგიური პროგრამა შექმნა. ჩვენ უანგაროდ ვატარებდით ლექციებს და მინისტრის ბრძანებით ნებისმიერი კურსანტი, რომელიც გამოცდას არ ჩააბარებდა და შუგ ან ყვირისფერ ქამარს არ აიღებდა, ოფიცრის წოდების ვერ მიიღებდა. ასე რომ, თავდაცვის აკადემიასა და შეიარაღებულ ძალებში საბრძოლო ხელოვნება ცალკე საგნად ისწავლებოდა. საქართველოს ყველა რეგიონში ფილიალი გვქონდა.

— თქვენს ინიციატივას შედეგი ჰქონდა?
— რასაკვირველია, როცა საჩუქ-

ნებელ გამოსვლებსა და ადლუშზე გამოვლიდით, ჩვენი ბიჭების სამხედრო მომზადების დღით ყველა გოცებულნი იყო. მასხვოს, „ლოკომოტივის“ სტადიონის გახსნაზე 1000 კურსანტი გაიყვირეს, ისე იყვნენ მომზადებულნი, გოცებულმა ედუარდ შვარცნაძემ ზურაბ ჟვინიას ჰკითხა, ეს ბიჭები ვინ არიან, ქართულ ჯარში ირიცხებიანო?.. ეს მაშინ, როცა შეიარაღებულ ძალებში საშინელი მდგომარეობა იყო, გარისკაცები კვდებოდა და ფლოსტებით დადიოდნენ.

— ეს დამოუკიდებლად მოახერხეთ თუ რომელიმე ქვეყნის სამხედრო სისტემის მავალით გამოიყენეთ?

— ბევრი ქვეყნის სამხედრო სტრუქტურის მუშაობას გაუცნაინთ და ისრაელის გამოცდილებაზე შეეჩერეთ. დავუკავშირდით ისრაელის „მოხადის“ სროლისა და ხელნართული ბრძოლის მთავარ ინსტრუქტორს, წარმოშობით ქართულ ებრაელს გაბი მიხეილს (გიორგი მიხელაშვილს), რომელიც თავდაცვის ერთ-ერთი ძლიერი სისტემის „კრავ მაგას“ დანერგვაში დაკავშირდა. მან ქართველ ინსტრუქტორებს სემინარები ჩაუტარა და ებრაული საბრძოლო ხელოვნების ორიგინალური მხარეები გააჩვენა. გაბი მიხეილი ამჟამად

მადაც ისრაელის პოლიციური ქვედანაყოფებისა და მსოფლიოს თავდაცვისა და უსაფრთხოების ორგანიზაციის მთავარი ინსტრუქტორია. დროდღერო საქართველოში ჩამოდის და სემინარებს ატარებს. ოფიციალურ უწყებებთან კავშირი არა აქვს, რადგან ბოლო წლებში თავდაცვის სისტემაში ბევრი რამე შეიცვალა.

როცა თავდაცვის მინისტრის პოსტზე გვლა ბეჟუაშვილი, შემდეგ კი გიორგი ბარამიძე მოვიდა, ეს პროექტი გაგრძელდა. როგორც კი ამ უწყების სათავეში ირაკლი ოქრუაშვილი მოვიდა, ამ საკითხზე საუბარიც კი არ მოისურვა. ყველამ დავეინახეთ, რაც მან ამ სფეროში გააკეთა და ამ უარის მწიფე ნაყოფზე ლაპარაკი არც ღირს. ამ კაცს სამხედრო სისტემაში შეიარაღებისა და აღმზრდელითი საქმისა არაფერი გაუკებოდა. არადა, ამ სისტემის დოკუმენტურად დადასტურებული შედეგები გვაცანით, მაგრამ პასუხი არ მივცივდი.

— რა თავისებურებით გამოირჩევა თავდაცვის სისტემა „კრავ მაგა“?

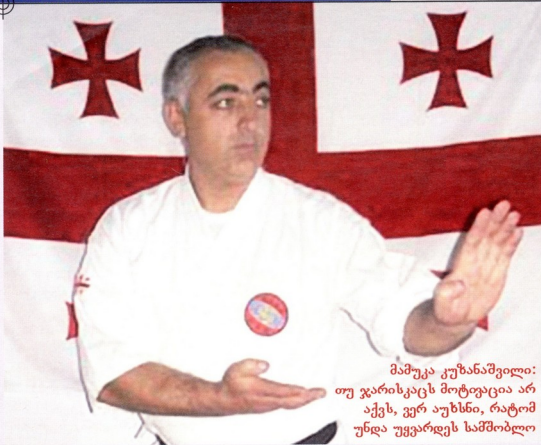
— სისტემა „კრავ მაგა“ ისრაელის სახელმწიფოს დავალებით საბრძოლო ხელოვნების ოსტატებმა შექმნეს. თავდაცვის ერთ-ერთი ძლიერი და ეფექ-

ტური სისტემაა, რომელსაც საბრძოლო ხელოვნების სპეციალისტები და სამხედრო არმიის ოფიცრები ერთხმად აღიარებენ. თავდაცვის პრაქტიკაში ამ სისტემას ისრაელის გარდა, საფრანგეთის, ბელგიის, ამერიკის, შვეიცარიის, პოლონეთის, ესპანეთის სპეციალურ დანაყოფებში იყენებენ. „კრავ მაგა“ „ახლო“ ანუ „ხელნართულ ბრძოლას“ ნიშნავს. ეს საბრძოლო ხელოვნება იმრის ლიხტენფელდმა (1910-1998 წლებში) შექმნა. ლიხტენფელდი ისრაელის სახელმწიფოს დაარსებიდან თითქმის სიცოცხლის ბოლომდე არმიის, პოლიციისა და სპეცდანაყოფების მთავარი ინსტრუქტორი იყო.

„კრავ მაგას“ ძირითადი იარაღი ხელითა და ფეხით დარტყმებია. უპირატესობა ღვთის ბრძოლას ენიჭება. ორთაბრძოლის დროს საშუალო ან შორი (ვაშლილი ხელის ან ფეხის) მანძილი და უშეტესად ჩაკეტილი ღვთის ბრძოლაში გამოიყენება. ხელის მდგომარეობა კი ისეთივეა, როგორც კრავში. მებრძოლი შეტევის დროს მაქსიმალურად დაცული უნდა იყოს. დარტყმები სახიფათო წერტილებისკენ არის მიმართული. საუკეთესო სამიზნე ითვლება: საზარდული, თვალები, ყელი, ნიკაბი, მუხლები, საფეთქელი. ჩხუბის

„ქართველებს მდიდარი საბრძოლო ხელოვნება გვაქვს და ამის დაკარგვას მოშავალი თაობა არ გვაპატიებს“

მამუკა კუზნაშვილი:
თუ ჯარისკაცს მოტყუაცია არ
აქვს, ვერ აუხსნი, რატომ
უნდა უყვარდეს სამშობლო

დროს გამოიყენება, სარმა, გდება, ხელეზუ მტკიცებულებით იღვევით, ახლო ბრძოლაში იღვევით, მუხლითა და თავის დარტყმებით, მათ შორის — კბენა. ანუ მებრძოლის მთავარი მიზანია, მოწინააღმდეგე სწრაფად მოიცვლოს თავიდან და ფეხზე წამოადგეს. რამდენიმე კაცთან ბრძოლის დროს ძირს გორაობა თვითმკვლელობას უდრის. „კრუ მაგა“ ცეცხლი და ცეცხლსასროლი იარაღით შეტევას და მისგან თავდაცვის ტექნიკასაც ასწავლის. მისი საფუძვლებია: საბაზო ტექნიკა, იღვევების ერთ სისტემაში თავმოყრა და ახალი იღვევების შესწავლა, ფეხიკური ვარჯიშის წარმატება, ფსიქოლოგიური მომზადების მეთოდები და ტექნიკური პრინციპები.

ჩამოყვალბეთ 6 მიმართულებების სასწავლო დანაყოფი. ვარჯიშები რეალური სიტუაციების გათვალისწინებით ტარდება. **დარბაზში ან ქუჩაში სხვადასხვა სცენა თამაშდება.** მაგალითად, მარცხი, ჯგუფური თავდაცვის, შეიარაღებული ტერორიზმის, მძევლის აყვანის ოპერაციები. ამ სისტემის მთავარი მიზანი **ზედმეტი მოძრაობების შეზღუდვა და საკუთარი მოცილების გაკონტროლება** იყო. რაც მთავარია, ის თვალსაჩინება ჯარისკაცის ფსიქოლოგიური მომზადებას, კონცენტრაციასა და დისციპლინას. მას სწრაფი გადაწყვეტილებების მიღება უნდა შესძლებოდა. თუ კაცი მემორია, მისი ფსიქოლოგია სხვანაირად უნდა იყოს ჩამოყვალბებული.

— ახლა რამ გიბიძგათ ისე ამ პრობლემის დანერგვისკენ?

— 2008 წლის ომმა დაგვაჩვენა, რომ სამხედრო პირის მოტყუაცისთვის მხოლოდ კარგი ჩაცმა და სმაქამა არ არის მთავარი, აუცილებელია, მისი მოტყუაცია. **მთავარია, ჯარისკაცი დაიარაღებული არ იყოს. ალექსანდრე მაკედონელი ამბობდა, თუ ცხერის ფარას წინამძღოლად ლომს დაუყვებ, ლომებს რაფი იქნება და პირიქით.** სამწუხაროდ, ბილი დროს ქართულ არმიამო ლომებს წინამძღოლად ცხერები ჰყვდათ. თუ ჩვენ ჯარისკაცების სულიერი ტრანსფორმაცია არ მოვახდინეთ, რეკლამაზე გათვლილი ტრიალებით არაფერი შეიცვლება. სასურველია, სამხედრო-პატრიოტული მომზადება სკოლის ასაკიდან დაიწყოთ და კარგაა, რომ განათლების სამინისტრომ სკოლებში სპორტული წრეების გახსნა პრიორიტეტად დასახა. მიზარდმა თუნდაც ხელნართული ჩხუბი და ავტობატის დამლა-აწყობა, კონცენტრაცია, ემოციების გაკონტროლება რომ ისწავლოს, მასში მემორის სული გაიღვიძებს. დროთა განმავლობაში დისციპლინას ისწავლის და არც ალკოჰოლისა და ნარკოტიკების ინტერესი გაუჩნდება. **ქუჩაში ცხერების დროს მოწინააღმდეგეს ზურგში დანას კი არ ჩაარტყამენ, კაცადრა იწებებენ.** ასეთი კაცი ჯარში რომ ჰყვ, მას მემორის სული ექნება და დაჭრილის დანახვებზე პანიკაში არ ჩაერდება. კარგი შეიარაღება ბუერის ნიშნავ, მაგრამ მემორის სულს ვერ ავალებებს.

მებრძოლს დანახვისთანავე ეტყობა, რა გზა აქვს გავლილი. დღეს კარგი მემორის შეფასების ძირითადი კრიტერიუმი ასეთია: სამხედრო პირს ინსტრუქცია ამერიკაში უნდა ჰქონდეს გავლილი, კომპიუტერთან მუშაობა შეეძლოს, ინგლისური ენა იცოდეს და მას ოფიცერის წოდებას აძლევენ.

მამუკა კუზნაშვილი, საქართველოს „კარატე დოს“ ეროვნული ფედერაციის ლიცენზირებული ინსტრუქტორი, IV დანის მფლობელი:

— თავდაცვის აკადემიაში საქართველოს „კარატე დოს“ ეროვნული ფედერაციის ორი ინსტრუქტორი ასწავლიდა ხელნართულ ბრძოლას. ცხადაა, ეს საქმარისი არ იყო, მაგრამ უკვალოდ მაინც არ ჩაუვლია. თუ მიზარდი მემორული სულით ბავშვობიდანვე არ აღიზარდა, მერე რაც უნდა ეცადო, მაინც ვერ ჩაუხერგავ შეიძლება სამხედრო კარიერა აირჩიოს, მაგრამ მისგან კარგი მემორის მაინც ვერ დაღდება.

ჩვენი ინიციატივის მიზენი ბუერი რამ არის და მხოლოდ მემორის სულიერ სიმტკიცეს არ ემყარება, ანუ მემორის მოტყუაცია ბუერ რამეს მოიცავს. ჩვენ ვგვევს მოსწავლეები, რომლებიც ქართული-აფხაზთა ომის შემდეგ დაბადენ თბილისში, მაგრამ წარმოშობით აფხაზეთიდან არანა. რომ ეკითხები, სადაა თუ ხართ-მეთქი, თბილისელები, მასხუზობენ. ჰგონიათ, რომ აფხაზეთი და სამაჩაბლო არ არსებობს. თუ ქართველი კაცი ამ იდეოლოგიით გაიზრდება და ჯარში სულ სხვა მოსაზრებით იმსახურებს, ერში მემორული სული თანდათან ჩაეკდება.

— თქვენი ინიციატავა, ცხადაა, მინაწარმ საქმარის სამინისტროს სტრუქტურებსაც ეტება?

— დაახ. არ შეიძლება პატრული თანამშრომელი ფეხიკურად რავით კარატისტზე ნაკლებად იყოს მომზადებული. როცა ადამიანს მოთვალისთვის წინააღმდეგობის გაწევა და მისი განიარაღება უშეძლია, ის თვდაჯერებულია და მოვალეობასაც მტრე პრიციპონალიზმით ასრულებს. ქედს ვეზირი იმ მებრძობს წინაშე, რომლებიც 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომის დროს დაქსნებულნი მისა პირნათლად შეასრულეს.

საკუთარი შესაძლებელია ქართული არმია უფრო ძლიერი და მოტყუარებული იყოს. თუ ჯარისკაცს მოტყუაცია არა აქვს, ვერც იმას აუხსნი, რატომ უნდა უყვარდეს სამშობლო.

ადარის I

370-410

ალარიზმა, ვესტგუთების მეფემ, 410 წელს რომი დაარბია და ამით დასაუღიანა რომის იმპერიას ბოლო მოეღო.

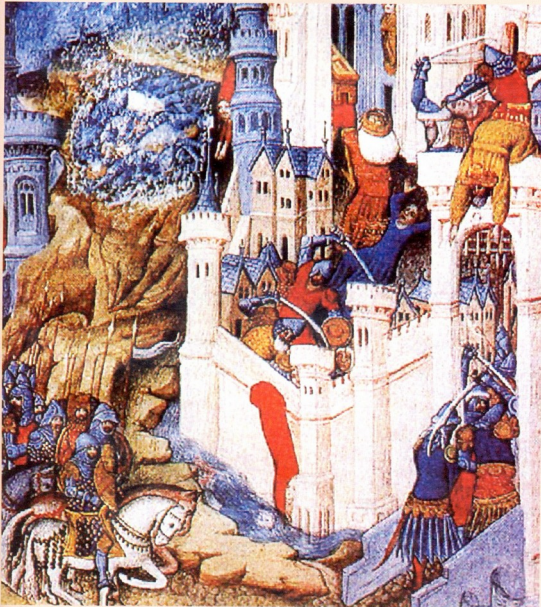
დაუფასავალი მსხვერპლი

დაიბადა 370 წელს კონსტანტინოპოლში (თანამედროვე რუმინეთი) ვესტგუთურ არისტოკრატიულ ოჯახში. რომის იმპერიაში, თეოდოსიუს I-ის დროს, გუთების ჯარის სარდლობდა. მდინარე ფრიგიდუსთან ბრძოლისას ალარიზი თეოდოსიუსის ჯარის დანაყოფს სტილიქონის ბრძანებით წარუძღვა საკმაოდ სახიფათო, ცხელ, უწყოლო და მტრის ჯარისკაცებით გარშემორტყმულ ხეობაში. ბრძოლის შემდეგ ალარიზი მიხვდა, ბრძოლის გვერდის ეს ნაწილი იმისთვის იყო მოვიწყრებული, რომ გუთების ჯარს განეცადა მტერი დანაკარგი ნაცვლად რეგულარული რომაული საჯარისო ნაწილობისა. მართალია, რომის ერთგული დარჩა, მაგრამ

განზობდა, რომ მისი თავდადება დაუფასებელი იყო, არადა, დაწინაურებას იმსახურებდა. მიუხედავად ამისა, ალარიზსა და სტილიქონს შორის მეგობრული კავშირი დამყარდა.

როდესაც 395 წელს თეოდოსიუსი გარდაიცვალა, მისი ჯარი აჯანყდა და ალარიზმა თავი შეუღებ გამოაცხადა. ის კონსტანტინოპოლში ჩვიდა, მაგრამ იქიდან რომაულმა ჯარებმა საბრძოლველოში განდევნეს, სადაც პირესი დაარბია, ათენს გვერდი აუარა და კორინთი, შეგარა, არგოსი და სპარტა ააოხრა. რომ დაემუშვნებინა, აღმოსავლეთის იმპერატორმა ფლავიუს არკადიუსმა 397 წელს ალარიზი ილირიკუმის სამხედრო მმართველად დანიშნა. ამ დროიდან მან რომის აღმოსავლეთი და დასავლეთი მხარეები ერთმანეთს წაკეცა.

ვესტგუთების შეჭრა რომში

ქრონოლოგია

- * 395 — გახდა ვესტგუთების მეფე.
- * 395-96 — გამარჯვა საბრძოლველო.
- * 397 — ილირიკუმის მმართველი გახდა.
- * 401 — შეიჭრა იტალიაში.
- * 402 — დამარცხა სტილიქონი.
- * 408 — ისევ შეიჭრა იტალიაში და აიღო რომი.
- * 410 — დაარბია რომი. გარდაიცვალა ციებ-ცხელებისგან.

მის აღმოსავლეთი და დასავლეთი მხარეები ერთმანეთს წაკეცა.

401 წელს ალარიზი ჩრდილოეთ იტალიაში შეიჭრა, მაგრამ 402 წლის 6 აპრილს, პოლენციასთან (დღევანდელი პოლენცა) სტილიქონმა დამარცხა. 403 წელს რომაელთა მიერ შორივი დამარცხების შემდეგ, მან იტალია დატოვა. თუმცა, დასავლეთი და აღმოსავლეთი იმპერიებს შორის მაინც ახერხებდა შუღლის დათესვას.

შე თქვავენ ციოცხლებს ბტრეპატი

ამას 408 წელს იტალიაში შორივი შეჭრა მოჰყვა. მართალია, ისევ დამარცხდა, მაგრამ რომის სენატს კომპენსაციად დიდძალი ხარკის გადახდამ მოუწია.

408 წელს სტილიქონი სიკვდილით დასაჯეს. რომში ბარბაროსთა მოძოლვე პარტიამ გაიმარჯვა და რომის ჯარის უბრძანა მათ რიგებში მომსახურე ბარბაროსების ცილ-შეილის ამოეღებოდა. ამან ალარიზის ბანაკში შეიმოქმედეს მასობრივი შედინება გამოიწვია.

იტალიაში ვაჭარა

ახლა უკვე გაძლიერებული ლაშქრით ალარიზი პირდაპირ რომისკენ დაიძრა და ქალაქის კედლებს შემოეწყო. მანამდე ჰქონდა ალფა შემორტყმული, სანამ სენატმა დიდი გამოსასყიდი არ გადაუხა-

უპრეცედენტო „ისტორიანი“ ნარკომიდეპენტი! გილი, VIII ტომი

მეფა დროის საკათოლიკოსო ისტორიული გროვი.

შეხვედრის სახეობით ცნებების მიერ აღიარებული მონაცემებით

მომდევრო ნომრიდან!

ლევან გომთაზ მიერ გამოცემული ღირსეული მართლმადიდებელი მითრული მითრული „ვერითა ვერაში“

რომის დარბაზი

● როდესაც 410 წელს ალარიხმა რომს შესაძვეურ შემოარტყა ალყა, ქალაქის ბჭე, სერაპუდო, უკმაყოფილო მონებმა გაუღეს. ალარიხის ჯარი რომს მოედო. გუბუბი მარცვადნენ მოქალაქეთა სახლებსაც და საზოგადოებრივ შენობებსაც, მაგრამ ქალაქი ცეცხლისთვის არ მიუციათ. ალარიხმა ბრძანა, ქრისტიანული ეკლესიებისთვის ხელი არ ჭლით მაგრამ სხვა შენობა-ნაგებობებში პირწმინდად გაიძარცვა. ალაფს დაზარებულნი ვითუბი ყველაფერს იტაცებდნენ. მართალია, ზოგიერთი მონაზონი სახლხოდ გააშუშულს და ნაშუსიც ახადეს, მაგრამ ქალაქის მცხოვრებთ დიდ ზიანი არ მიხდომიათ ვითუბისგან.

● შუა მარცვაში ალარიხმა ძვირფასი სამოსი ჩაიცვა, თავზე ოქროს გვირგვინი დაიდა და იმპერატორის ტახტზე დაჯდა. ათასობით რომაელი აიძულეს, მის წინ დაწოქილებს ალარიხის სახელი ემხათ ამის მერე თუტრები და ცირკი გახსნეს და მსახიობებსა და გლადიატორებს დამპყრობლებისთვის წარმოდგენების გამართვა მოუხდათ საძლადანი მარცვა-გლადის შემდეგ ალარიხმა ჯარი რომიდან გაიყვანა და ქალაქის სიძლიერეც თან წაღო.

თარგმანი
ლევან ინსარიაში

ვესტგუთი
მეომარი

და. ამავე პერიოდში იმპერატორ ჰონორიუსთან უსამოუნება მოვიდა და ისევ რომისკენ დაიბრა, სადაც თვითონ დასე ახალი იმპერატორი ატალუსი. მაგრამ როდესაც ატალუსმა ალარიხის უარი განუხდა აფრიკის ასაოზრებლად ჯარების გაგზავნაზე, საიდანაც რომი მარცვლულით მარაგდებოდა, ვესტგუთების მეფე რომს ისევ შემოეწყო.

410 წლის 24 აგვისტოს ქალაქში მყოფმა მისმა მოკავშირეებმა კარიბჭე გახსნეს და ვესტგუთებმა რომი დაარბიეს. როდესაც თავიანთი წილი ნადავლი ხელი იგდეს, არც მოსახლეობას მოქეციკიან ცუდად და აღარც შენობების სერევა გაუგრძელებიათ.

ამის შემდეგ ალარიხი სამხრეთში გაემართა, აფრიკაში მარცვლულის მინდვრების ხელახლა დასაპატრონებლად, მაგრამ მისი ფლოტი გრივალმა დალწა.

ალარიხმა ისევ ჩრდილოეთისკენ აიღო გეზი, მაგრამ ციებ-ციხლება შუეყარა, რამაც იმსხერბლა კიდევ. მის მეკეიდრედ მისევ მძა ათაულფი გამოცხადდა. გადმოცემით, ალარიხი კონწცასთან ახლოს, მდინარე ბუნეტოს ფსკერზე დაუმარბათე გამძელაიანად. თითქოს დაერძალვისას მდინარემ დროებით კალაპოტი შეიცვალა. მისი სამარე რომ მუდამ საიდუმლოდ დარჩენილიყო, საელაეის გამთხზელი მონები დაუზოცავთ.

მართალია, ალარიხი თავისი რეკიმის დამყარებას ვერ ეღირსა, მაგრამ დასავლეთში რომის ძალა ძალზე დასუსტა. ამით გერმანულ ენდალებსა და სკეებებს გალიისა და ესპანეთისკენ გაუხსნა გზა. მისმა არაერთმა თაუდასხმამ რომში, ბრიტანეთიდან რომის ჯარების გამოყვანა გამოიწვია, კუნძული კი საქსონებისა და პიქტების შეჭრის პლაცდარმად აქცია.

„კროკოდილების“ ეპოქურია, ანუ რა შეუძლია Ми-35М-ს...

„არსენალში“ წვეკით-ზე რუსული Ми-35М-ის შესახებ. მინტერესებს, რითი გამოირჩევა ის და საერთოდ Ми-24-ის რა მოდიფიკაციები არსებობს?
პატრივისცემით, ვია მისურაძე

„კროკოდებზე“ მონათლული Ми-24 ტიპის დამრტყმელი შეუუღმფრენების თემა გადაჯაჭვულია საქართველოს უახლოეს ისტორიასთან, რადგან სწორედ ეს რუსული შეუუღმფრენები გვესხმოდნენ თავს 1992 წელს ცხინვალთან, 1992-93 წწ-ებში აფხაზეთის ომში და 2008 წლის აგვისტოს რუ-

სეთთან ომის დროს. თუმცა, ქართული მხარეც აქტიურად იყენებდა ანალოგიურ Ми-24-ებს აფხაზეთის ომში და ეპიზოდურად 2008 წლის აგვისტოში. დამით და რთულ მეტეოროლოგიურ პირობებში ფრენისა და ზუსტი სარაკეტო დარტყმის უნარის მქონე მოდერნიზებულ Ми-24-ს კი პირველი

Ми-24ПН-ების ესკადრილია ბუდიონოვსკის აეროდრომიდან ფრინდება. ერთ-ერთი მათგანი 2008 წლის აგვისტოს ომის დროს დიდი ლიახვის ხეობაში, ს. კუბის თავზე დაფიქსირდა (ზედა სურათი)

ინციდენტი 2007 წლის 11 მარტს უკავშირდება.

11 მარტს ღამით, კოდორის ხეობის ზემო ზონაში, რომელსაც მაშინ ქართული მხარე აკონტროლებდა, შეველმფრენმა სარაკეტო დარტყმა მიაყენა სოფელ ჩხალთის იმ შენობას, სადაც აფხაზეთის ლეგიტიმური ხელისუფლება იყო განთავსებული.

ძალზე ზუსტი და თანაც ღამით მიყენებული სარაკეტო დარტყმის (AT-აკა-ს ტიპის მართვადმა რაკეტამ შუაზე გადჭრა ის რკინის მილი, რომელზეც საქართველოს დროშა აღიმართებოდა და მერე მოხდა შენობას) გამო, მაშინ „არსენალში“ გამოთქეით ვარაუდი, რომ ეს რაკეტა მოდერნიზებული Ми-24ПH-დან გაუმეფს, რადგან ჩვეულებრივ Ми-24В-ს ან Ми-24П-ს ეკიააფი ამას ვერ შეძლებდა.

მოდერნიზებულ Ми-24ПH-ზე დაყენებულია სითბოიზური დასამხენებელი მიწოვბილობა, ხოლო პილოტები აღჭურვილი არიან ღამის ხედვის სათვალეობით, რაც საშუალებას იძლევა მართვად რაკეტა ზუსტად მიზანში გაიგზავნოს ღამითაც კი.

პირველი ხუთი მოდიფიცირებული Ми-24ПH 2004 წლის იანვარში გა-

დაეცა რუსეთის სამხედრო-საჰაერო ძალებს. მათგან ოთხი 2005 წლიდან ბუდიონოვსკის 487 ცალკეული სამველმფრენო პოლკის შემადგენლობაში მონაწილეობდა ჩეჩნეთის მეორე ომში.

ერთ-ერთი ინფორმაციით, 2005 წლის ზაფხულში ბუდიონოვსკის პოლკს უკვე ჰქონდა 16 გამოცდილი პილოტი და ოკუპატორი, რომლებსაც Ми-24ПH-ის ეფექტურად გამოყენება შეეძლო ღამით.

ამიტომაც ძალზე დიდა აღბათობა, რომ 2007 წლის 11 მარტს ღამეს სოფელ ჩხალთას უზუსტესი სარაკეტო დარტყმა შეველმფრენიდან სწორედ Ми-24ПH-ის ერთ-ერთმა ეკიააფმა მიაყენა.

მაშინ როდესაც ამას ეწერდით, საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს შეიარაღებულ ძალებში ნაკლებად ოუ ვინმე აცეკვდა ყურადღებას იმ საშიშროებას, რაც მოდერნიზებული Ми-24ПH-ების სახით შეიძლება ღამით დაგეჟუჟებოდა. საშუაზაროდ, ჩვენი ვარაუდი გამართლდა, როდესაც 2008 წლის აგვისტოს ომში ღამით რუსულმა შეველმფრენმა სარაკეტო ზღაბით რამდენიმე ქართული გეგანტეჟეკა და პიკაბი გაგვინადგურა — ბროლიისგან დაღლილი ქართული დანახოვი

ჩვენი დონი: Ми-35М ორი ტურბოპროპანული ძრავითაა აღჭურვილი (თითოეული 2200 ცხ.ძ.-ის სიმძლავრის) და ავითარებს 312 კმ/სთ მაქსიმალურ სიჩქარეს (კრიოსერული სიჩქარე 260 კმ/სთ-ს უტოლდება). ცარიელი შეველმფრენი 8090 კგ-ს იწონის, ნორმალური ასაფრენი მასა 10800 კგ-ს უტოლდება, ხოლო მაქსიმალური ასაფრენი კი 11500 კგ-მდე აღწევს. შეველმფრენში 2030 ლიტრი საავიაციო ნავთი ეტევა. მისი საბრძოლო დატვირთვის ნორმალური მასა 1500 კგ-ია, მაქსიმალური 2400 კგ. Ми-35М-ის ფრენის სიმაღლე 5700 მ-ია (დინამიკური), ხოლო სტატიკური კი 3100 მ-ს არ სცდება. საბრძოლო დატვირთვით Ми-35М-ის ფრენის სიშორე 435 კმ-ს აღწევს.

ისვენება და ღამის სიბნელის იმედი ჰქონდა, თუცა რატომღაც ვერაინ განსაზღვრა, რომ მათი ტეჟეკის ძრავების ინფრათეულ სპექტრში მაინც ხილული იყო, რაც დააფეჟისრა რუსული Ми-24ПH-ის სითბოიზური დასამხენის სისტემაში.

ეს შეველმფრენი რომ მართლაც Ми-24ПH იყო, დადასტურა ინტერნეტით გავრცელებულმა ფოტოსურათმა, რომელიც აგვისტოს ომის დროს დიდი ღამივების ხეობის ქარ-

ჩ3960 (ოცნი): პირველი სატრანსპორტო-საბრძოლო შვეულმფრენი, სახელწოდებით Ми-24, 60-იანი წლების მეორე ნახევარში შეიქმნა და მან პირველი „ჩამოკიდება“ (მიწიდან რამდენიმე მეტრის სიმაღლეზე აფრენა და გაქრობა) 1969 წლის 19 სექტემბერს განახორციელა.

1970-75 წლებში საბჭოთა არმიის შეიარაღებაში 250-მდე Ми-24А ტიპის მოდიფიკაციის შვეულმფრენი მიიღეს. ამ მოდიფიკაციის შვეულმფრენს ჰქონდა ეკიპაჟის საერთო კაბინა, ასაკვი მსი და მცირე ზომის ფრთები, რომლებზეც განთავსებულ იქნეს პილონზე შეიარაღება ოკიდებოდა.

Ми-24А-ს ოთხი მართავდი ტანკსაწინააღმდეგო რაკეტის Фаланგ-ს გამოეყენება შეეძლო. ამ რაკეტის დაბრუნება რადიობრძანებებით პირდაპირ ზეღვის არეში ზეღის რეჟიმში ან ნახევრად ავტომატურად ხდებოდა და მისი საბრძოლო ეფექტურობა არცთუ იხე მაღალი იყო.

გაუმჯობესებული სარაკეტო შეიარაღების დაყენების მიზნით Ми-24А-ს საფუძვლიანი მოდერნიზაცია ჩაუტარეს — ეკიპაჟის კაბინები ინდივიდუალური გახდა, მარჯვნიდან მარჯვნივ მხარეს გაეატანეს კულის საჭის ზრახნი, გაიზარდა ძრავებისა და რეჟექტორის საიმედოობა და რესურსი.

თუმცა კონსტრუქტორებმა ვერ მოასწრეს ახალი სარაკეტო კომპლექსის „კუკუანე“ მოყვანა, რის გამოც ახალი კონფიგურაციის საბრძოლო შვეულმფრენი ძველი სარაკეტო სისტემით „ფალანგი“ წვიდა სერიულ წარმოებაში და მისი Ми-24Д ქროდა. 1973-77 წწ-ებში, 350-მდე Ми-24Д აიწყო.

1976 წელს შეიარაღებაში მიიღეს Ми-24В ტიპის დამრტყელი შვეულმფრენი ახალი ტანკსაწინააღმდეგო სარაკეტო კომპლექსით Штурм-В.

თუკი Ми-24Д-იდან გაშვებულ Фаланგ-ს რაკეტას მაქსიმალურ 4 კმ მანძილზე 500-650 მმ (60°-იანი კუთხით მოხვედრისას კი 280 მმ) სისქის ჯავშნის გახერხტა შეეძლო, Штурм-В-ს რაკეტა იმავე სისქის ჯავშანს უკვე 6 კმ სიშორიდან ხერხტდა, თანაც ამ უკანასკნელის დაბრუნების სისტემა უფრო სრულყოფილი გახლდათ.

მორიგი მოდიფიკაცია Ми-24П Ми-24В-ს ანალოგიური გახლდათ, ოღონდ ცხვირში დაყენებული ერთი ოთხლულიანი 12,7 მმ-იანი ტყვიანობრქვევის ნაცვლად (როგორც Ми-24Д-სა და Ми-24В-ზე იყო), მის მარჯვენა ბორტზე დაბრტყევა ერთი, ორლულიანი 30 მმ-იანი უძრავი საჟიაციო ქვეშეები 250 ჭურვის მარაგით.

Ми-25 Ми-24Д-ის საექსპორტო ვარიანტი იყო და ამ სახელწოდებით იყიდებოდა საზღვარგარეთო ის აუღანეთის, ალბერის, ანგოლის, ინდოეთის, ვრაყის, კამბოჯის, ჩრდილო კორეის, ვითიპის, კუბის, ლიბიის, ნიკარაგუის, სირიის, იემენის, პერუსა და ვიეტნამის არმიის შეიარაღებაშიც იყო.

Ми-24В საექსპორტო ვარიანტს შესაბამისად Ми-35 უწოდეს და განვითარებდი ქვეყნების არმიების შეიარაღებაში შევიდა.

Ми-24А

Ми-24Д

Ми-24В

Ми-24П

Ми-35М-ს ძველი Ми-24-დან შემდეგი ვიზუალური თვისებებები გამოარჩევს:

სამხრანხიანი კუდის საჭის ნაცვლად დაყენებული X-ის მაგვარი საჭე

ფრთებზე ჩამოჭრილია თითო-თითო პილონი, ხოლო შასი აღარ იკვებება

მარჯვენა ქვედა მხარეს დაყენებული ოპტიკურ-ელექტრონული მოწყობილობა, ხოლო ტყვიამფრეველი 23 მმ.-იანი ორულაიანი ქვემოთაა შეკვლილი

თული სოფლის კვების თავზეა გადაღებული; Ми-24-ის კონფიგურაციის შვეულმფრენს გამოშვებული აქვს შასი, ფრთებზე თითო-თითო პილონი და მანქანის ცხვირში დამონტაჟებულია წაგრძელებული ფორმის სითბოეზორი, რაც უტყუარად მანიშნებს, რომ ის მოდერნიზებული Ми-24П-ია.

ახლა რაც შეეხება Ми-35М-ს. Ми-35 საექსპორტოდ გათვლილი Ми-24В-ის სახელწოდებაა, ხოლო Ми-35М, ფაქტობრივად, Ми-24ВМ-ია. Ми-24П-ისგან განსხვავებით, Ми-35М-მა უფრო ღრმა მოდიფიკაცია გაიარა.

Ми-35М-ზე ლიონისგან დამზადებული ხრანების ნაცვლად დაყენებულია მინაპლასტიკური ხრანები, რომლებსაც გაუმჯობესებული აერო-

დინამიკური თვისებები აქვთ სხვათა შორის, ასეთვე ხრანები აყენია Ми-28Н-ზე. ამ ახალი საბრძოლო შვეულმფრენიდანაა აღებული X-მაგვარი კუდის საჭეც, რის შემდეგ Ми-35М-ის მასა 300 კგ-ით შემცირდა.

Ми-35М-ის შასი აღარ იკვებება, რამაც კონსტრუქტორებს 120 კგ-ის მოგება მისცა. ფრთების დამოკლება (თითო-თითო პილონის მოკვებამ ორივე ფრთაზე) შვეულმფრენი დამატებით 200-იდე კგ-ით შეამსუბუქა.

ფრენის მიმართულებით მარჯვენა მხარეს მფრინავ-ოპერატორის კაბინის ქვეშ დაყენდა სფერული ფორმის კონტეინერი, რომელშიც მოთავსებულია სითბოეზორი, სატელევიზიო და მანძილში ოპტიკურ-ელექტრონული ხელსაწყოები, რომელთა დახმარებით დამის ხედვის სათვალავებით აღჭურვილ კეიპაჟს შეუძლია დღე-ღამის

ნებისმიერ დროს მიაყენოს ობიექტს ზუსტი სარაკეტო დარტყმა.

შესუბუქად მოდერნიზებულმა Ми-24П-მა უკვე მოგაყენა მნიშვნელოვანი საპაეო დარტყმები (2007 წლის 11 მარტის დამეს ზემო აფხაზეთში და 2008 წლის აგვისტოს ომის დროს), Ми-35М-ს (რომლის განთავსებაც დაიწყო მოსკოვმა ჩრდილო კავკასიაში და მალე ისინი სავარაუდოდ ოკუპირებულ ცხინვალის რეგიონში გამოიხდებიან) კი ბევრად მეტი საბრძოლო შესაძლებლობები აქვს, რაც აუცილებლად უნდა გაითვალისწინოთ ქართული არმიის იმ შეთავრებმა, ვისაც დანაყოფებისა და საბრძოლო ტექნიკის დამის სიბნელეში დამალვის იმედი ჯერ კიდევ აქვთ.
ირაკლი ალადაშვილი

საფანტის თოფი ავტომატის ლულის ქვეშ

იმ, სადაც ბყვია ნაკლავი აქვს, თავის სიფხვანს მსხვილი საფანტო აგოგს

2008 წლის აგვისტოს ომის დროს, ცხინვალის ქუჩებში ბრძოლისას ქართველ მებრძობებს ცეცხლს ხშირად უხსნიდნენ საცხოვრებელი კორპუსების ფანჯრებიდან. კორპუსის ყველა სახლის „გაქმენდა“ კი მოულოდნელ პრობლემად იქცა, რადგან ბინები ჩარახული იყო, ხოლო მებრძოლებს არ ჰქონდათ სპეციალური ტექნიკური საშუალებები მათ გასაღებად — „კალაშნიკოვის“ 5,45 მმ-იანი ტყვიები უძლეური იყო, ხოლო ფუმბარსატყორცის საღარბაზოში ვერ ისვრი.

ანალოგიურ პრობლემებს ამერიკელი სპეცრაზმები უფრო ადრე წააწყდნენ, რამაც დააჩქარა მათი შეიარაღებაში საბრძოლო თიფების გამოჩენა.

ფაქტობრივად, ეს ჩვეულებრივი გლუელულიანი თიფი იყო, თუმცა სამხედრო სტანდარტების მოთხოვნით გაძლიერებულია მისი კონსტრუქცია,

ხოლო 12 კალიბრის ვაზნებში მსხვილი საფანტო ყრია ან ვაკანი დეცს. ასეთ საბრძოლო თიფზე, მაგალითად, Remington 870-ზე თუ USAS-12-ზე „არსენალი“ ადრეც დაგვიწერია და ისიც გვითქვამს, რომ ეს იარაღი საკმაოდ მძიმეა და მებრძოლს მისი და საშტატო ავტომატის (საიერიშო ავტომატური შაშხანის) ერთად ტარება უჭირს.

საიარაღო პიბრდი: ავტომატური კარაბინი M4-ი და მისი ლულის-ქვეშ დამაგრებული 12 კალიბრის საფანტოანი თიფი M26 MASS-ი

პოლუფედურ მძაფრისუფრებიან მხატვრულ ფილმში „მტაცებელი“, შვარცენგერის გმირის სპეცრაზმის ერთ-ერთ წევრს ხელში საიარალო პიბრიდი უჭირავს — M16-ის ლულის ქვეშ დამაგრებული 12 კალიბრის ხელით გადასატყევი ვლუულაანი თოფი Remington 870-ი კონდახის გარეშე

ჩვენი დროსი: „უნივერსალური გასაღები“ — Masterkey-ს სივრცე, ვარიანტებიდან გამოდინარე, 254-508 მმ-ია. იგი 3-3,5 კგ-ს იწონის და მის მილისებრ საფარში 7-8 ცალი 12 კალიბრის თოფის ვაზნა თავსდება

ავტომატური კარაბინის M4 -ის ლულის ქვეშ დამაგრებული Masterkey-ი

ამიტომაც ამერიკელი კონსტრუქტორები სხვა გზით წვიდნენ და მათ M16-ისა და Remington 870-ის პიბრიდი შექმნეს.

ბევრს უნახავს პოლუფედური მძაფრისუფრებიან მხატვრული ფილმი „მტაცებელი“. შვარცენგერის გმირის სპეცრაზმის ერთ-ერთ წევრს ხელში სწორედ ასეთი პიბრიდი უჭირავს

— M16-ის ლულის ქვეშ დამაგრებული 12 კალიბრის ხელით გადასატყევი ვლუულაანი თოფი Remington 870 კონდახის გარეშე.

მართალია, ამ ფილმის პერსონაჟმა პიბრიდული იარაღით მაინც ვერ მოკლა უცხოპლანეტელი „მტაცებელი“, მაგრამ რეალურ სიტუაციებში ეს პიბრიდული გადაწყვეტილება მუშაობს,

რის გამოც ამ ნაჯიკოს Masterkey-იც (უნივერსალური გასაღები) კი შვარცენგერის შეტყვევების უნარის გამო.

Remington 870MCS (მიდულური საბრძოლო საფანტის თოფი)-ის კომპლექტში შედის სამი სხვადასხვა საგრძობის ლულა ორნარი გრძელი მჭიდით (გათვლილი 5 და 7 ვაზნაზე), მას საიერიშო ავტომატური შაშხანის M16-ის ლულის ქვეშ იმ ადგილზე აყენებენ, სადაც ხიშტ-დანას, თუმცა შესაძლებელია ამ საფანტის თოფის დამოუკიდებლად გამოყენებაც.

მიუხედავად არაერთი დადებითი თვისებებისა, „უნივერსალური გასაღები“ მაინც არ აქმაყოფილებდა ამერიკელი სპეცრაზმელების მოთხოვნებს. ისინი იწუნებდნენ ავტომატის ლულის ქვეშ დამაგრებული საფანტის თოფის გადატყევის პრინციპს, რაც ნაკლებად მოსახერხებელი იყო გაცხარებული ბრძოლის დროს.

ამ და სხვა მიზეზების გამო პენტაგონმა იარაღის კონსტრუქტორებს შეუკვეთა უფრო მოხერხებული M26 MASS — მიდულური დამხმარე საფანტის თოფი.

ისიც „უნივერსალური გასაღების“ მსგავსად M16-ისა ან M4-ის ლულის ქვეშ მაგრდება, მაგრამ M26-ის თვისი

M26 MASS-ი სამ საბრძოლო კონფიგურაციაში: უკონდახით, ტელეკოპური კონდახით და ავტომატური კარაბინის ქვეშ

ჩვენი დონი: საბრძოლო თოფის M26 MASS-ის ლულისქვეშა ვარიანტი 1,02 კგ-ს იწონის, დამოუკიდებლად გამოყენებისას კი (მახ M4-ის კონდახი უყენდება) მას 1,9 კგ-მდე იზრდება. შესაბამისად, განსხვავებულია მისი სიგრძეც — 420 და 610 მმ. მჭიდში ხუთი 12 კალიბრის თოფის ვაზნა ჩადის. ვაზნებში შეიძლება იყოს მოთავსებული როგორც სხვადასხვა ზომის საფანტი, ისე რუზინის კარტეჯი არალეტალური ოპერაციების ჩასატარებლად

თუკი Masterkey-იმ „მტაცებელში“ გაიქცა, მისი თანამედროვე ვარიანტი M26 MASS-ი მორიგ ჰოლფედურ ბლოკასტერის „რკინის კაცის“ სრულფასოვანი მონაწილე გახდა

წარმოებული 5-ვაზნიანი მჭიდი აქვს და გადატენა იარაღის გეგრდზე დაყენებული სახელურით ხდება.

2009 წელს პენტაგონმა 35 ათასი M26 შეუკვეთა. M26-ში გამოიყენება 12 კალიბრის (შეესაბამება 18,53 მმ დიამეტრის ლულას) როგორც საფანტის ვაზნები, ისე სპეციალური ვაზნები კარების შესაღებლად.

2003 წელს 200 ცალი M26 ავღანეთში საბრძოლო სიტუაციებში გამოსაცდელად ჩაიტანეს და როგორც აღმოჩნდა, ამერიკელი სპეცრაზმელები კმაყოფილი დარჩნენ — ავღანურ ყილაყებში მათთვის გაულებელი კარი აღარ დარჩა.

ირაკლი ალადაშვილი

M26 MASS-ის გამოყენება ინდივიდუალურად შეიძლება, რის დემონსტრაციასაც ამერიკელი ჯარისკაცი ახდენს, როდესაც ვასროლით კარების შემტრევის აპირებს

1-50

b 132/37

M26 MASS

M4

არსენალი